

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1862.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 284.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ Τῷ ΔΥΣΕΙ (1).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἡ κατὰ τὸν μεσαιῶνα κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐπιφανεῖς γυναῖκες τοῦ μεσαιῶτος.

Α.

Ἡγεμονίδες καὶ ἡρωίδες.

—οοο—

Ἐν τῷ μεσαιῶν ἔγέννησε πολλὰς ἀναντιρρήτως ἐπισήμους γυναῖκας· ἡ Γαλλία αὐτὴ πόσα ὀφείλει εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον! Ἡ μὲν Κλοτίλδη μετέφερεν ἐκεῖ ἐκ τῶν ὀχθῶν τῆς Λεμάν (2) τὸ φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ· ἡ δὲ Βαθίλδη καὶ ἡ Λευκὴ ἐκυβέρνησαν αὐτὴν εὐδοκίμως ὡς ἀντιβασίλισσαι. Τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα τῶν Γάλλων ἀντεπροσωπεύθη ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῆς Παρθένου τῆς Αὐρηλίας καὶ ὑπὸ Ἰωάννης τῆς Ἀσέτης· ἀλλ' ἡ πρώτη τούτων παριστᾷ κάλλιον τῆς ἀτρομῆτου αὐτῆς συναδέλφου τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῆς Γαλλίας κατὰ τε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰς ἀσθενείας. Ἀφελῆς καὶ πλήρης ζήλου ὁρμᾷ

ἀκαθέκτως εἰς τοὺς κινδύνους ἀδιαφοροῦσα οὐ μόνον διὰ τὰ συμφέροντα ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν αὐτῆς τὴν ζωὴν. Οἱ στεναγμοὶ τῆς πατρίδος σπαράσσοι τὴν καρδίαν αὐτῆς, καὶ χάριν αὐτῆς λησμονεῖ τὰ πάντα. Καὶ ἐνόσω μὲν ἐπικρατεῖ παρ' αὐτὴν ἀνένδοτον τὸ αἶθμα τοῦτο, τὸ θάρρος καὶ ἡ εὐστάθεια αὐτῆς αὐξάνουσι μετὰ τῶν κινδύνων. Οὔτε τείχη, οὔτε ποταμοὶ, οὔτε στρατοὶ ἰσχύουσι ἢ ἀνακόψωσι τὴν ἀκατάσχετον αὐτῆς ὁρμὴν· ὅτε ἡμῶς ἐπέρχονται δυστυχίματα, ὅτε ἡ ἐπιβουλὴ περιζωννύει αὐτὴν πανταχόθεν, ὅτε διὰ τὰ σοφίσματα τῶν δολοπλόκων ἱερέων (1) αἰσθάνεται δισταγμοὺς περὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ἀμφιβάλλει ἀμέσως περὶ τε ἐαυτῆς καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἐμπνεύσεων.

« Ἄγνωα, λέγει μετ' ἀμηχανίας ὁμιλοῦσα περὶ τῶν ἐαυτῆς ὀπτασιῶν, ἂν ἦσαν ἄγγελοι σκότους μεταβληθέντες εἰς ἀγγέλους φωτός! » Εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις ἀκριβεστέρην προσωποποίησιν τῆς Γαλλίας ἥτις, πρῶτον μὲν καταδιώκει ἐνθέρμως τὴν ἐνέργειαν γενναιοτάτων ἰδεῶν, εἶτα δὲ, παρελθόντος τοῦ θριάμβου, καταβάλλεται, ὅταν τὰ ἐμπόδια πολυπλασιάζωνται, καὶ δισταγμοὶ εἰσάγονται εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς, τῆς Γαλλίας λέγω αὐτῆς ἥτις μεταβαίνει τοσοῦτον εὐκόλως ἀπὸ ἀπεριορίστου θάρρους εἰς μεγίστην ἀθυμίαν, ἥτις σήμερον μὲν ἐνουσιᾷ ὑ-

(1) Ὅρα φυλλάδ. 255, 261, 263, 272, καὶ 278.

(2) Ἡ Γενεύη ἀνῆκε τότε εἰς τὸ πρῶτον βασίλειον τῆς Βουργουνδίας.

(1) Πλέον τῶν ἄλλων οἱ Γάλλοι ἱερεῖς συνετέλεσαν εἰς τὸν θάνατον τῆς Ἰωάννης. Ἡ βωμαϊκὴ ὁμολογία ἐκκλησία μετενόησε, καὶ τις τῶν ἐνεστώτων αὐτῆς ἱστορικῶν, ὁ Rohrbacher τὴν ἀνηγγέρευσε ἀγίαν.

πὲρ τῆς ἐλευθερίας, αὐρὸν δὲ κόπτει τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας;

B.

Ἡ βασίλισσα Βέρθα.

Τῆς Ἑλβετίας ὅμως τὸ πνεῦμα εἶναι μὲν ἥττον λαμπρὸν καὶ ἱπποτικόν, ἀλλὰ πρακτικώτερον καὶ μὲν προχωρεῖ μετριώτερον ἔχουσα ἐνθουσιασμόν, ἀλλὰ καὶ ὀπισθοδρομεῖ μετὰ πλείονος δυσκολίας. Διὸ δὲν ἀπορῶ ὅτι Ἑλβετός τις συγγραφεὺς ἐξελέξατο ὡς προσωποποίησιν τῆς ἰδίας πατρίδος (1) ἢ τὴν μετρίφροννα βασίλισσαν Βέρθαν (2) ἢ Βέρθαν τὴν κλωστριαν, Βέρθαν τὴν φίλην τῶν δούλων καὶ τῶν γεωργῶν, γυναῖκα ἀρρενωπὴν ἔχουσαν καρδίαν, εὐστάθειαν ἀτρόμητον, ἧτις ὅμως ἀντὶ τῆς ἀκούῃς ὡς ἡ Ἰωάννα τὰς συμβουλὰς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, καὶ νὰ μελετᾷ ἢ ὑπὸ τὸ δένδρον τῶν μοιρῶν, ἢ καταγίνεται εἰς ἰδρυσιν σχολείων, εἰς οἰκοδομὴν πύργων, εἰς κατασκευὴν ἀγρῶν καὶ εἰς ὁδοποιΐαν.

Εἰ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ροδόλφου Β' ὑπῆρξεν ἥττον ποιητικὴ τῆς γαλλίδος Βοσκῆς, αἰμυθοποιοὶ ὅμως παρήλλαξαν ἢ καὶ μετεμόρφωσαν προθυμότερον τὸν βίον αὐτῆς. Ἐν Γαλλίᾳ συνέχον αὐτὴν μετὰ Βέρθας τῆς μεγαλόποδος, μητρὸς τοῦ Καρολομάγνου καὶ γυναικὸς περιουσιώτου, ἧτις συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ νὰ προσηλώσῃ τοὺς βαρβάρους εἰς τὴν καρλοβιγγίαν δυναστείαν. Ἐν Φράνκ-κομτῆ, ἐν Σουαβίᾳ, ἐν Φραγκονίᾳ, ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, τὸ βασίλειον αὐτῆς συνεταυτίσθη μετὰ τῆς μυθικῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν καλὸν καιρὸν, ἢ ὅτε ἐκλώθεν ἡ βασίλισσα Βέρθα (3). Κατὰ τινὰ δὲ μέρη τῆς Γερμανίας, ἐθεωρεῖτο ὡς βασίλισσα τῶν μοιρῶν, φοβερίζουσα τὰ βρέφη εἰς τὰ κοιτῆδας τῶν (Still! still! die eiserne Bertha Kommt!) Αἱ Ἑλβετικαὶ παραδόσεις περιγράφουσι αὐτὴν διὰ φαιδροτέρων χαρακτηριστῶν. Λέγουσι ὅτι εἰς τὰ πέριξ τῆς Tour-de-Gourze, ἐμφανίζεται ἔτι καὶ σήμερον περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος, φέρουσα ἐντὸς καλῶθου θησαυροῦς, τοὺς ὁποίους σκορπίζει εἰς τὰ μέρη ἅτινα ἠγάπησεν ἄλλοτε. Ἀγαθὴ βασίλισσα! εἰ καὶ οἱ λαοὶ κατηγοροῦνται πολλὰ ἐπὶ ἀγνωμοσύνη (οἱ ἠγεμόνες μόνον δὲν ἔχουσι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο) ὁ Ἑλβετικὸς ὅμως ἔμεινε πιστὸς εἰς σέ. Προφέρει τὸ ὄνομα σου μετὰ συμπαιδείας, καὶ μετ' εὐσεβοῦς ἔρωτος σ' ἐνθυμεῖται ἀλλὰ καὶ τὰ πλεονεκτικὰ ὅσα ἀπολαβεῖ σήμερον ἕνεκα τῆς δραστηριότητος καὶ τῶν φώτων αὐτοῦ, ἀνάγει εἰς σέ. Καθ' ἑκάστην σοὶ λέγει διὰ τῶν ποιητῶν αὐτῆς ἢ ὅπως ἐξημερώσῃς τὰ ἔθνη τῶν ἀγρίων ἡμῶν λαῶν, συνέστησας μονὰς, ἀνήγειρας οἰκίας, ἐξεχέρωσας τὰ ὄρη, καὶ κατώκισας

(1) « Τὸς χαρακτήρας αὐτῆς θὰ συγγέμεν πάντοτε μετὰ τῶν χαρακτήρων τῆς πατρίδος. » Vulliemien, La reine Berthe dans les Etrennes helvétiqnes.

(2) Humilis regina: τοῦτο εἶχεν ἐγκεκαραγμένον ἐπὶ τῆς σφραγίδος αὐτῆς.

(3) Ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ βασίλισσα Ἐδουάρδου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

τὰ χωρία. Πάντα ἀνευθυμίζουσιν εἰς ἡμᾶς τὰς εὐεργεσίας σου » (1).

Τὰ πλήθη λοιπὸν εἶναι δικαιότερα καὶ τῆς ἱστορίας διότι αὐτὴ παρέδωκε μὲν ἡμῖν μετὰ πολλῆς ἀκριβολογίας τὰ ἀποτρόπαια κατορθώματα τῶν ληστῶν οἵτινες ἐδήλωσαν τὰς ὠραίας ταύτας χώρας, ἀφῆκεν ὅμως εἰδήσεις πολλὰ ἀορίστους περὶ τῆς ἀξιολόγου ἠγεμονίδος τῆς πέραν τοῦ Ἰούρα Βουργουνδίας τὰ δὲ μνημεῖα εἶναι λίαν εὐάριθμα. Ἴδου ἐν πρώτοις ἡ ὠραία ἐπιγραφή τοῦ ἐν Payerne (Vaud) τάφου τῆς βασίλισσας:

Bértha

τῆ ἐν μακαρίᾳ καὶ ἁγίᾳ τῇ Ἀλέξει,
ἀξιολογωτάτῃ συζύγῳ, Ροδ. τοῦ Β' βασιλέως
τῆς μικρᾶς Βουργουνδίας
τὸ ὄνομα αὐτῆς εὐλογεῖται,

ἡ ἄτρακτος αὐτῆς εἶναι παραδειγματικὴ

ὡκοδόμησεν ἐκκλησίαν ὡχέρωσε φρούρια

ἠγοίξεν ὁδοὺς, ἐκαλλιέργησεν ἀγροὺς,

ἔθρεψε τοὺς πένητας,

ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ καὶ ἡ περιπόθητος

τῆς πέραν τοῦ Ἰούρα πατρίδος.

Μετὰ ἰθ' αἰῶνα

ἀνακαλυφθέντος τοῦ αὐτῆ ἀποδομιμένου τάφου
ἔτει σωτηριῶ φωνῆ,

ἐγγνωμοῦντες διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν
εὐεργεσίας

οἱ υἱοὶ ἀνεκαίρισαν εὐλαβῶς.

ἡ Γερονσία καὶ ὁ λαὸς τῆς Βώ (2).

Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐπιγραφή αὕτη, γενομένη τὸ 1818 ἔτος, δὲν ἔχει μεγάλην ἱστορικὴν ἀξίαν. Ἄλλο μνημεῖον περιεργότερον εἶναι ἡ σφραγὶς τῆς βασίλισσας Βέρθας. Παριστάνεται εἰς αὐτὴν φέρουσα τὸ ἔνδυμα τῆς Ἰ' ἑκατονταετηρίδος, μᾶλλον μεγαλοπρεπὲς ἢ κομψόν, χιτῶνα, ζώνην καὶ μανθῶνα συννηνωμένα περὶ τὸ στήθος· περὶ δὲ τὴν σφραγίδα ἀνεγνωσκοντο ταῦτα Βέρθα ἐλέω Θεοῦ ταπεινὴ βασίλισσα. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἦτο ἐκφρασις αἰσθημάτων ἀληθοῦς καὶ ὄντως εὐαγγελικοῦ, μὴ ὁμοιζόντος πρὸς τὴν ψευδῆ ταπεινότητα τῶν ἐπισκόπων τῆς Ῥώμης. Ναὶ μὲν τιτλοφοροῦνται «δούλοι τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ,» ἀλλὰ μυριάκις ἀνέτρυσαν τὸν κόσμον, καὶ ἔχυσαν αἱμάτων ποταμοὺς, ὅπως κορέσωσι τὴν μωρὰν αὐτῶν ἀλαζονείαν. Τοιαῦτα δὲ πράξαντες ἐφάνησαν πιστότατοι εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ μεσαιῶνος, διότι οἱ ἠγεμόνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἦσαν ἐν γένει καλῆτεροι τοῦ Βονιφατίου Η' καὶ τοῦ Ἰωάννου ΚΓ'. Οἱ βασιλεῖς ὅμως τῆς μικρᾶς Βουργουνδίας, μεθ' ὧν ἐσυγγένευσεν ἡ ἡμετέρα ἑρως, εἰδείξαν ἐπιθυμίαν τινὰ νὰ βελτιώσωσι τὴν οἰκτράν κατάστασιν τῶν εἰς αὐτοὺς ὑποκειμένων λαῶν.

(1) L. P. Bridel, Conservateur suisse, IX.

(2) Ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή εἶναι γεγραμμένη λατινιστί.

Γ.

Βασιλεῖς Βουργουνδίας.

Ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν βαρβάρων, τῆς Ἑλβετίας ἡ χώρα, ὡς καὶ ὅλων τῶν ἀρχαίων ἐπαρχιῶν τῆς αὐτοκρατορίας, κατεκλύσθη ὑπὸ ἀμαθῶν καὶ ἀγρίων σιφῶν, ἢ τινὰ κατερήμωσαν αὐτὴν. Τότε δὲ κατωκίσθησαν αἱ Ἄλπεις. Οἱ φυγάδες ἐξήχησαν ἄσυλον εἰς τὰ δάση καὶ τοὺς βράχους. Οἱ Βουργουνδοὶ, γιγάντειον ἔχοντες ἀνάστημα, ἐξ καὶ ἐπτά ποδῶν, κατεστάθησαν εἰς τὰς δύο πλευρὰς τοῦ Ἰούρα. Ἔφερον δὲ ἐντὸς βαρέων ἀμαζῶν τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα καὶ τὰ λάφυρα αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Βουργουνδοὶ καὶ νικηταὶ ὄντες προσνήχθησαν μετὰ μετριοπαθείας, οἱ Ἑλβετοὶ κατέβησαν ἀπὸ τῶν ἰδίων ὄρεων, καὶ ἀνεμίσθησαν μετὰ τῶν κατακτητῶν δὲν διήρκεσεν ὅμως τὸ πρῶτον τοῦτο βουργουνδικὸν κράτος ἡ Ἑλβετία ἠκολούθησε μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς τὰς τύχας τῶν Φράγκων. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν διαδόχων τοῦ Καρολομάγνου τὸ νέον κράτος τῆς Δύσεως διελύθη ἐν τάχει. Ἀπόγονός τις τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος, Ροδόλφος, υἱὸς τοῦ Κορνάρου, κόμης τῶν Παρισίων, οὐ τινος ἡ οἰκογένεια εἶχεν ἐν Ἑλβετίᾳ κτήματα πολλοῦ λόγου ἀξία, συνέλαβε τὴν ιδεάν νὰ θεμελιώσῃ βασιλείον κατὰ τὴν δυτικὰς ἐπαρχίας τῶν χωρῶν τούτων. Ἀνηγορεύθη λοιπὸν βασιλεὺς ἐν ὄρβ (Vaud) καὶ ἐχρίσθη ἐν Ἀγίῳ Μαυρικίῳ (Valais). Οὕτω πως ἐθεμελιώθη τὸ βασίλειον τῆς μικρᾶς Βουργουνδίας, καὶ ἐγεννήθη ἡ δυναστεία τῶν Ροδόλφειων βασιλέων.

Ὁ Ροδόλφος Α' ἦτο ἀξίος νὰ κυβερνᾷ λαὸν γενναῖον. Προσβλήθεις ἀκαθεκτῶς ὑπὸ τοῦ Ἀρνόλφου, αὐτοκράτορος τῶν Γερμανῶν, ἀπεχώρησεν ὡς ἀετὸς εἰς τὰς ἀπωτάτας κοιλάδας τῶν ὄρεων (4). Ἡ γερμανικὴ καρτερία δὲν κατώρθωσε νὰ νικήσῃ τὸν ἠγεμόνα τὸν ὁποῖον οἱ Γερμανοὶ ὀνόμαζον βασιλεῖα τῶν ὄρεων, καὶ δις ὑπεχρώσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι. Λαὸς ἠνωμένος, ἀτρόμητος, κύριος τῶν Ἀλπεων ὡς οἱ Ἑλβετοὶ, καὶ πεπεισμένος ὅτι οὐδὲν ἀγαθὸν ἀντάξιον τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ἀνίκητος.

Δ.

Ἡ Βέρθα παλλάδιον τῆς πατρίδος.

Ῥοδόλφος ὁ Β' ἢ ἠγεμὼν ἐξαίσιος, νὰ κατώρθωσεν νὰ νυμφευθῇ τὴν Βέρθαν, θυγατέρα τοῦ δούκου τῆς Ἀλλεμανίας Βοσκάρδου, ὅστις διόκει τὴν ἀνατολικὴν Ἑλβετίαν· εἰς τοῦτο δὲ τὸ δῶρον εἶχεν ἀξίαν πολὺ ἀνωτέραν καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὠραιότερας ἐπαρχίας (2). Ἐν τῷ διαστήματι τῶν πολέμων τοὺς ὁποίους ὁ γενναῖος οὗτος μονάρχης ἐπεχείρησεν ἐν Ἰταλίᾳ, μία μόνη γυνὴ διεύθυνε τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς 8 εἶγον εἰς ἑξῆς ὡς οἱ ἄγγελοι τῆς Ἑλβετίας (3). Οἱ Μαργυάροι, διαβάσαντες τὰ Καρπάθεια καὶ δρώσαντες τὰς

(1) Vulliemien, La reine Berthe.

(2) J. de Müller.

(3) Vulliemien, La reine Berthe.

γερμανικὰς χώρας, ἠπειλοῦν τότε τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Ἰππεῖς ἑλαφροὶ, διέβαινον ἑλαφρότερον καὶ τοῦ ἀνέμου, σπείροντες πανταχοῦ τρόμον καὶ θάνατον. Οἱ Σαρακηνοὶ, κύριοι τῆς Ἰσπανίας, προσέλασαν μέχρις Ἀλπεων, κατεστάθησαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σενίς καὶ τοῦ ἀγίου Βερνάρδου, ὅθεν ἐφορολόγουν ἀνηλεῶς πάντας τοὺς μεταβαίνοντας εἰς Ἰταλίαν. Πολλὰκις καταπίπτοντες ἀπὸ τῶν ὄρεων ταχεῖς ὡς νιφάδες, κατέκλυον τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν, καὶ εἰς ἔρημον μετέβαλλον τοὺς πλουσιωτέρους ἀγρούς.

Φαίνεται δὲ ἐκ τῶν σωζομένων ἀναμνήσεων ὅτι ἡ βασίλισσα ἠγωνίσθη ὑπὲρ τοῦ κράτους μετὰ καρτερίας καὶ δραστηριότητος. Ἐν Gourze, ἐν Moudon, ἐν la Molière, ἐν Neuchâtel ἀρχαῖοι πύργοι ἐπικαλοῦνται διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, καὶ σχηματίζουσι γραμμὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ Ἀλπεων μέχρις Ἰούρα. Ὅλα δὲ τὰ ὄχυρά ταῦτα εἶχον κατασκευασθῆ ἵνα χρησιμεύσωσι ὡς ἄσυλον τῶν κατοίκων τῶν ἀγρῶν, οἵτινες κατέφευγον εἰς αὐτὰ ἅμα δοθέντος σημείου. Προστίθησι δὲ ἡ παράδοσις ὅτι ἡ Βέρθα, μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς μόνον ταῦτα τὰ ἐναντίον τῶν βαρβάρων καταφύγια, ἀνήγειρε καὶ τῆς Champrent καὶ Vufflens τὰ φρούρια. Οἱ λαοὶ ἀνέλαβον θάρρος καὶ ἠτοιμάσθησαν εἰς γενναίαν ἀντίστασιν.

Ἡ δὲ βασίλισσα γινώσκουσα ὅτι οἱ καλοὶ γεωργοὶ γίνονται εὐκόλως ἀξιόλογοι στρατιῶται, ἐνίσχυε τὴν γεωργίαν. Ἐνεθάρρυνε τὰς ἐκχερσώσεις καὶ τὰς ἐμφυτεύσεις τῶν ἀμπέλων, προστάτευε τοὺς πτωχοὺς δούλους, οἵτινες ἦσαν τότε οἱ μόνοι γεωργοὶ. Δίδουσα αὐτὴ τὸ παράδειγμα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀγρυπνίας, ἐπεσκέπτετο τὰς ἐπαύσεις τοῦ ἠγεμόνος ἢ τὰ βασιλικά ὑποστατικά, καὶ ἀναβαίνουσα τὸν λευκὸν αὐτῆς ἵππον διέτρεχεν ὄρη καὶ κοιλάδας κλωθουσα ἀκάθεκτος. Ἡ πράξις αὕτη περιεσώθη εἰς τὴν μνήμην τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐνθυμεῖται ἢ τὸν καλὸν καιρὸν, ὅτε ἡ δραστηρία ἠγεμονίς ἐνῶ ἐνίσχυε καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς ἐκράτει ἄτρακτον.

Κατεπολέμει δὲ ἡ Βέρθα οὐ μόνον τὴν ἀμάθειαν ἀλλὰ καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἀνήγειρεν ἐκκλησίαν ὅπου οἱ λαοὶ ἐδιδάσκοντο τὰς ἐντολάς τοῦ Βυαγγελίου. Οἰκοδομοῦσα μοναστήρια, ἐφρόντιζεν ὅπως ἕκαστον αὐτῶν περιέχη, ἢ οὐ μόνον καταλύματα διὰ τοὺς διαβάτας καὶ θεραπευτήριον διὰ τοὺς ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ σχολεῖα διὰ τὰ παιδιά (1). Ἐπειδὴ δὲ τότε τὰ μοναστήρια ἦσαν τὰ μόνον ἐπιστημονικὰ καταστήματα ἢ τινὰ ἀνείχτο ὁ κλῆρος, ἦτο δύσκολον νὰ προστρέξῃ εἰς ἄλλον τρόπον ὅπως τηρήσῃ μετὰ τῆς θορυβώδους ἐκείνης κοινωνίας σκιὰν φιλολογικῆς ἐνεργείας. Τὸ ὀνομαστότερον τῶν πολυκερῶν καταστημάτων ὅσα συνέστησεν ἡ σύζυγος τοῦ Ροδόλφου εἶναι τὸ ἐν Payerne βασιλικὸν μοναστήριον. Τὸ σύνταγμα τοῦ μοναστηρίου τούτου γνωστὸν ὑπὸ τὸν τίτλον Διαθήκη τῆς βασίλισσας Βέρθας, περιέχει πολλὰ περίεργα χωρία, ἀποδεικνύοντα ἐναργῶς μέχρι τίνος βαθμοῦ ἡ εὐσέβεια τῆς βασίλισσας ἦτο ἀ-

(1) Bridel, Conservateur suisse, Tom. IX.

νωτέρα τῆς εὐσεβείας τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἤμας, τὴν ὁποίαν πολλὰ καταλλήλως ὠνόμασαν « σιδηροῦν αἰῶνα ». — « Καθιστῶ, λέγει, τὸ μοναστήριον τοῦτο ὅπως εὐσεβεῖς ἀδελφοὶ ζητῶσιν ἐν αὐτῷ μετὰ καρδίας εὐλικρινοῦς τὴν ἐπουράνιον κοινωνίαν, καὶ ἐλευθίσι τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ξένους καὶ τοὺς ὀδοιπόρους. Οἱ μοναχοὶ ἐκλέγουσι τὸν ἡγούμενον καὶ τὸν ἔφορον αὐτῶν. Δὲν ὑποτάσσονται οὔτε εἰς τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν, οὔτε εἰς τὴν τῆς οἰκογενείας ἡμῶν, οὔτε εἰς οὐδένα ἐπίγειον ζυγόν, οὔτε εἰς τὸν τοῦ ρωμαϊκοῦ θρόνου. » Ἐκ δὲ τῆς ἱστορίας μακρόνομον ἀκριβῶς πῶς ἐτήρησαν οἱ μοναχοὶ τὰς θελήσεις τῆς εὐεργέτιδος αὐτῶν. « Ἐάν οἱ μοναχοὶ τῆς Payerne λέγει τις σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ Βά, ὑπῆρχον πάντοτε πρόμαχοι τῶν καταπιεζομένων λαῶν, καὶ ἀν ἀφιέρουν τὰς ὄρας αὐτῶν εἰς τὰ γράμματα, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν προσευχὴν, ἴσως τὸ μοναστήριον ἐσώζετο ἔτι, καὶ εὐλογεῖτο ὑπὸ τῶν λαῶν. Ἀλλὰ τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλβετίας ἀποκλήσαντα φήμην ἔνεκα τῆς ὀρέξεως μᾶλλον ἢ τῶν φώτων τῶν μοναχῶν, ἐγένοντο ἄξια νὰ καταστραφῶσιν ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος » (1).

Καὶ ἐνόσω μὲν ἦτο ἀπὸν ὁ Ῥοδόλφος Β', ἡ Βέρθα ἀνεδείχθη « τὸ παλλάδιον τῆς πατρίδος » (2)· « ἀλλ' ὅτε ὁ βασιλεὺς, παραιτήσας τὰς κατακτήσεις, ἐπεδόθη μετ' αὐτῆς εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους, τὸ ὅποιον ἐξετείνεται ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ῥήνου πλησίον τοῦ Schaffhouse μέχρι τῶν τοῦ Ἄραρος, καὶ ἀπὸ τοῦ Ῥοδανῶν μέχρι τῆς ἑλβετίας. Παλλάκις ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος ἡγεμὼν ἐκάλυπτο ὑπὸ δρυῶν (3), ἐν ἀποδόσῃ δικαιούσῃ « εἰς πάντα ἐρχόμενον » ἦθελε νὰ ἐκλέγῃ αὐτὸς ὁ λαὸς τοὺς ἐπισκόπους, οἱ δὲ ἀρχιεροὶ τῆς ἐκκλησίας νὰ ᾖναι ἄνδρες νοήμονες καὶ γενναῖοι. Ὁ Ῥοδόλφος καὶ ἡ Βέρθα δὲν ἐθεώρουν τὴν βασιλείαν ὡς μέσον εὐθυμιῶν καὶ ἐορτῶν, δι' ἃς οἱ λαοὶ θυσιαζοῦσι πολλὰ καὶ μεγάλα (4).

E.

Ἡ οἰκογένεια τῆς Βέρθας καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Ἀδελαΐς.

Ἀποθανόντος τοῦ Ῥοδόλφου ἡ Βέρθα συνῆψε δεύτερον γάμον, ὅστις ἡμῶς ὑπέβαλεν αὐτὴν εἰς πολλὰς καὶ πολυεπίδησας δοκιμασίας. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τῶν ἀξίων αὐτῆς τέκνων ἀνεκούφιζε τοὺς πόνους τῆς εὐγενοῦς ταύτης μητρός. Ἀδελαΐς ἡ θυγάτηρ αὐτῆς εἰς ἣν ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία, παρασυρθεῖσα ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἔδωκε τὸν τίτλον ἀγίας, ἐπραξεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Γερμανίας, ὅτι καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐν Ἑλβετία. Γενομένη ἀντιβασίλισσα ἐπὶ τῆς

ἀνθελικιότητος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ὀθωνος Γ', ἔζησεν εἰς τὰ ἀνάκτορα μετὰ εὐαγγελικῆς ἀπλότητος. Ἡ γυνὴ τοῦ αἰῶνος ἐκείνου ἡ διαπρέψασα κλέον πάσης ἀλλῆς ἐπὶ τε κάλλει καὶ νοημοσύνῃ, κατεπρόνησε τὴν ψευδῆ λάμψιν τῆς πολυτελείας, ἥτις κυριεῖε τοὺς κοινούς ἡγεμόνας, καὶ ἠξιώθη διχὺ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῆς μεγαλείου τῆς εὐνοίας τῶν συγχρόνων καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν μεταγενεστέρων.

Κονράδος ὁ εἰρηνικός, πρωτότοκος υἱὸς τῆς βασιλείας Βέρθας, ἀπήλλαξεν ἐνδόξως τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Μαγγυάρων καὶ τῶν Σαρακηνῶν. Ὁ ἄγ. Βερνάρδος, ἱερὸν ὄρος, ὅπου ὡς ἔλεγον οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσλάμ κατασκεῖ ὁ Σατανᾶς, ἀνεκτίθη. Βερνάρδος ὁ Μένθων, ἐξ οὗ ὠνομάσθη τὸ ὄρος, ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ἐξώρκεισε τὸν ἡγεμόνα τῶν διαβόλων, καὶ τὸν ἐρόειπε σιδηροδέσμιοι εἰς τὰς ἀθύσσους τῶν Ἄλπεων. Πρὸ τοῦ θανάτου λοιπὸν αὐτῆς ἡ Βέρθα, εἶδεν εὐχαρίστως συμπληρούμενον τὸ ἔργον εἰς τὸ ὅποιον εἶχεν ἀφιέρωσει ὅλον αὐτῆς τὸν βίον· ὅτε δὲ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ, ὁ τόπος αὐτὸς εἶχεν ἐλευθερωθῆ διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βασιβάρων (1). Δυστυχῶς ὅμως ἡ μοναρχία τῶν Ῥοδολφείων ἡγεμόνων δὲν ἔμεινε πιστὴ εἰς τὰς ἐνθέρμους παραδόσεις τῶν θεμελιωτῶν αὐτῆς. Ῥοδόλφος ὁ Γ' ὁ ἐπικαλούμενος Ῥάθυμος, διάδοχος τοῦ Κονράδου, μὴ δυνάμενος ν' ἀντιστῆ εἰς τὰς συνωμοσίας τῶν βαρόνων, ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν διάδοχον.

Ἡ μνήμη τῶν Ῥοδολφείων βασιλέων ἔμεινε δημοτικῆ καθ' ὅλην τὴν Ἑλβετίαν· λατρεύεται δὲ πρὸ πάντων ἡ τῆς Βέρθας. Πολλάκις χωρικοὶ Φριβούργιοι ἔρχονται εἰς τὸν ἐν Payerne ναὸν τῶν διαμαρτυρομένων ἵνα προσκυνήσωσι τὰ λείψανα τῆς ἀγαθῆς βασιλείσσης. Πολλάκις ἡ φιλοχρηματία καὶ ἡ ἰδιοτέλεια ὠφελήθησαν, ὅπως γίνονται καὶ ἐν Ῥώμῃ, ἀπὸ τῆς δεισιδαίμονος ταύτης λατρείας. Εἰς τῶν ἐν Payerne ἐκκλησιαστικῶν ἐπώλησε τόσῳ μεγάλῃ ποσότητι ὀδόντων τῆς εὐσεβοῦς ἡγεμονίδος, ὥστε ἂν συνήγοντο ὅλοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἤθελον συγκροτῆσαι εἴκοσι σιαγόνας. Οἱ περιηγηταὶ ὅμως οἵτινες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰς ἱστορικές παραδόσεις ἢ τὰ λείψανα, ἐπισκέπτονται ἐν τῇ ἐν Payerne ἐκκλησίᾳ τὸ ἐπιπτεῖον τῆς Βέρθας τὸ ὅποιον φυλάττεται ἐπιμελῶς.

Διὰ τί ἡ Ῥώμη ἥτις κατέταξε τὴν Ἀδελαΐδα μετὰ τῶν Ἁγίων, δὲν ἀπέδωκε τὴν τιμὴν ταύτην καὶ πρὸς τὴν βασιλίτισσαν τῆς Βουργουνδίας; Ἐάν ἐνθυμηθῶμεν ἐκφράσεις τινὰς τῆς Διαθήκης αὐτῆς, δὲν θέλομεν δυσκολευθῆ νὰ ἐννοήσωμεν τὸν λόγον τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης. Ἡ Βέρθα ἐπίστευε, ναὶ μὲν, ὅσα καὶ οἱ σύγχρονοι αὐτῆς, ἐτόλμησεν ὅμως νὰ γράψῃ (κατὰ τὸν Ἰ αἰῶνα) φράσιν, τῆς ὁποίας τὴν σημασίαν εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκτιμήσωμεν.

« Οἱ μοναχοὶ (τῆς Payerne) δὲν ὑποτάσσονται

(1) Ὁ ἱερὸς Βρίδελ (Conserv. suis. T. IX.) καὶ ὁ K. Vulliemia (album suisse) ἐδημοσίευσαν περιέρχους μελέτας περὶ τῆς βασιλείσσης Βέρθας. Ἄξια μνήμης εἶναι καὶ αἱ ἔρευναι τοῦ K. Gaullieur ἐν τῇ « ἱστορικῇ Ἑλβετία ».

εἰς οὐδένα ἐπίγειον ζυγόν, οὔτε εἰς τὸν τοῦ ρωμαϊκοῦ θρόνου. »

Ποτὲ ἄρα δὲν θέλει καταταχθῆ μεταξύ τῶν ἀγίων ἡ βασίλισσα Βέρθα!

ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

ΠΕΡΙ

τοῦ Ἀρνητικοῦ Μορίου νη

ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

—οοο—

Ὀλίγοι φιλόλογοι ἐζήτησαν νὰ μάθωσιν ἂν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, συγγενῆ τῶν πλειοτέρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἐσώθη τὸ ἀρνητικὸν μόριον na, πάγκοινον εἰς τὴν Σανσκριτῆν. Νομίζω ὅτι λέξεις τινὲς σαφηνίζονται ἐκ τοιαύτης μελέτης. Ἐνεκα τῆς ἀγνοίας τοῦ μορίου τούτου πλανῶνται τινὲς συγγραφεῖς καὶ σχολιασταὶ εἰς τὴν ἐξηγησίαν τινῶν λέξεων, καθὼς μετ' ὀλίγον μέλλω ν' ἀποδείξω.

Πρὶν ἔλθω ὅμως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἄς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης, τί εἶναι καὶ τί σημαίνει τὸ ἀρνητικὸν τοῦτο μόριον τῆς Σανσκριτῆς.

Σανσκρ' na—No—not. A particle of prohibition (Wilson) δηλ. οὐ—ὄχι—Μόριον ἀρνητικόν.

S. na—No—Not,—indeclinable particle (Wilson) δηλ. οὐ—ὄχι—Ἄκλιτον μόριον.

Ὁ Fr. Bopp εἰς τὸ γλωσσάριόν του 4847, παραπέμπει τὸν ἀναγνώστην, εἰς τὴν παράλληλον γραμματικὴν, σελ. 369, 370, 371. Παραβάλλει δὲ τὸ μόριον τοῦτο μετὰ τοῦ αὐτοῦ τῆς Λατινικῆς, Ne, non Ἑλλ. νη—(νη—κερδῆς, νη—κηδῆς). Λιθ. ne, Σλαβ. ne, Γοτθ. ni. Τρλ. ni.

Ἰπάρχει ἐπίσης καὶ ἄλλο ἀρνητικὸν Σ. no—nahi, εἶναι ἄλλο μόριον ἄκλιτον—οὐ—ὄχι.

Ἐκτὸς τῶν ἄνω μορίων ὑπάρχει εἰς τὴν Σανσκριτῆν καὶ τὸ mā (Wilson), μόριον ἀρνητικόν—μόριον σημαίνον ἀμφιβολίαν. Τὸ μόριον τοῦτο, κυρίως μεταχειρίζεται ἡ Σανσκριτῆ πρὸ τῶν ῥημάτων εἰς τὴν Προστακτικὴν, καθὼς—makuru—(μὴ κάμνης) πράξιν τινα.

Ὁ ἀναγνώστης βλέπει πόσον συγγενεῖς τοῦτο μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μὴ, συνήθους καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν λαλομένην. Τὸ μακρὸν ā τῆς Σανσκριτῆς ἐτρέπη εἰς τὸ ἐπίσης μακρὸν η τῆς Ἑλληνικῆς.

Περὶ τοῦ ὑστεροῦ τούτου μορίου οὐδὲν λέγω, κατὰ τὸ παρόν.

Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι νὰ μὴ ὑπάρχῃ τὸ μόριον τοῦτο τῆς Σανσκριτῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἀφοῦ ὅλοι αἱ διάλεκτοι, γεννήματα ἐκείνης, διεφύλαξαν αὐτὸ ἀναλλοίωτον. Τὸ μόριον τοῦτο εὐρίσκομεν εἰς τὴν Περσικὴν, ne, ὄχι—τὴν Ζενδικὴν nōit (na καὶ it) non, nec, nōit—nōit—neque neque—(Vendidad Sade, Brockhaus. Leipzig 1850) εἰς τὴν Σλαβ. ne,

Λατ. ne, non—Γερ. nein—Γαλ. no—Ἄγγλ. no, not, Ρωσ. ne, niet.

Πρὶν προβῶμεν εἰς μελέτην τοῦ ἀρνητικοῦ τούτου μορίου, ἀνάγκη νὰ γνωρίσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ Σανσκριτῆ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὸ ἀρνητικὸν μόριον αἰδοῦ τινα δείγματα ἐκ τῆς Σανσκριτῆς.

S. a—no—not (Wilson) μόριον ἀρνητικόν, στερητικόν. Εὐρίσκειται πάντα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως. Ὅσakis δὲ αὕτη ἀρχὴ ἀπὸ φωνῆεν, τότε τὸ α χάριν εὐφωνίας τρέπεται εἰς an.

S. akachas—φαλακρός, ἄνευ τριχῶν. Παρὰ τοῦ ἀρνητ. καὶ τοῦ kachas—θρίξ.

S. akaras—ἄχειρ—ἀεργός—παρὰ τοῦ α καὶ τοῦ kara—χεῖρ.

S. anantas—αἰώνιος—ἀτελεύτητος—παρὰ τοῦ an—ἀρνητ. καὶ τοῦ antas—τέλος—ὄριον.

S. anangas—ἀσώματος—ἄυλος—ὁ νοῦς. Παρὰ τοῦ an—ἀρνητ. καὶ τοῦ angas—μέλος—σῶμα.

Τὰ ἄνω μᾶς πείθουν ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἀρνητικά μόρια, Σανσκριτῆς καὶ Ἑλληνικῆς, εἶναι συγγενέστατα, διότι ἡ Ἑλληνικὴ ἔχει τὸ α, ἀρνητικὸν μόριον, καθὼς—κακός, ἀκακός, πικρός, ἀπικρός. Προσθέτει δὲ τὸ ν, χάριν εὐφωνίας, εἰς λέξεις ἀρχιζούσας ἀπὸ φωνῆεν—ὁμοῖος—ἀνόμοιος.

Ἰδοὺ τί λέγουν οἱ λεξικογράφοι περὶ τοῦ μορίου Νη—τῆς Ἑλληνικῆς. « Νη, κατὰ τοὺς παλαιούς γραμματικούς στερητικὸν μόριον καὶ ἐπιτατικόν. Ἐπὶ τῆς πρώτης σημασίας ἔγεινεν ἀπὸ τὸ ἄνευ . . . Εὐρίσκονται δὲ καὶ λέξεις, ὅπου δύναται νὰ εἶναι καὶ στερητικόν καὶ ἐπιτατικόν, π. χ. νήχυτος, καὶ ἄλλαι δυνάμεναι νὰ ἐξηγηθῶσιν ἄλλως, ὡς νήδυμος. » Ταῦτα τοῦ σοφοῦ Κούμα, εἶναι ἀσαφῆ. Ὁ ἀναγνώστης διστάζει, διότι αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἀγνοεῖ τὴν πηγὴν, καὶ τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς λέξεως.

Ὁ πολλοὺς χρόνους μεταγενέστερος τοῦ Κούμα Βυζάντιος, λέγει τὰ ἀκόλουθα· « Νη—μόριον στερητικόν, κατ' ἀποκοπὴν ἐκ τοῦ ἄνευ ἢ α, στερητικὸν μετὰ τοῦ ν. »

Περιττὸν εἶναι ν' ἀναφέρω τὰς ἐξηγήσεις τῶν λεξικῶν, διότι οὐδόλως σαφηνίζουσιν τὴν σημασίαν, ἢ μᾶλλον τὴν πηγὴν τοῦ μορίου τούτου.

Λέγω λοιπὸν ὅτι τὸ νη, μόριον ἀρνητικόν ἢ στερητικὸν τῆς Ἑλληνικῆς, εἶναι τὸ nā τῆς Σανσκριτῆς, ἔχον τὴν αὐτὴν σημασίαν τούτου. Καθὼς τὸ ἄνω στερητικὸν Σ. mā ἐτρέπη εἰς μὴ, οὕτω καὶ τὸ nā ἐτρέπη εἰς νη.

Λαμβάνω τὰς πλειοτέρας μου μαρτυρίας, ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Νη—πενθής.

Αὐτὴν ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακον, ἔνθεν ἔπεινον
Νηπενθές τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων.
Ὁδυσ. Δι 221.

Ἡ λέξις ἐξηγεῖται, ἀπενθής—ἄνευ πένθους, ἄλυπος. (Κούμας, Βυζάντιος) Ac nobile illud nepenthes, oblivionem tristitiam veniamque afferens (Πλιν. Φυσ. ἱστορ. XXXV—5. Χωρὶς τῆς σημασίας τῶν λεξικῶν, εὐκόλον εἶναι νὰ ἐννοήσωμεν τὸν Ὀμηρον, λέγοντα—ἄχολον; κακῶν ἐπίληθον.—Λέγει καὶ ὁ Θεόφραστος

(1) Vulliemia, La reine Berthe.

(2) Τὸ ὄνομα τοῦτο ὄνομα δίδει αὐτῇ ὁ Vulliemia.

(3) Ὅπως ἔπραττε μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Λοδοβίκος Θ' τῆς Γαλλίας.

(4) Παρατηρητέον ὅτι εἰς τὰ κράτη ὅπου αἱ εὐθυμίαι καὶ αἱ ἐορταὶ ἀξάνουσι καθ' ἑκάστην, ἐκεῖ ἀξάνει καὶ ἡ τιμὴ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκάλων.

Βιβ. IX—45—Ἐν οἷς δε καὶ τὸ νηπενθὲς ἐκείνο φησιν εἶναι καὶ ἀχολον, ὡστε λήθην ποιεῖν καὶ ἀπάθειαν τῶν κακῶν.

Νη—κερδῆς—ἀνευ κέρδους.

Ἐ γέρον, αἶνος μὲν τοὶ ἀμύμων, ὃν κατέλεξας
Οὐδέ τι πω παρὰ μοῖραν ἔπος νηκερδὲς εἶπες
Ὅδυσ. Ξ. 308.

Οὐ γὰρ παρὰ τὸ προσήκον τὰ κακὰ ἠγόρευσας.
(Porphy. Quaest. Homeric 16.)

Αὐτόμαδον, εἰς τοῖ νο θεῶν νηκερδέα βουλήν
Ἐν στήθεσιν ἔθηκε, καὶ ἐξέλετο φρένας ἐσθλάς;
Ἰλ. P. 469.

Νηκερδῆς σημαίνει ἀνωφελῆς, βλαβερὸς, καθὼς εἰς τὰ χωρία ταῦτα τοῦ ποιητοῦ. Ἀμφοτέρως τὰς λέξεις μεταφράζει ὁ Clarke. (Λονδ. 1832) inutile consilium, inutile verbum. Sans gain, sans profit, inutile. (Dict. complet d'Homère et des Homérides. N Theil et D'Arros Παρ. 1844).

Νη—μερτέως—Νη—αμαρτένω.

Ἀυτὰρ ἐγὼ τοὶ
Νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω. Ὅδυσ. Β. 97.

Ast ego tibi

vere sermonem enarrabo (Clarke). Ἦτοι ἀναμαρτήτως τ' ἀληθῆς ἐρῶ κείτα γὰρ, ὡς εἰ ἔλεγεν ἐπαληθεύομαι σοι, ἀψευδῆ τὸν λόγον ἐρῶ. (Porphy. Quaest. Homeric. 16). Αἱ συγγενεῖς νημερτεία, νημερτῆς καὶ νημερτέως, ἐξηγοῦνται—ἀψευδῆς—ἀληθῆς—*infaillible, vrai, véritable.*

—ὄφρα τάχιστα

Νύμφη εὐπλοκάμη εἴπη νημερτέα βουλήν.
Ὅδυσ. Α. 86.

—Νῆ—ποινος—ἀτιμώρητος.

Ῥεῖ' ἐπεὶ ἀλλέτρην βίοτον νῆποιον ἔδουσαι
Ἀνέρος, Ὅδυσ. Α. 160.

Impuné (Clarke) ohn' ellen Entgelt (Voss) ἀτιμωρητὶ sans compensation. (N. Theil 1844).

Τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ εἰς τὴν Ὅδυσ. Ξ. 417.

Ἄλλοι δ' ἡμέτερον κάματον νῆποιον ἔδουσαι.

Ἐχομεν καὶ ἄλλας λέξεις — Νη πεκτῆς, ἀκτένιστος παρὰ τοῦ ἀρν. νη—καὶ πείκω—πέκω, πεκτέω, ὄθεν πόκος, ποκάριον, τὸ κουρεμένον μαλλίον. Νη—πλεκτος ἀπλεκτος, με ἀπλεκτον κόμην.

Οὐδεὶς νομίζω δύναται νὰ διατάσῃ περὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας τοῦ ἀρνητικοῦ τούτου μορίου εἰς τὰς ἄνω λέξεις. Ὅτι τὸ μῆριον νη—ἀρνητικὸν καὶ στερητικὸν ἐνυπάρχει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἀπὸ τοῦ ἀρχαιοτάτους χρόνου, τὰ ἄνω παραδείγματα σαφέστατα δεικνύουν. Πιθανὸν εἰς τὰ στόματα τῶν Ἑλλήνων, νὰ ἐσώζοντο καὶ ἄλλαι λέξεις, τοιαύτη ἢ κοινοτέρα νὰ ᾔσων ἢ χρῆσις τοῦ μορίου τούτου. Τὰ γλωσσάρια ἀναφέρουν λέξεις τινὰς τοιαύτας.

Ἐρχομαι τώρα ν' ἀποδείξω, ὅτι ἡ γνώσις τοῦ μορίου τούτου σαφηνίζει λέξιν τοῦ Ὀμήρου κακῶς ἐννοουμένην, ἢ μᾶλλον κακῶς ἐξηγουμένην. Ἴδου τὸ κείμενον:

Ἄμφι θε μιν Φωκάι, νέποδες καλῆς Ἀλοσύδνης
Ἄθροαι εὐδουσαι, πολίης ἄλλης ἔξαναδύσαι
Πικρὸν ἀποπνεύουσαι ἄλλης πολυθενθῆος ὁδμήν
Ὅδυσ. Δ. 404.

α Νέποδες καλῆς Ἀλοσύδνης — Νέποδες αἱ διὰ τοῦ νῆεσθαι τὴν πορείαν ποιούμεναι, ἢ ἀποδες — Σχολ. Νέποδες δὲ αὗται, οὐ κατὰ τοὺς ἰχθύας, ὡς ἀποδες, ἀλλ' ὡς ὀλιγόποδες ἦτοι μικρόποδες, καὶ διὰ τοῦτο ἐγγυὲς ἀπόδων.—Τινὲς δὲ, νέποδας φώκας φασί, παρὰ τὸ ποσὶ νέιν, ὅ ἐστι νῆεσθαι ἵνα εἴεν φώκαι, νηξίποδες.—Τινὲς δὲ νέποδες, φασί, θαλάσσης αἱ φώκαι, ὅ ἐστι τέκνα νέπους γὰρ, κατὰ τινα γλῶσσαν, ὃ ἀπόγονος. (Εὐστάθ.)

Δὲν μὰς λέγει ὁμοῦ ὁ Εὐστάθιος, κατὰ τινα γλῶσσαν.

Περὶ τῆς λέξεως ταύτης, λέγει ὁ Casaubon. «Φώκαι νέποδες — Phocae natantes pedibus, nel, ut alii, carentes pedibus—Ego praetulerim, ut νέποδες, hoc loco Homericō, ἀπόγονοι, sine progenies exponatur. Κατὰ τὴν σημασίαν ταύτην, λέγει ὁ Βαρνεύσιος, μεταχειρίζεται αὐτὴν καὶ ὁ Θεόκριτος.

Ἄθνατοι δὲ καλεῦντο, θεοὶ νέποδες γεγαῶτες.
Ἰδύλ. 17—26.

Hud flüssig Robben der lieblichen Halosydne (Voss-Wien 1816). Φανερὸν ὅτι ὁ μεταφραστὴς οὗτος ἐννοεῖ τῶν Ἑλλήνων τὸ νηξίποδες, δηλ. νέοντες διὰ τῶν ποδῶν.—Ὁμοίως καὶ ὁ J. K. Jacsi, Berlin 1855, ἐξηγεῖ τὸ νέποδες εἰς τὰς σημειώσεις του —Schwimmfüssige—von νέω. Ὁ δὲ Clarke, τὸν ὁποῖον ἀνωτέρω ἀνέφερα, οὕτως:

« Circa vero ipsum, Phocae, progenies pulchrae Halosydrae.

Ἡ ἀνωτέρω ἐξήγησις τῶν Γερμανῶν μεταφραστῶν εἶναι ἢ Ἑλληνικὴ ἢ νηξίποδες. »

Ἴδου τώρα τῶν λεξικογράφων Κούμα, Βυζαντίου, καὶ N. Theil, αἱ ἐξηγήσεις.

Κούμας — Νέποδες, ὡν, οἱ αἱ φώκαι νέποδες, καλῆς Ἀλοσύδνης.—Ὅδυσ. Δ. 404 — τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύει ὁ Ἀπίων ἀποδες, καὶ ἰχθύες. Ἄλλοι, ἀντὶ νηξίποδες, ἔχοντες κολυμβητικούς πόδας. Ἐκ τούτων τῶν ἐξηγήσεων ὁρμηθέντες οἱ ἐπιγραμματικοὶ ἐμεταχειρίσθησαν τὴν λέξιν ἀντὶ τοῦ ἰχθύος, καὶ ὁ Ησύχ. ἔχει ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας τὸν τύπον νηποδες. Ἄλλοι ἐρμηνεύουσι τὸ νέπους ἀπόγονος, δηλ. κατὰ τινα γλῶσσαν καὶ οὕτω τὸ μεταχειρίζεται Θεόφρ. 17—25. Καλλιμ. Ἀπολλ. Ῥόδ. Νικανδ. Ἀλεξ. Εἰς τὸ Γεωπονικὸν εἶναι Νεόποδες ταυτ. βλαστοὶ, Λατ. nepotes τὸ ὁποῖον γίνεται ἐκ τούτου.

Βυζάντιος — Νέποδες (οἱ) Π. (νη ἢ νέω, πούς) αἱ φώκαι, αἱ μεταχειριζόμεναι τοὺς πόδας των ἀντὶ πτερυγίων (μτγν) ἐν γένει οἱ ἰχθύες (ὡς ἀποδες). 2 κατ' ἄλλ. Νεόποδες, νεαὶ παραφυάδες. (μτφρ.) ἐκγονοὶ, ἀπόγονοι, τὸ Λατ. nepotes.

N. Theil—Νέποδες, ὡν (οἱ) Ὁδ. IV. 404. — epith. des phoques, ou veaux marins, que les grammairiens expliquent 1o. par ἀποδες privés de pieds. — R νη abregé en ve et πούς. Ainsi l'explique Apion. 2o. par νηξίποδες qui ont des nageoires R. νέω, πούς.

Etym. M. Apoll. 3. par ἀπόγονοι jeunes. Eustath. Apoll. rejetait déjà cette dernière signific. la seconde est la plus vraisemblable, selon Voss, qui sont palmés — palmipedes.

Εἰς τὰς ἐρμηνείας ταύτας, παντοῦ ἀβεβαιότης, ἢ μᾶλλον παντελής ἀγνοία τῆς λέξεως. Ἴδου τὰ ὅσα λέγει ὁ σοφὸς Σαλαμάσιος (Exercit. plinian. σελ. 283. C.) Graecis νέπους dicitur qui velociter pedibus it, ἀπὸ νέιν vel νεῖν τοῖς ποσὶ. Unde et poetae, νέποδας vocarunt a celeritate natatus, quamvis ca-veant pedibus. Aeoles ut Attici, v in λ. mutabant, et dicebant λέπους pro νέπους, ut ἐλύδρης πο ἐνύδρης unde Lalinum lutra . . . Sic νέπους, λέπους—λέπους, λέποδος lepus, leporis..

Ὁ Σαλαμάσιος τὸν ὁποῖον ὀλίγα διέφυγαν, διόλου δὲν ἀναφέρει τὴν σημασίαν τοῦ νέποδος, ἀποδες. Στρεβλόνει τὴν σημασίαν καὶ παραγωγήν τῆς λέξεως πλεονεκτήματα τῶν ἄλλων.

Ἐρχομαι τώρα εἰς τὴν ὀρθὴν κατ' ἐμὲ σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης. Λέγω πρῶτον ὅτι εἰς μόνον τὸν στίχον τοῦτον τοῦ Ὀμήρου εὑρίσκεται. Ἐπομένως δὲν ἔχομεν καὶ τὸ φῶς τὸ πηγάζον ἀπὸ παραβολῆν ὁμοίων λέξεων, εἰς τὸν αὐτὸν συγγραφέα. Δεύτερον, ὅτι οἱ μετέπειτα Ἕλληνες ἐλησημόνησαν τὴν ἀληθῆ σημασίαν τοῦ Ὀμήρου. Τουλᾶχιστον ἡ χρῆσις τῆς λέξεως, εἰς τινα χωρία τῶν μεταγενεστέρων, δεικνύει σαφέστατα ὅτι δὲν ἦτον αὕτη ἡ σημασία τοῦ ποιητοῦ καὶ τῶν συγγρόνων αὐτοῦ. Νομίζω ὅτι σύμφωνος μετὰ τοῦ πνεύματος τῆς γλώσσης εἶναι ἡ λέξις αὕτη.

Οἱ δὲ μεταγενέστεροι σχολιασταὶ καὶ ἐξηγηταὶ τοῦ Ὀμήρου δὲν ἐνόησαν τὴν λέξιν, καθὼς τὰ ἄνω ἀποσπάσματα σαφέστατα δεικνύουν. Λέγω πρὸς τοῦτοισ ὅτι ἄλλαι τινὲς λέξεις τοῦ Ὀμήρου, κακῶς ἐννοοῦμεναι, πιθανὸν ἀκολουθῶς καλῆτερα νὰ ἐξηγηθῶσι.

Σ. padas—ἀρσ. 1. πούς, 2. λόφος εἰς τοὺς πόδας ὄρους—3. ρίζα δένδρου 4. στίχος ὕμνου, ἢ στίχος τῆς βίβου—βέδας—παρὰ τοῦ ῥήματος pad—πορεύομαι, ὑπάγω (Wilson).

Padas—ἀρσ. (P. pad—ire) 1 pes—2 Radix arboris—3 Radius—(Bopp) δηλ. 1 πούς, 2 ρίζα δένδρου—3 ἀκτίς.

Ἡ λέξις αὕτη παράγεται παρὰ τοῦ ῥήματος pad—ire, adire (Bopp) ire, adire, abire—cadere (Wergaard. Rad. Sanscritae 1844).

Ἐγέννησεν ἡ λέξις αὕτη τὴν Ἑλλ. πο(δ)ς, πούς ποδός (1) Λατ. pes—pedis—Σλαβ. ποτ. οδός, πιατά, πτέρνα—Γοτθ. Fofus—Γερμ. Fass, pfote—Γαλλ. pied—patte—Ἄγγλ. foot, pan—Russ—piata.

ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γνωστὴν λέξιν συνήθη εἰς ὅλους τοὺς συγγραφεῖς, τὴν λέξιν—ἀπους—ἀποδες—ἀνευ ποδῶν. Εἶναι δε ἀπὸ τὴν Σανσκρ. apadas—Ἐπιθ. Footless—having no feet—having no place, no station, Reptile. (R. α—ἀρν. padas foot) (Wilson)—

(1) Τὰ φωνήεντα ἀλλάττον, ὅχι μόνον εἰς λέξεις τῶν συγγενῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προσορὰν τῆς αὐτῆς λέξεως παρὰ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ. Π. γ. ἐχθρός—ὄχθρος—ἔξω, ὄζω, παχός, παχυλός, παχυλός—ἐννεά, ἐννιά, μηλιά, μηλιά—προῖξ προυκιά κτλ.

δηλ. ἀνευ ποδῶν, μὴ ἔχων πόδας—μὴ ἔχων τόπον ἢ σταθμὸν—ἔρπετόν.

Ἡ Σανσκρίτη, μετὰ τοῦ ἀρ. α σχηματίζει τὸ apadas—ἀπους—οὔτω καὶ μετὰ τοῦ ἄλλου ἀρνητικοῦ νὰ τὸ napadas—νέπους, ἀνευ ποδῶν. Ἄγγλ. Footless, sine pedibus.

Ἡ λέξις napadas δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ μέγα λεξικὸν τοῦ Wilson (1832). Εἶναι δὲ τόσο σύμφωνος με ὅλους τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης ταύτης, ὡστε δὲν ἤθελα διστάσει νὰ τὴν καταχωρίσω εἰς τὰ λεξικά. Πρῶτον δὲν γνωρίζομεν ὅλας τὰς λέξεις τῆς Σ. δεύτερον, ἔχομεν παράδειγμα τὴν ἡμετέραν, εἰς τὴν ὁποῖαν σώζονται πάμπολλαι λέξεις μὴ καταχωρηθεῖσαι ἀκόμη εἰς τὰ λεξικά, καὶ παντάπασιν ἀγνωστοὶ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Ἄν εἰς τινὰς φανῆ παράδοξος ὅτι ἡ λέξις αὕτη δὲν ἔχει τὸ σύνθημα ἀρνητικὸν νη—καθὼς εἰς τινὰς ἄλλας, λέγω ὅτι ὁ Ησύχιος ἔχει τὸν τύπον—νηποδες—Δὲν ἐλλείπει παράδειγμα ὁμοῖον. Σ. nabhas—παρὰ τοῦ ἀρν. na, καὶ has—φῶς. Ἑλλ. νέ—φος—Λατ. nubes—nebula.

Ἄλλη παράδοξος σημασία τῆς λέξεως νέποδες, εἶναι ἀπόγονοι, progenies Κατὰ τινα γλῶσσαν (Εὐστάθ.) μὴ ἐννοήσαντες τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς λέξεως οἱ λεξικογράφοι, ἐξήγησαν αὐτὴν, ὡς ταυτόσημον τῆς Λατινικῆς—Nepos (nepo—t-s) nepotis. 1 υἱὸς υἱοῦ, ἢ θυγατρὸς—ἔγγονος—υἱωνός—2 ἀνεψιός—3 παρὰ τῶν ποιητῶν ἀπόγονος—Συγγενὴς ταύτης εἶναι ἢ Neptis, ἐγγόνη, υἱωνή—θυγατριδῆ—καὶ καθὼς ἢ προλαβούσα—ἀπόγονος—ε Neptes—Cybeles—(Ovid.) αἱ μουσαι.

Τὰς διανοητικὰς ταύτας λέξεις ἀνέγνω εἰς τὴν Σ. naptiri ὄνομα. πτωτικῆ—napta a grandson (Wilson) ἔγγονος, υἱωνός—naptiri—ἐγγόνη υἱωνή. Τὸ τελικὸν γ τῆς Σ. τρέπει ἢ Λατινικῆ συχνότατα εἰς s.

Τελειόνων λέγω ὅτι ὁ Ὀμηρικὸς στίχος πρέπει νὰ στιθεται μετὰ τὴν—νέποδες, καὶ ὅχι καθὼς πολλὰκις γίνεται μετὰ τὴν—φώκαι.

A. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ,

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΕΤΧΑΛΗ ΣΑΧ

Βασιλέως τῆς Περσίας, Ναπολλέορι τῷ Α', Ἀυτοκράτορι τῆς Γαλλίας καὶ βασιλεὶ τῆς Ἰταλίας, γραφεῖσα ἐν Τεχεράνη, τῇ 14 Φεβρουαρίου 1809.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Περσικοῦ)

Ἡ κατωτέρω δημοσιευμένη ἐπιστολὴ μετηνέχθη εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ἐκ τινος ἀντιγράφου τοῦ Περσικοῦ πρωτοτύπου, ἀποσπασθέντος ἐξ ἐπισήμου παγῆς καὶ περιελθόντος ἐσχάτως εἰς χεῖρας ἡμῶν. Κατεβλήθη δὲ ὅσον ἐνεῖν πᾶσα προσπάθεια περὶ τὴν τήρησιν τῆς πρωτοτυπίας τοῦ λεκτικοῦ καὶ τῶν μεταφορῶν αὐτῆς, ὡς οὐσιώδους χαρακτηριστικοῦ. Ἐκ

της εν αυτη διαφύλαξης μυριων τίτλων και κολακευτικων φράσεων, ος λίαν φειδωλώς χρώνται οι Μωαμεθανοί ηγεμόνες, όσάκις αποτεινόνται η γράφουσι προς άλλοδόξους, καταφρονούντα ούχι μόνον αι κατ' εκείνην την εποχήν μεταξυ Γαλλίας και Περσίας στεναι σχέσεις, αλλά και τὸ σέβας και ὁ τρόμος ὃν ὁ μέγας εκείνος ἀνὴρ εἶχεν ἐμποιήσει εἰς τὸν διάδοχον τοῦ Δαρείου και Ξέρξου. Πρὶν ἢ ὅμως παρθεώσωμεν τὸ κείμενον τῆς περι ἧς ὁ λόγος ἐπιστολῆς εἰς τὸν ἀναγνώστην, ἀναγκαῖον κρίνομεν ἵνα ἀφηγηματικῶς πὼς ἀναφέρωμέν τινὰ περὶ τοῦ ἐπιστεῖλαντος Μονάρχου και τῶν σημαντικωτέρων γεγονότων τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὧν τινὰ μάλιστα ἄμεσον σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἧς ἐκτός τῆς ἱστορικῆς και γλωσσικῆς αὐτῆς ἀξίας, ἔχει και ἰδιαίτερον σημαντικότητα ὡς ἐκ τοῦ πρὸς ὃ διευθύνθη προσώπου και τοῦ πέμψαντος αὐτὴν, διασαφηνίζουσι τὸ πνεῦμα αὐτῆς.

Ἦν δ' ὁ Φέτχ' Ἀλῆ Σάχ πάππος τοῦ Μωχαμμέτ Σάχ, οὗ τινος ὁ υἱὸς Νάσρ-ε-Δὺν Σάχ. (Βοήθεια τῆς Θρησκείας) βασιλεύει ἀπὸ δεκαπενταετίας ἤδη ἐν Περσίᾳ. Διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον τὸν ὑπὸ τῶν ὑπερῶν αὐτοῦ δολοφονηθέντα, και ἐπὶ φιλαργυρία, φιλοδοξία και ἐκδικήσει ὀνομαστὸν ἐν τῇ Περσικῇ ἱστορίᾳ θεῖον αὐτοῦ Ἀγᾶ Μωχαμμέτ, θεμελιωτὴν τῆς δυναστείας τῶν Κατζάρ, ἄσπονδον ἐχθρὸν τῆς φιλιῆς Ζενδ, και ἐπὶ 20 περιῖπου ἔτη τυραννήσαντα τῆς Περσίας. Ἐν τῇ ἀναβάσει του δὲ εἰς τὸν θρόνον (1798) ὠφελήθη και ἐβοηθήθη τὰ μέγιστα ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ Χατζῆ Ἰβραχίμ, πιστοῦ ἐκτελεστοῦ τῶν τελευταίων θελήσεων τοῦ ἀποβιώσαντος μονάρχου, ὅστις ζῶν ἔτη εἶχε κηρύξει αὐτὸν ἐπίδοξον κληρονόμον τοῦ στέμματος· τότε δὲ ἐγκαταλιπὼν και τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μπαπᾶ-Χάν, ὅπερ ἔφερε πρότερον, μετωνομάσθη Φέτχ' Ἀλῆ, προσλαβὼν και τὸν τίτλον Σάχ, ὃν οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡγεμονευσάντων, ἀπὸ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ οἴκου τῶν Ζενδ, ὧν τελευταῖος ἡγεμὼν ἦν ὁ Ναδὶρ Σάχ, εἶχε τολμήσει νὰ λάβῃ. ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ἡ Περσία, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, κατέστη ἰκανὸς σημαντικὴ παρὰ τοῖς ἀνεκαθεν ἀντιζήλοις ἔθνεσι τῆς Εὐρώπης, ἧτοι τῆς Ἀγγλίας και Γαλλίας· διότι ὁ μὲν Ναπολέων Βοναπάρτης, θέλων ἵνα, διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Περσίας και τοῦ Καβούρ, προσβάλῃ τοὺς Ἄγγλους ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἰνδικὴν κτίσειν αὐτῶν, ἐθεώρησε πρόσφορον και ἀναγκαῖον εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ ἵνα καταστήσῃ στενωτέρας τὰς μεταξυ τῆς Αὐλῆς αὐτοῦ και τῆς Περσίας σχέσεις, ὠφελούμενος μάλιστα ἐκ τῆς ἀμνηστίας εἰς ἣν εὕρισκετο τότε ἡ Περσία ὡς ἐκ τῶν ἀδιάκοπων μετα τῆς Ρωσσίας πολέμων, ἰδίως μετα τὴν μάχην τοῦ 1803, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα ἐξητήσατο αὐτὴ τὴν βοήθειαν και ὑποστήριξιν τῆς Γαλλίας. Διὸ, μετα τοὺς Romieux και Jaubert, ἐστάθη εἰς Τεχεράνην με τίτλον πρέσβεως ὁ Γάλλος στρατηγὸς Gardane (περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιστολῇ), μεθ' ὑποσχέσεων βοηθείας κατὰ τῆς Ρωσσίας, μετ' αὐτοῦ δὲ και ἰκανὸς ἀριθμὸς Γάλλων ἀξιωματικῶν διδασκάντων

τὴν τακτικὴν εἰς τὸν τέως ἄτακτον και ἀρρύθμιστον Περσικὸν στρατόν. Ἡ Ἀγγλία ὅμως ἐνόησασα ἐγκαίρως τὰ κατ' αὐτῆς τεκταινόμενα τοῦ Ναπολέοντος σχέδια, κατώρθωσεν ἵνα παραλύσῃ τὰς διαπραγματεύσεις τοῦ εἰρημένου Γάλλου στρατηγοῦ (ὅστις μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν ἐκ Τεχεράνης, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ και τὸν Ἀσκέρ-Χάν, ὡς ἀπεσταλμένον τοῦ Σάχ παρὰ τῇ Γαλλικῇ Αὐλῇ), και διὰ τῶν πρέσβεων αὐτῆς Sir John Malcolm και Sir Harford Jones Brydges, ὑποσχέθη εἰς τὴν Περσίαν ἀποτελεσματικὴν χρηματικὴν και στρατιωτικὴν βοήθειαν κατὰ τὸν μετὰ τῆς Ρωσσίας ἀγῶνα αὐτῆς, φοβουμένη πάντως τὴν ἐπιρροὴν ἣν ἤρξαντο ἐξασκεῖν ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἡ τε Γαλλία και ἡ Ρωσσία. Οὕτω δὲ, τῇ μεσολαβῆσει τοῦ Sir Gore Ouseley, διεπραγματεύθη ἡ ἐν Γκιουλεστάν ὑπογραφείσα κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1813 μεταξυ Ρωσσίας και Περσίας εἰρήνη, διὰ τῆς πραγματοποιήσεως ὅμως τῆς ὁποίας, ὡς ἀπαντηθέντων προσκομμάτων περὶ τὸν κανονισμὸν τῶν μεθορίων, ἐντελής ἀρμονία δὲν ἠδυνήθη ἵνα ἐπανέλθῃ μεταξυ τῶν δύο Κρατῶν. Ὄθεν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἅμα τῇ κατοχῇ ὑπὸ τῶν Ρώσων τοῦ περὶ τὴν λίμνην Γόκταν διαφιλονεικουμένου ἐδάφους, ἀπεστάλη ἐκ μέρους τοῦ Ρωσικοῦ ἀνακτοβουλίου εἰς Τεχεράνην ὁ Μενδζικὼφ, κατὰ τὸ φαινόμενον μεν ἵνα ἀναγγεῖλῃ ἐπισήμως τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου, κυρίως ὅμως ὅπως κανονίσῃ τὰ τῆς ὀρθοπετικῆς γραμμῆς. Μὴ δυνηθεὶς δὲ ἵνα πείσῃ τὴν Περσίαν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Αὐλῆς αὐτοῦ, και μὴ ἔχων περαιτέρω πληρεξουσιότητα, ἠναγκάσθη ἄπρακτος ἵνα ἀναχωρήσῃ (1826) ἐκ τῆς πρώτευούσης τοῦ Ἰράν, ὅτε, κατὰ τὴν ἐκ Ταυριδος διὰ Τύφλιδά διαβάσιν αὐτοῦ, συλληφθεὶς ἐν Εριβάν ὑπὸ τοῦ Σερδάρη τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐρρίφθη εἰς φυλακὴν, ἐν ἣ διέμεινεν ἐπὶ 25 ἡμέρας, κρατηθέντων ἤδη και τῶν ταχυδρόμων αὐτοῦ, ἀφ' ὧν ἠρπάγησαν τὰ γράμματα τῆς πρεσβείας και ὧν τινες ἐσφάγησαν ἀπανθρώπως. Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν δὲ τοῦ Μενδζικὼφ, κηρυχθέντος ἤδη τοῦ πολέμου, ὁ Ἀββάς-Μιρζά, υἱὸς τοῦ Φέτχ' Ἀλῆ Σάχ, ἐπὶ κεφαλῆς 40—50 χιλιάδων ἀνδρῶν, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ρώσων, συμπλακείας μετ' αὐτῶν κατὰ διαφόρους μάχας με ἰκανὴν ζημίαν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, μέχρις ὅτου ὁ στρατηγὸς Πασκίεβιτς, ἀρχηγὸς τῶν Ρωσικῶν δυνάμεων, εἰσῆλθε περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1827 εἰς Ταυρίδα, ἧς οἱ κάτοικοι παρεδόθησαν προθύμως και ἀνευ τῆς ελαχίστης ἀντιστάσεως. Τὸ γεγονός τούτο ἠνάγκασεν τὸν Ἀββάς-Μιρζά ἵνα κλεισθῇ, ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὴν λίαν ἀξιωματικόν τε διὰ τὰ Ρωσικὰ ὅπλα εἰρήνην τοῦ Τουρκμαν-τσάι α 10)22 Φεβρουαρίου 1828, δι' ἧς ὁ Τσάρος, λαβὼν ἀποζημιώσεις 80 ἑκατομμυρίων ρουβλίων και προσκτησάμενος τὰ Χανάτα τοῦ Εριβάν και Ναξηβάν, ἀνεγνώρισε και τὸν Ἀββάς-Μιρζά ἐπίδοξον κληρονόμον τοῦ στέμματος τῆς Περσίας. Ἀλλ' οὐδὲ δι' αὐτῆς τῆς συνθήκης ἡ μεταξυ τῶν δύο χωρῶν εἰρήνη ἐπαγαγῆθη· διότι μόλις μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῆς, σταλείς ὁ Ρώσος

πρέσβης Grihogedoff ἢ Grybydoff, κατὰ τὴν Asiatic Journal, Ἰούν. 1829, σ. 783, εἰς Περσίαν ὅπως συγγαθῆ τὸν Σάχην ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐπαναλήψῃ τῶν φιλικῶν μεταξυ τῶν δύο ἔθνων σχέσεων, και ἀπαιτήσας ἐπιμόνας διὰ παρερμηθειῶν τινῶν τοῦ κειμένου τῆς συνθήκης τὴν εἰς τὴν Ρωσικὴν γῆν μετάβασιν ἀπάντων τῶν ἐν Περσίᾳ Ἀρμενίων, συγγρόνωσ δὲ χορηγήσας και ἰσχυρὰν ὑπεράσπισιν τόνσον πρὸς τινὰ ἐξομώσαντα εὐνοῦχον Ἀρμένιον διατελοῦντα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Σάχ, ὑφ' οὗ και κατεδιώκετο ἐπὶ κλοπῇ τινι χρηματικῇ, ὅσον και πρὸς ἄλλους δύο Ἀρμένιους δολοφονήσαντας Μωαμεθανόν τινὰ και καταφυγόντα παρὰ τῇ Ρωσικῇ πρεσβείᾳ, πρὸς δὲ και ὡς ἀπαιτήσας τὴν παράδοσιν δύο γυναικῶν Ἀρμενίων αἰχμαλωτισθεισῶν ἐν Τουρκίᾳ, και μετενεχθεισῶν τότε εἰς Περσίαν, ἀποποιουμένην ὅμως τὴν προστασίαν τοῦ εἰρημένου πρέσβεως, οὐχὶ μόνον ἐφερον εἰς δυσχερῆ θέσιν ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν Περσικὴν Αὐλὴν, ἀλλά και τὸν λαὸν ἅπαντα, ἰδίως δὲ τὸν κληρὸν, κατὰ τῆς Ρωσσίας σφοδρῶς διήγειρε, παρ' ὧν μάλιστα ἡ τοιαύτη διαγωγή τοῦ Grihogedoff ἐθεωρήθη ὡς συστηματικὴ τις ἐπιβουλή κατὰ τῆς θρησκείας και τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. Ὄθεν, μετὰ τὴν ἐκ τῆς Ρωσικῆς πρεσβείας δραπετεύσιν τῶν δύο εἰρημένων Ἀρμενίων, ἐν ἣ ἐκρατοῦντο διὰ τῆς βίας, και αἵτινες διερχόμενοι τὰς ὁδοὺς διήγειρον τὸν λαὸν εἰς ἐκδικήσιν, ἰκανὸν μέρος αὐτοῦ, ἐπέπεσε κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ Πρέσβεως, φρουρουμένης μόνον ὑπὸ ἐκατὸν Περσῶν ἐκ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, και ἑτέρων 20—30 Κοζάκων, οἵτινες, ἐπὶ τῇ δοθείσᾳ διαταγῇ, πυροβολήσαντες ἐφόρευον ἐξ ἐκ τῶν ἐπιτεθέντων, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα εὐθὺς ἐξετέθησαν εἰς ἐξ διάφορα τεμμένα τῆς πρωτευούσης, ἐνθα οἱ μολλάδες ἐδημηγόρουν θερμῶς, προσκαλοῦντες τὸν λαὸν ἵνα ἐκδικήσῃ ἐντόνως τὸν φόνον τῶν ὑπὸ τὰ βλέμματα αὐτῶν κειμένων νεκρῶν πιστῶν. Τότε δὲ, ὑπὲρ τὰς τριάκοντα χιλιάδας Περσῶν, φανατισμὸν και ὀργὴν πνεόντων, ὀρμήσαντες ἐν ἀκρεῖ κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ Ρώσου Πρέσβεως, κατέσφαξαν ἅπαντας τοὺς ἐν αὐτῇ μετὰ τοῦ ἀπεσταλμένου, και ὧν μόνον εἰς γρημματεὺς και δύο Κοζάκοι ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσι. Μετὰ τὸ θηριώδες δὲ τοῦτο, ἀπάνθρωπον και λυπηρότατον συμβεβηκὸς, τὸ ὅποιον τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐγκαίρως ληφθέντα μέτρα δὲν ἠδυνήθησαν ἵνα προλάβωσιν ἢ περιστείλωσιν, ἡ Ρωσικὴ Κυβέρνησις, καί τοι δικαιουμένη εἰς ἀπαιτήσιν ἀξιοπρεπέστερας ἱκανοποιήσεως, μὴ θεωροῦσα ὅμως φρόνιμον ἵνα διακυβεύσῃ τὰ ὅποια διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Τουρκμαν-τσάι εἶχεν ἀποκτήσει πλεονεκτήματα, και ὡς μέλλουσα ἀφ' ἐτέρου νὰ εὐρεθῆ εἰς πάλιν κατὰ δύο συγχρόνως ἐχθρῶν (ὡς πολεμουσα τότε και τὴν Τουρκίαν), ἠρέσθη ἐπὶ τέλος εἰς τὸ νὰ ἱκανοποιηθῆ διὰ τοῦ πένθους ἀπάσης τῆς Περσικῆς αὐλῆς διὰ τὸ φρικώδες τοῦτο γεγονός, και τῆς ἐκφράσεως τῆς λύπης αὐτῆς ἐπισήμως διὰ τινος ἐπιστηθίου φίλου τοῦ Ἀββάς-Μιρζά, ἐπὶ τούτῳ μεταδάντος εἰς Τύφλιδα παρὰ τὸν Κόμητα Πασκίεβιτς.

Τοιοῦτο δὲ πέρας ἔσχε τὸ τραγικὸν τοῦτο συμβάν τῆς βασιλείας τοῦ Φέτχ' Ἀλῆ Σάχ, ὅστις ἐπίσης προβλέπων τὰς ὀλεθρίους συνεπειὰς νέου τινος μετὰ τῆς Ρωσσίας πολέμου, εἶχε λόγους ἰσχυροὺς ὅπως προλάβῃ πᾶσαν μετ' αὐτῆς ῥῆξιν. Ἐπιζήσας δὲ ὀλίγους μῆνας πρὸ υἱὸς αὐτοῦ Ἀββάς-Μιρζά, και ἀποθανὼν, μετὰ βασιλείαν 36 ἐτῶν, ἐν Ἰσφαχάν τὸ 1834, ἀφῆκε τὸν θρόνον εἰς τὸν ἐγγονὸν αὐτοῦ Μωχαμμέτ-Σάχ, θεωρούμενος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Περσῶν βασιλέων, ὡς ἡγεμὼν μάλλον ἰδιωτικᾶς ἀρετὰς κερκτημένος ἢ ἐξοχα βασιλικὰ προτερήματα.

Ἐν Χάλκη. Τῇ 20 Δεκεμβρίου 1861.

Κ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἰδοῦ δὲ ἡ ἐπιστολὴ

Ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ ἐστὶ ὑψωθεῖη ἢ δόξα αὐτοῦ και εὐλογητὸν εἴη τὸ Κράτος αὐτοῦ! Δόξα και ὕμνος ἀπειρος τῷ κραταίῳ Ἡγεμόνι προσήκει, ὅτι βασιλεύων ἀνευ ἑτέρου και δίκαιος ἐστίν. Οὐκ ἐστίν ἀντίφασιν ἐν τοῖς ῥήμασιν αὐτοῦ και οὐκέτι μεταβολή. Σοφὸς πολυτίτωρ, ἰσχυρὸς παντογνώστης, ἀριστος τῶν Κυρίων, και οὐ δυνάμενος ἀντικαταστήσῃαι δι' οὐδενὸς ἑτέρου.

Εὐλογίαι δ' ἀπειροὶ ἀπάση τῇ χορείᾳ τῶν Προφητῶν και Ἀποστόλων τοῦ Ἱπερτάτου ὄντος, ὅτι ἄγγελοι τῆς σωτηρίας και ὁδηγοὶ τῶν ἐναργῶν κρίσεων εἰσιν. Συνδυασταὶ τῶν ἀρχαίων ἀποκαλύψεων μετὰ τοῦ νέου νόμου τοῦ περιεχομένου ἐν ταῖς ἐντολαῖς και ταῖς ἀλαυθασταῖς ἐπαγγελίαις τοῦ οὐρανοῦ, φαινοὶ ἰθύντορες και διαφωτισταὶ τῶν λειμῶνων τῆς καθαρᾶς διανοίας τῶν νεοφύτων, ἐθετο τοὺς κανόνας τῆς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ εὐδαιμονίας και τῆς ἐν πίστει μακαριότητος ἡμῶν.

Εἶτα δὲ, οἱ λαμπροὶ μαργαρίται τῶν ἐγκωμίων, οἱ προσερχόμενοι ἐκ τοῦ νόρθικος τῆς εὐγλωττίας, τοῦ πλήρους εὐλικρινείας και ἀφοσιώσεως, οἱ κόσμον περιτιθέμενοι τῇ διανοίᾳ και περικαλλύνοντες τὴν κατὰστῆρον ζώνην τοῦ ζωδιακοῦ τῆς φιλίας και ἀγάπης, πρὸς τούτοις δὲ και οἱ βαρύντιμοι ἀδάμαντες τῶν εὐχῶν και εὐλογιῶν, τῶν ἀπηλλαγμένων δόλου και ὑποκρισίας, και τῶν μοῖραν φυλακτηρίων ἐπεχόντων παρὰ τῷ προσδεχομένῳ αὐτάς, διαχυθήτωσαν ἐν ταῖς πολυτελείσιν ἡμῶν ἰσοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τοσοῦτους θεράποντας ὅσοι οἱ ἀστέρες, Βασιλέως ἔχοντος τὴν καρδίαν εὐρείαν ὡς ὁ ὠκεανὸς, τοῦ διαχέοντος τὰς εὐεργεσίας ὡς αἱ νεφέλαι τὴν βροχὴν, Ἡγεμὸνος ὠραίου και λαμπροῦ ὡς ἡ σελήνη ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῆς, προνοητικὸς ὡς ὁ Ἥλιος, ἀκαταμάχητος ὡς ὁ Ἀλέξανδρος (1), μεγαλοπρεπὸς ὡς

(1) Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἐστὶ γνωστὸς παρὰ τοῖς Ἀσianoῖς ὑπὸ τὰ ὀνόματα Ἰσκανδέρ, Ἰσκανδέρ-ι Ρουμὶ (Ἀλέξανδρος ὁ Ρωμαῖος) και Ἰσκανδέρ-ι Ζουλ-καρνεῖν, ἧτοι Ἀλέξανδρος ὁ Αἰκρωρ, ὅπως ὀνομασθεὶς ἴσως παρὰ τῶν Ἀράβων ὡς κατακτῆσας τὰ δύο πέριτα τοῦ κόσμου, τὴν Ἀνατολὴν και Δύσιν, κατὰ τινὰ ἀναλογίαν πρὸς τὸν τ' αὐτὰ συμβολικῶς σημαίνοντα Δικέφαλον ἀστὸν τῶν Ρωμαίων. Μεταξυ δὲ τῶν πολλοῦσιν ὀνόμασι τῶν ἀποδοσμένων τῷ Αὐτοκράτορι τῶν Ὁθω-

ὁ Σολομών, Μωϋσῆ κατὰ τὴν . . . (2), Ἰησοῦ κατὰ τὴν πνοὴν (3), Παδισῆχ (4) τοῦ Παντός, ἐξοχώτατε Κυριάρχου, Περιφανεστάτε καὶ Κραταιότατε Μονάρχου, ἀδελφεῖ εὐκλεέστατε, σεβαστότατε Αὐτοκράτορ, μέγιστε Ἄρχον τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας! Ὡς οἱ οὐρανοὶ εἰσὶν ἀσάλευτοι καὶ ἡ γῆ διαμέριουσα, οὕτω καὶ ὁ αἰὼν τῆς βασιλείας τῆς Ἱμετέρας Μεγαλειότητος μόνιμος καὶ ἡ βᾶσις αὐτῆς διαρκής καὶ ἀκράδαντος εἴη!

Μετὰ τὴν παραδοχὴν δὲ τούτων τῶν προσαγορευέσεων, ἡ ἐναργὴς γνώμη τῆς Ἱμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, ἡ δυνθεῖσα διανοεῖται τοὺς πολυπλοκωτέρους πολιτικούς δεσμούς καὶ λύσαι τὰ μυστήριωδέστερα αἰνίγματα τῆς διπλωματίας, γνώτω δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος τῆς μεταξὺ ἡμῶν φιλίας καὶ εἰλικρινείας, ἡ ἀγάπη πεφυρμένη βασιλικῆ ἡμῶν καρδία, ἥτις οἰοῖται ῥοδῶν τις φιλίας καὶ κήπος ἀπαράμιλλος ἀφοσιώσεως ἔστιν, ἐνῶ φύονται καὶ ἀνοθοῦσι τὰ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων, οὐκ ἔσχεν ἄλλον πόθον εἰμὴ τοῦ καλλιεργῆσαι τὸν θάμνον τῆς ἀμοιβαίας ἐνώσεως καὶ διηνεκοῦς σχέσεως, ἀρδεύουσα ἀδιαλείπτως τὸ ἐξοχόν τοῦτο φυτὸν διὰ καλάμων χειμάρρους χερσῶν ὡς ἄλλων ἀρδευτικῶν διωρύγων, καὶ δι' ἐπιστολῶν διαδεχομένων

μανῶν ὑπάρχει καὶ ὁ Ἰσκαδὲρ-σιμάτ ἡ Ἰσκαδὲρ-σηφρέτ, ὁ ἔχων πλεονεκτήματα καὶ προσόντα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

(2) Ἐνταῦθα αἰνίσταται τὸ ἐν τῇ ἐξόδῳ Κερ. Α'. 6, ἀναφερόμενον περὶ Μωϋσέως θαῦμα ἦτοι, « Εἶπε δὲ αὐτῷ Κύριος πάλιν, εἰσένεγκον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ καὶ ἐγενήθη ἡ χεῖρ αὐτοῦ ὡσεὶ χιών. » Τὸ θαῦμα δὲ τοῦτο παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις ὀνομάζεται ἀραβισί γιεβ ν πεϊζά (λευκὴ χεὶρ).

(3) Πρωτ. Ἰσκα-δέμ, Ἰησοῦς κατὰ τὴν πνοὴν ἦτοι τὸν λόγον, διότι ἡ περσ. λέξις ἀμφότερα σημαίνει· οἱ Μωαμεθανοὶ δὲ ἀναγνωρίζουσι ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ μόνου τοῦ λόγου ἀνίστα νεκρὸς καὶ ἴατο τοὺς νοσοῦντας. (Λουκ. Ζ'. 11, καὶ Μάρκ. Ζ'. 34.)

(4) Ἡ λέξις Παδισῆχ, συνθεθεμένη ἐκ τοῦ Πάδ-προστάτης (κυρ. δὲ ὁ προφυλάκων τῆς βλάβης, ὡς καὶ ἐκ τῆς συνθ. λέξεως παδ-χειρ, καὶ κατὰ παραφθορὰν πα-ζεχίρ ἀντίστον, τὸ ἐμποδίζον τὴν δύναμιν τοῦ δηλητηρίου, καταφάινεται), καὶ τοῦ σῆχ, περ. βασιλεὺς, (κυρ. ὑψίστος, μέγας, καὶ οὐτινος ἡ ρίζα εὐρηταὶ καὶ εἰς τὸ ἐξελληνισθὲν περσιῶν Σατράπης, κυρ. Σάχ-δερ ἀπ-ἄρχων ἐν τῷ ὕδατι, ὥστε οἱ τοιοῦτοι διοικηταὶ κατ' ἀρχὰς ἐξήσκουν δικαιοδοσίαν κατὰ θάλασσαν), εἶναι ἀποκλειστικὸς τίτλος τῶν Ὀθωμανῶν ἡγεμόνων ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Φραγκίσκος δὲ ὁ 1ος, βασιλεὺς τῆς Γαλλίας (1500 1600) ὑπέβη ὁ πρῶτος καὶ ἐπὶ πολὺ ὁ μόνος χριστιανὸς μονάρχης εἰς ἐν ἑθῶ θη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπὶ Σουλτάν Σουλεϊμάν, ὁ τίτλος Πα-δισῆχ. Οἱ Αὐτοκράτορες ὁμοίως τῆς Γερμανίας ὀνομάζοντο μόνον Νέμτες Τσαρὴ ἢ Τσοσαρὴ Καίσαρες, καθὼς καὶ οἱ τῆς Ῥωσσίας καὶ ἀρχὰς μὲν Μοσκόβ Τσαρὴ, εἶτα δὲ Ῥεσσα Τσαρὴ, μέχρι τοῦ 1774, ὅτε, ἐν τῇ περιωνύμφῃ συνθήκῃ τοῦ Καϊναρζικίου, ἡ Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη ἡ 2α καταρβωσεν ἕνα προστεθῆ εἰς τοὺς τίτλους αὐτῆς καὶ ὁ τοῦ Παδισῆχ. Ὡσαύτως τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1805 Νεπολέων ὁ 1ος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Πύλης ὑπὸ τὸν διπλοὸν τίτλον Ἱμπερατὸρ βὲ Παδισῆχ. Ἐκτοτε δὲ ὁ τίτλος οὗτος ἐξετάθη καὶ εἰς πολλοὺς τῶν Βυρσικαίων ἡγεμόνων, συμμάχων τῆς Γ. Πύλης, ὡς παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν συνθήκην τῆς 1830 Μαρτίου 1835

ἀλλήλας ὡς βρύματα ἐκχειλίζοντος ποταμοῦ. Πανταχόθεν ἀφικνοῦνται πρέσβεις τῶν Ἱμετέρων Ἱψηλῶν Αὐλῶν, οὓς, ὡς ἀληθεῖς ἀπὸνάς, ποιοῦμεν μελωδεῖν μολπὰς ἀρμονικὰς εἰλικρινοῦς φιλίας, καὶ ἀδελφίν ὁμολογίας, συμμαχίας, πίστεως καὶ ἐγκαρδίου συνεννοήσεως.

Νῦν δ' ὅτε ὁ περιόδοξος, ὑψιτάτης, τῆ ἐρεῖσμος τῶν ἀρχόντων, Κ. Τρουϊλέρος, ἐκ ταύτης τῆς αὐλῆς τῆς ἱσθν τῶ οὐρανῶ εὐρύτητα ἐχούσης, ἀπέρχεται πρὸς ἐκείνην ἐν ἣ ἅπας ὁ κόσμος ἀσυλον καὶ καταφύγιον εὐρίσκει, ἀναγκαῖον ἐθεώρησα ἵνα ἐκπληρώσω ἀσμένως καθήκον φιλίας καὶ ἐνώσεως, καὶ οὕτω κοσμήσας ἐκ νέου τὴν χάρισσαν παρειᾶν τῆς μεταξὺ ἡμῶν ὁμοιοίας τοῖς θελητήροις ταύτης τῆς ἐπιστολῆς τῆς εὐδαιμονία πεσημασμένης, ἐνιχυτῶ τοῦ κίονας τῆς ἀμοιβαίας φιλίας καὶ ἀγάπης.

Αἱ λεπτομέρειαι αἱ ἀφορῶσαι τὴν κατάστασιν ἐν ἣ αἱ ὑποθέσεις ἡμῶν εὐρίσκονται, ὡς καὶ αἱ αἰτίσεις, πόθοι καὶ σκοποὶ ἡμῶν, ἀναφέρονται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ ἀπευθυνθεῖσθ εὐσεβῆστος πρὸς τὴν οὐρανομήκη Αὐλὴν τῆς Ἱμετέρας Μεγαλειότητος ὑπὸ τοῦ ἐξοχωτάτου, νοσημονεστάτου καὶ ἐπὶ στερεᾷ περισκεψί διακρινομένου, κορυφαίου τῶν ἐν ὑψηλῇ περιωπῇ Μεγιστάνων, πρεσβευτοῦ Ἱμῶν στρατηγοῦ Γαρδάν-Χάν, ὡς καὶ ἐν τοῖς γράμματιν ἅπερ οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ἱψηλοῦ τούτου βασιλείου πέμπουσι νῦν τοῖς ὑπουργοῖς τοῦ ἐνδόξου Ἱμῶν Κράτους. Πᾶν δ' ὅτι ὁ ἀκτινοβόλος ἥλιος τῆς Ἱμετέρας Αὐτοκρατορικῆς φρονήσεως ἀναγκαῖον ἤθελε θεωρήσει πρὸς τὰ συμφέροντα ἡμῶν, ἔσται ἡμῖν αὐτῇ αὐτῇ ἡ πηγὴ τοῦ ὀρθοῦ καὶ ὠφελίμου. Δραστηρία καὶ συνεχῆς ἀλληλογραφία, ὅρις ἐπίσημος τῆς φιλίας, τῆς ἀγαθῆς συνεννοήσεως καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀρμονίας τῶν δύο Κρατῶν ὑπάρχει· αἱ δὲ καθ' ὑπαγόρευσιν εἰλικρινοῦς-φιλίας γραφόμεναι ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀξιόπιστοι εἰδήσεις ἀγάπης, συμπίγγουσαι στενωτέρον τοὺς δεσμούς τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων, συντελοῦσιν εἰς τὴν πληρεστέραν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν.

Ὡς δ' ὀρεῖλων ἐκφράσαι καὶ τὴν εὐαρέσκειαυ Μου ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις τῶν ἐν τῇ Αὐλῇ μου ἀξιοματικῶν, λέγω σὺν τοῖς ἄλλοις αἱ ἐκδουλεύεις τοῦ Κ. Φαβριέρου ἀξιοί τῆς Ἱψηλῆς ἡμῶν ἐπιδοκιμασίας ἀπέδθησαν.

Εἶψαν δ' αἱ ἡμέραι τῆς Ἱμετέρας Κυριάρχου Μεγαλειότητος, συμφώνως ταῖς εὐχαῖς τῶν φίλων Αὐτῆς, διαρκεῖς καὶ πολυχρόνιοι! Εἰρήνη!

TERENTIOS MAMIANIS.

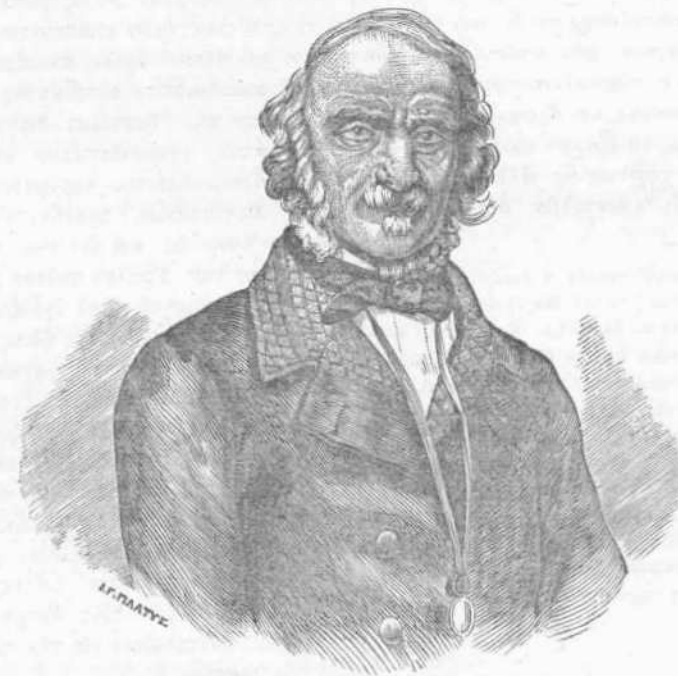
—ooo—

Οὐδὲν ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς εὐχίθη ἐνθερμότερον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἰταλίας, οὕτε προθυμότερον ἐχειροκρότησεν αὐτήν, ὅσον τὸ ἐλληνικόν. Τὸ 1848 ἔτος, ὅτε οἱ γενναῖοι ἄγωνες τῶν Ἰταλῶν κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν αὐστριακῶν πυροβόλων, πλεῖστοι δὲ

τῶν ἀγωνιστῶν ἠναγκάσθησαν νὰ σωθῶσιν εἰς τὰ ξένα, τοὺς πρόσφυγας ὑπεδέχθησαν φιλοτίμως οἱ Ἕλληνας, καὶ ἐξένισαν, καὶ περιέκλιψαν, καὶ ἐθάρπυσαν ὅσον οὐτε καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἀδελφούς. Τοῦ Γαριβάλδου τὸ ὄνομα κατέστη παρ' ἡμῖν δημοτικὸν ὄσον καὶ τὸ τοῦ Κολοκοτρόη καὶ τοῦ Καραϊσκῆ καὶ τὸ τραγοῦδι αὐτοῦ τερετιζόμενον καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ψελλιζόντων παιδίων, περιήλθε τὰς πλατεῖας καὶ τὰς ῥύμας τῶν ἡμετέρων πόλεων ὡς τὸ τραγοῦδι τοῦ Μπουκουβάλα καὶ τοῦ Ἀνδ. οὔτσου. Τοῦ Καθού τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν πολιτικὴν περιόειν εὐαγμάσταν καὶ οἱ ἔτχατοι τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, καὶ τοῦ περισκελιστοῦ καὶ βαθυμύστακος βασιλέως τῆς Ἰταλίας τὴν εἰκόνα, εἶδομεν στολιζούσαν καὶ τῶν χωρικῶν τὰς οἰκίας, καὶ τῶν ἐργαστηρίων τὰ πρό ὑγρα, παρὰ τὰς εἰκόνας τοῦ Ὀθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας.

Τὸν ὑπὲρ τοῦ ἰταλικῶ ἀγῶνος ἀμνηστικῶν τῶν Ἑλλήνων ἐνθουσιασμῶν ἐξηγεῖ ἡ ἀρχαὸς αὐτῶν ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν· διότι ποθοῦμεν τὴν ἐλευθερίαν οὐ μόνον δι' ἡμᾶς αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ὅτανεὶς μάλιστα οὗτοι δι' εὐγενῶν ἀγῶνων καὶ θυσιῶν καθίπτανται, ὡς οἱ Ἰταλοὶ, ἀξιοὶ αὐτῆς. Ἐκ ἀπορηθέντες ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος ὑπὸ τῶν δεινῶν μακρᾶς καὶ ἀνηλεοῦς δουλείας, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος καὶ αἰσθανόμεθα τὰ παθήματα τῶν τυραννομένων· αἱ εἰσιγαί τῶν ἐν ταῖς εἰρηταῖς τῆς Νεαπόλεως βασιλευσμένων φιλελευθέρων, ἀντήχουν γοεραὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς καρδίας ὅσον καὶ εἰς τὰς τῶν Ἰταλῶν αὐτῶν.

Τὴν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς εἰλικρινῆ ταύτην συμπάθειαν ἀντήμειψεν ἐπαξίως ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἀποστείλας πρέσβον εἰς Ἀθήνας τὸν Κ. Μαρμιάνην, ἀν-

Τερέντιος Μαμιάνης.

Πόθεν ἄρα ὁ τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν; Οἱ Ἰταλοὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας καὶ μετ' αὐτὴν ἐκάλωσαν τὴν Ἑλλάδα· Ἐνετοὶ καὶ Γενουήνσιοι, ἀνθρακίλλωμενοι οὕτως εἶπειν, συνέδραμον δραστηρίως τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἰσλάμ, νῦν μὲν μετακομίζοντες αὐτοὺς ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἄλλοτε δὲ προδίδοντες τὰ σχέδια καὶ τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς τῶν παλαιόντων πρὸς τοὺς βαρβάρους, καὶ ἄλλοτε ἐρημοῦντες καὶ κατακτώντες τὰς ἡμετέρας νήσους, καὶ τὰ παράλια, καὶ τὴν Πελοπόννησον, καὶ καταθλίβοντες ἡμᾶς θρησκευτικῶς. Ἐνίστη δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἱστορίας αὐτῆς ὑπεξήρσαν τὰ ὄνόματα τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτῶν γενναῖως ἀγωνισθέντων, ὡς κατὰ τὴν περίφημον περὶ Ναύπακτον ναυμαχίαν, ὅτε χιλιάδες Ἑλλήνων ἠνδραγαθήσαν καὶ ἔπεσαν ἐνδόξως.

Ὁρα οὐ μόνον περὶ τὰ τῆς πολιτείας ἐμπειρον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φιλολογίᾳ καὶ ἐπιστήμῃ διαπρέψαντα ἄνδρα, ὡς καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ μαρτυρεῖ, πρῶτον, ἀγαθὸν, μετριότητῃ καὶ εὐθύην, ὡς λέγεται, περὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Τὴν εὐθύτητα δὲ ταύτην προσαγορεύομεν ἡμεῖς ἰδίως, διότι ἡ Ἑλλὰς δὲν κατεκρίθη πάντοτε ὑπὸ τῶν ξένων ἐκ κακῆς προκρίσεως, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐσφαλμένων συμπαροβῶν καὶ συμπερασμάτων. Ὡς σημεῖον συγκρίσεως λαμβάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ξένοι τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ἢ μέθοδος ὁμοίως αὐτῇ εἶναι ἀναντιρρήτως ἐσφαλμένη· διότι, ἵνα ἀποδειχθῇ κατὰ πόσον ἡ Ἑλλάς ἐπέδωκεν εἰς τὸν πολιτισμὸν, καὶ ὅποιον ὑπὲρ ἔχεν αἱ πρόοδοι αὐτῆς, ἡ σύγκρισις πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς τὴν πρὸ τριακοστῆς ἑλλάδα· τότε μόνον τὰ πορίσματα θ. λουσιν εἶναι ὀρθὰ καὶ δίκαια.

Ὁ Κ. Τερέντιος Μαρμιάνης (1) ἐγεννήθη τὸ 1800 ἔτος, καὶ παιδιόθεν ἠγάπησε τὴν ποίησιν· ἐμερίμνα δὲ, εἰ καὶ σπουδαστῆς, περὶ τῆς ἀτυχοῦς αὐτοῦ πατρίδος. Ὅτε δὲ ἀνηγορεύθη πάπας ὁ Γρηγόριος ΙΣΤ', ἐπειδὴ ἐκηρύχθη πολέμιος πάσης διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως, οἱ φιλελευθεροὶ διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, καὶ πρῶτοι μεταξὺ αὐτῶν οἱ ἐν Βοκωνία. Ἐνταῦθα μάλιστα ἰδρύθη καὶ κυβερνήσις προσωρινή, ἧς μέλος ὠνομάσθη καὶ ὁ νέος Μαρμιάνης. Τὰ αὐστριακὰ ὅμως πυροβόλα ἐπινέαν εἰς χειμᾶρρους αἵματος τὸ φιλελευθέρων κίνημα· πολλοὶ ἐξωρίσθησαν, καὶ ἄλλοι κατέφυγον εἰς τὰ ξένα, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Μαρμιάνης, ὅστις μετέβη εἰς Παρισίους.

Οἱ παραβολότεροι τῶν προγεγραμμένων συνεκρότησαν τότε τὴν ὑπὸ τὸν Μαρσίνην περιώνυμον ἐταιρίαν τῆς Ἐλευθέρας Ἰταλίας, ἧς τινος γνωστὰ τοῖς πᾶσιν αἱ ἀρχαί· ὁ Μαρμιάνης ὅμως οὐ μόνον ἀπεποιήθη πᾶσαν μετοχὴν εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ σύγγραμμα ἐξέδωκε, δι' ὃ ἐζήτησε ν' ἀποδείξῃ ὅτι δι' ἀγωγῆς ἐθνικῆς, καὶ μάλιστα τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ παρασκευασθῶσιν οἱ Ἰταλοὶ εἰς ἀπόκτησιν ἀνεξαρτησίας ὑπὸ μοναρχίαν συνταγματικὴν.

Ἐδημοσίευσεν δὲ διατρίβων ἐν Παρισίοις καὶ τὰ πλείστα τῶν ποιητικῶν καὶ φιλοσοφικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, εἰ καὶ ἐπὶ τρία ἔτη ἔπαθε δεινοτάτην ὀφθαλμικὴν, καταδικάσαν αὐτὸν εἰς ἀπραξίαν.

Πίον τοῦ Θ', τοῦ ἐνεστῶτος πάπα, διαδεχθέντος τὸν Γρηγόριον ΙΣΤ', ἐκηρύχθη ἀμνηστία· ἐπειδὴ ὅμως οἱ ὄροι δὲν ἐφάνησαν εὐπρόσδεκτοι τῷ Μαρμιάνῃ, δὲν συγκατετέθη νὰ ἐπανεβῆ εἰς τὰ ἴδια. Τότε ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος, ὁ πατὴρ τοῦ καθ' ἡμᾶς βασιλέως τῆς Ἰταλίας, προσέταξε τὸν ἐν Παρισίοις πρέσβυν αὐτοῦ νὰ χορηγήσῃ τῷ Μαρμιάνῃ διαβατήριον ἵνα μεταβῇ εἰς Πεδεμόντιον.

Τὸ 1848 ἔτος, χορηγήσαντος τοῦ Πίου πλείονος ἐλευθερίας, μετέβη ὁ Μαρμιάνης εἰς Ῥώμην· ὑπεδέχθησαν δὲ αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐμενείας καὶ ὡς φιλόσοφον καὶ ὡς ποιητὴν διακεκριμένον, καὶ πρὸ πάντων ὡς φίλον ἐνθερμον τῆς πατρίδος. Ἐκ Ῥώμης δὲ μετέβη εἰς Πέζαρον, τὴν γῆν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, καὶ πανταχοῦ ἐκήρυττε μετριοπάθειαν καὶ πίστιν εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἠγωνίζετο νὰ κατενάσῃ τὰ πνεύματα, ὑπερηρηθισμένα ὄντα ἐκ μακρῶν ταλαιπωριῶν καὶ δουλείας.

Ἐπανεβλῶν εἰς Ῥώμην εἰργάσθη ὑπὲρ ὁμοσπονδίας τῶν ἰταλικῶν ἐπικρατειῶν, ὅπως πρὸ πάντων τρηθῶσιν τὴν ἰδίαν ἀνεξαρτησίαν ἐναντίον τῶν ξένων.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἐξεβράβη ὁ πόλεμος, καὶ αἱ πέντε ἀξιομνημόνευτοι ἡμέτεροι τῶν Μεδιολάνων καθιέρωσαν τὴν ἡτταν τῶν αὐστριακῶν· ἡ Ἐνετία ἐσεῖσε τὸν ζυγὸν, καὶ πάντα ἐφαίνοντο βαίνοντα κατ' εὐχὴν.

Ἀλλὰ φαρτὶσι ὀλέθρια συνετάρασαν τὴν Ῥώμην· οἱ μὲν ἐζήτουν τὴν ἐπικράτησιν ἀρχῶν δημο-

κρατικωτάτων, οἱ δὲ, καὶ ἦσαν οὗτοι εὐαρίθμοι μὲν ἀλλ' ἰσχυροὶ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὰς σχέσεις, ὑπεστήριζον τὴν ἀρχαίαν ἀπόλυτον ἐξουσίαν, καὶ ἄλλοι, οἱ μετριοπαθεῖς, ἐπάλειον καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἐκείνους. Ὁ πάπας κατεσπαράσσετο ὑπὸ φόβων καὶ δισταγμῶν, καὶ οὕτω μόνος ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος ἀντετάσσετο εἰς τὰς δυνάμεις τῆς αὐστρίας.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὁ Μαρμιάνης, καὶ τοὶ πολὺ λαίκες ἀποβαλὼν τὴν πρόσκλησιν τοῦ νὰ γείνη ὑπουργὸς, ἐδέχθη ἐπὶ τέλους νὰ ὁμοσθῇ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν μετ' ἄλλων φιλελευθέρων. Αἱ δυσκολίαι ὅμως ὑπερῆξαν ἀδιακόπως, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκορυφώθησαν αἱ ἀξιώσεις τῶν φαρτῶν, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τὸ ὑπουργεῖον.

Ἄλλ' ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὑπουργεῖου τούτου, ὁ Μαρμιάνης ἀφῆκε βαθέα ἔγχη τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Συνέστησε συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἐπὶ βάσεων λίαν φιλελευθέρων, ἐδημοσίευσεν νόμον δημοτικόν, ἐγγυώμενον τὴν αὐτονομίαν τῶν δήμων, καὶ εἰσήγαγε τηλεγράφοις καὶ τὸ δεκαδικὸν σύστημα, ἀναγκαιότατον μάλιστα εἰς ἐπικράτειαν ὅπου τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα.

Ἐλθὼν εἰς Ταυρίνον συνέστησε μετὰ τινῶν ἄλλων τὴν Ἐταιρίαν τῆς ἰταλικῆς ὁμοσπονδίας, καὶ ἀδιακόπως ἐκήρυττεν ὑπὲρ τῆς ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἐν τῷ αὐτῷ αἱ διχόνοιαὶ κατεσπάρασσαν τὴν Ῥώμην· ἐπιβίβων δὲ ὁ Μαρμιάνης ὅτι δυνατόν ἦτο νὰ συντελέσῃ ὅπως αὐτὸν εἰς τὴν περιστολήν αὐτοῦ, μετέβη εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην· ἀλλὰ ματαίᾳ ὑπῆρξε πᾶσα ἀπόπειρα· στυγερὸν μάλιστα κακούρημα ἐμίανε τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ δολοφονία, λέγομεν τοῦ Ῥόσση· ὁ πάπας, προτραπείς καὶ ὑπὸ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ἀπῆλθε κρυφίως εἰς Γαέταν.

Καὶ πολλοὶ μὲν, φροντίζοντες μᾶλλον περὶ ἐαυτῶν ἢ περὶ τῆς πατρίδος, ἔφυγον· ὁ Μαρμιάνης ὅμως ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος ὑπὲρ αὐτῆς. Πρῶτην δὲ καὶ μεγίστην θυσίαν ἐπραξεν ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖου, ἐν ᾧ, καθ' ἢν αἱ μετὰ τῶν ξένων σχέσεις τῆς Ῥώμης ἦσαν ἐλεειναίαι. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ Πίου ἔδωκε νέας δυνάμεις εἰς τὸ δημοκρατικὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον ἐκήρυττε καταλυθεῖσιν τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τοῦ πάπα, καὶ ἠγωνίζετο νὰ ὑποκαταστήσῃ δημοκρατίαν· ἀλλ' ὁ Μαρμιάνης, θιασώτης πάντοτε τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας, καὶ ὡς ὑπουργὸς καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν συγκροτηθεῖσαν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ὑπεστήριζεν ἐνθέρμως, ἀλλ' εἰς μάτην, τὰς δοξασίας αὐτοῦ· καὶ ἅμα ὡς συνεστήθη κυβερνήσις δημοκρατικὴ παρητήθη.

Τοῦ Πάπα ἀναλαβόντος τὰ σκήπτρα, ἐπανεβλήθησαν καὶ αἱ καταδρομαὶ καὶ αἱ ἐξορίαι· διὸ καὶ ὁ Μαρμιάνης κατέφυγεν εἰς Γένουαν, ὅπου ἐπανελάβε τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ μελέτας. Πρῶτον δὲ ἔργον αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ σύστασις ἀκαδημίας, σκοπὸν κύριον ἐχοῦσης τὴν ἐφαρμογὴν τῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν εἰς τὸν πολιτικὸν βίον. Ἐγραψε δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ ἄλλων πολλὰ καὶ ἀξιόλογα,

(α) Τὰς περὶ τοῦ Κ. Μαρμιάνη εἰδήσεις ἐπορίσθημεν ἐκ βιογραφικοῦ τίνος δοκίμιου ἐν Ταυρίνῳ ἐκδοθέντος τὸ 1860 ἔτος ὑπὸ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν. « Terenzio Mamiani per Giuseppe Saredo con ritratto. »

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

— 000 —

Εἶμαι μόνη, εἶμαι δὲ καὶ περίλυπος . . . Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μὲ φαίνεται παράξενον, διότι, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ λύπη καὶ ἡ μοναξιά εἶναι αἱ συνήθειαι μου σύντροφοι. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν τὰς συνειθίζει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῆς εὐτυχίας, ἧτις γεννᾶται μὲ τὴν ζωὴν, αὐξάνει μὲ τὸν καιρὸν, καὶ γίνεται ἰσως ζωηρότερα καὶ πικροτέρα. Πρὸς τούτους ἔρχονται καὶ ὡραὶ καθ' ἃς διπλασιάζεται τὸ αἶσθημα τῆς μοναξίας.

Εἶμεθα ἐν ὧρα χειμῶνος περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους· σήμερον εἶναι ἡ ἑορτὴ μου, τῆς ἁγίας Ἀναστασίας· ὑπὲρ ποτε αἰσθάνομαι τὴν μελαγχολίαν καταθλίβουσαν τὴν καρδίαν μου, ἐνῶ εὐρίσκομαι μόνη πλησίον τῆς ἐστίας καὶ βλέπω μόλις φωτιζομένην ἀπὸ τὴν λυχνίαν τὴν μεγάλην ταύτην αἴθουσαν, ἧτις φαίνεται προσδιωρισμένη εἰς οἰκογενειακὰς συναστροφὰς, καὶ ὅπου δέχομαι μόνον ἐπισκέψεις. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἔχω εἰς τίνα νὰ εἶπω τοὺς λογιμούς μου, μ' ἔρχεται ὄρεξις νὰ τοὺς ἐμπιστευθῶ εἰς τὸ χαρτίον καὶ νὰ ἀναδράμω εἰς τὸν παρελθόντα βίον μου. Αἱ μάρμαρα διηγούνται εὐχαρίστως εἰς τοὺς ἐγγόνους τῶν τὸ παρελθόν, καὶ ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν· « Ἡ μήτηρ μου ἔλεγε τοῦτο . . . τὸν καιρὸν ἐκεῖνον . . . ἤμην τόσων ἐτῶν . . . »

Ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ δὲν ἔχω ἐγγόνους διὰ νὰ μὲ ἀκούσωσι, θὰ διασκεδάσω τὸν ἑαυτὸν μου ἀναπολούσα παλαιὰς ἀμνησείας. Ἀλλὰ τί λέγω θὰ διασκεδάσω! Ἄ! ἀναπολούσα τὰ παρελθόντα, μόνον λυπηρὰς εἰκόνας βλέπω ἐνώπιόν μου, καὶ γίνομαι περίλυπος· ἔχω καὶ τὴν εὐνομήθειαν διότι δὲν ἔκαμα εὐτυχέως τοὺς ἄλλους. Ἀνέγνωσα εἰς τι βιβλίον ταῦτα· « Ὀλίγα εἶναι τὰ δυστυχήματα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν χρεωστοῦμεν νὰ ζητήσωμεν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν. » Εἶναι ἀληθέστατον καὶ τὸ αἰσθάνομαι, ἀλλὰ πολὺ ἄργα.

Βρέφος ἔτι οὐσα ἐστερήθη τὸν πατέρα μου, ἀλλ' ἡ ἐνθύμησις τοῦ μὲ εἶναι πάντοτε παρούσα. Βλέπω τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα, τὸ ὠραῖον καὶ ἠγεμονικὸν πρόσωπον, τὴν λευκὴν ὄψιν ἧτις ἐχρωματίζετο καὶ κατὰ τὴν παραμικροτέραν συγκίνησιν, καὶ τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του, οἵτινες ὑγραίνοντο μὲν εὐκόλως, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως ἐξέφραζον ἀνυπομονησίαν καὶ καταφρονῆσιν. Ὁ καθρέπτης μου μὲ δεικνύει τὴν εἰκόνα του, διότι ἐκληρονόμησα καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸν χαρακτήρα του, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἠρμήνευσε τόσον καλῶς.

Ἡμῖν μικρὰ ἀκόμη καὶ ἡ μήτηρ μου ἀδιακόπως ἐπροσπάθει νὰ μὲ καθησυχάζῃ, διότι καὶ κατὰ τὴν ἐλαχίστην ἀντιλογίαν ἠσθάνομην, ὅπως καὶ σήμερον, ἐσωτερικὸν βρασιμόν· ἡ καρδίαν μου ἐπαλλε ταχέως· φλόγες ἀνέβαινον εἰς τὸ πρόσωπόν μου, καὶ τότε ἀπὸ τὴν μεγάλην συγκίνησιν τῆς ψυχῆς μου ἐπρόφραζον λέξεις πικρὰς καὶ θυμωδῆς.

Ἡ μελέτη, τὰ παιγνίδια, ὅλα μὲ παρῳργίζαν καὶ

άν και είχαν μερίστην ανάγκην αγάπης μόνον ή μήτηρ και ή αδελφή μου με ήγάπων. Οί ύπηρέται με άπεστρέφοντο, αι σύντροφοί μου με έφευγον, και ή διδασκάλισσα, ήτις με μεγάλους κόπους κατώρθωσε να με διδάξη, δεν κατώρθωσε να χαλιναγωγήσῃ την θέλησίν μου. Ένίοτε ώμολόγουν τὰ σφάλματά μου ότε ή μήτηρ μου με έτυμβούλευε με γλυκύτητα και σοβαρότητα, ή ότε περιωρίζετο μόνον να με βλέπη περιλυπος. Έκλαια τότε εις τὰς άγκάλας της, άλλ' έπιπτα και πάλιν εις τό αυτό σφάλμα, διότι ήμην όλως άμοιρος τής δυνάμεως εκείνης ήτις δαμάζει τὰ πάθη. Ως όλοι οι θυμώεις ήμην αδύνατος.

Ούτω παρήλθεν ή παιδική και ή νεκνική μου ήλικία· οι άνθρωποι ήγνώουν τὰ οικιακά ήμῶν, και με έπεζήτουν διότι ήμην πλουσία, νέα, και, σήμεραν ότε πάσα χάρις εξηλείθη, δύναμαι να προσθέσω και ώραία. Με εξήτησαν εις γάμον· ή μήτηρ και ή κηδεμών μου με παρυσίασαν νέον τινά όστις έφαινετο παρέχων μεγάλας έγχυσεις ειρήνης και εύτυχίας· τόν εδέχθην λοιπόν. Ολίγας ήμέρας πρό του γάμου ή μήτηρ μου με έλαθε κατά μέρος, και άφ' ου με έδωκε καλὰς και σπουδαίας συμβουλὰς, με είπε·

— Κόρη μου, ό μέλλον σύζυγός σου έχει πρό πάντων γλυκύ και ήπιον χαρακτήρα. Άλλος ίσως έχων λαμπρότερον και ζωηρότερον, δεν θα σε ήρμοζε, και ή ζωή σας θα καθίστατο άδ άκοπος πόλεμος... Μή καταχράσαι λοιπόν την αγαθότητα του Έδουάρδου, μη τόν βασανίσης, μη τόν πληγώσῃς με τὰς άνωμαλίας του χαρακτήρος σου. . . . Είσαι υπερήφανος, καλή μου Αναστασία, και όταν νομίζης ότι έχεις δικαίον δεν βλέπεις τίποτε άλλο. Και όμως είσαι αξία ν' αγαπήσης. . .

— Τό ήξεύρεις καλά, μαμμιά, είπα.

— Ναι, φιλάττη μου, και παρακαλώ τόν Θεόν να αγαπήσης εξ όλης καρδίας τόν άνδρα σου, ως χάσω και εγώ μέρος τής αγάπης σου· διότι έλπίζω ότι διά να μη τόν λυπήσ θά διορθωθείς, θα άπορασίσης...

— Είμαι λοιπόν πολλά κακή; υπέλαβον με άνησυχίαν.

— Η δε μή ηρ μου ανασταναξασα απεκριθη

— Χωρίς κακίαν ήμπορεί τις να πράξη κακίαν, διά την όποιαν θα μετανοή μετά ταύτα πολύν καιρόν και πικρῶς. Πρόσπεχε, κόρη μου!

— Η όμιλία αυτή είναι χαραγμένη εις την μνήμην μου· άλλὰ τότε με έκαμε προσκαιρον εντύπωσιν. Ένυμψεύθη.

Ο πρώτος καιρός του γάμου είναι πάντοτε γλυκός. Ο εις παρατηρεί και παιτοποιείται τόν άλλον διά να σπουδάσῃ τόν χαρακτήρα του. Τα περιστατικά ενός ταξειδίου, τὰ μετά τήν επιστροφήν, αι άρχαι του οικιακού βίου τὸ νεοφανές τής θέσεως, ή άνορθότης των αισθημάτων και των έλπίδων, ή ήδονή τής ελευθερίας, συντρέχουσιν εις τό να καθωραϊώσωσι τούς πρώτους τούτους μήνας καθ' ους γίνεται, άν και άτελῶς, ή δοκιμή τής κοινής συμβιώσεως. Η γλυκύτης του χαρακτήρος του Έδουάρδου, και ή επαγωγός εύγένεια των τρόπων του κατέστησαν τὰς αρχὰς του βίου ήμῶν ειρηνικάς και εύτυχας. Νυμφευθέντες

μετά τό Πάσχα μετέβημεν εις την έξοχόν. Έπειδή δε ό μεν Έδουάρδος ήγάπα καθ' υπερβολήν τὰς άγροτικές διασκεδάσεις, εγώ δε όχι, ιδού ή αιτία τής πρώτης διαφωνίας. Έμέραν τινά ή σύζυγός μου υπήγειν εις τό κυνήγιον· ή ώρα του γεύματος πρό πολλού είχε σημάνει, ή έσπερα έπροχώρει και αυτός δεν επανήρχετο. Ήσθανόμην έσώσερικόν θυμόν, ήσθανόμην ότι ή άψησις του με εύψυχαινε, και άπεφάσισα να τόν καταστήσω προσεκτικόν. Έπανήλθε τέλος πάντων και σταθείς εις τό κατώφλιον με πρόσωπον χαιρέν με είπεν ευθύμως·

— Σε ζητώ συγγνώμην, φιλάττη μου.

— Εγώ δε υπολαβούσα·

— Ολίγον, είπον, σε μέλει, άν άνησυχώ εγώ· σε επερίμενα· ή οικία όλη είναι άνω κάτω· και σε όμολογώ ότι αυτή ή άψησις είναι άκατανόητος. Με άφνεις μόνην εις την έξοχόν την νύκτα, και διατί, διά τήν άνόητον ευχαρίστησιν να κυνηγήσης ένα λαγόν, ευχαρίστησιν άκνηράν. . .

— Άστειεύσαι, απεκριθη ή Έδουάρδος με ήθος άμφιβολίας, ως άν ενόμιζεν ότι δεν ήκουσε καλά.

— Δεν αστειεύομαι διόλου· ή διαγωγή σου είναι τρομερά δι' άνδρα υπανδρευμένον, και με κάμνεις γελοία· δεν φαίνομαι εις την θαλαμηπόλον μου ως άλλη Αριάδνη;

— Άλλά δεν πρόκειται περι τούτου, φιλάττη μου. . .

— Μάλιστα, κύριε, και σε ειδοποιώ ότι έχω την αδυναμίαν να αγαπώ την τάξιν· και όταν θα έχης διαθέσιν να γεύσαι εις τό καπηλειόν πρέπει να με ειδοποιή.

— Είσαι θαυμασία! επανέλαθεν ή σύζυγός μου, με φωνήν γλυκύας άστειότητος· δεν είσαι Αριάδνη, όχι, όχι, άλλὰ μάγισσα, αληθής Κίρκη, όλα τὰ μαντεύεις. Γρόντι εγεύθη εις τό καπηλειόν με τόν Άνδρέαν Λατούρ, τόν όποιον απήντησα, και έγνευματίσαμεν ως αληθείς κυνηγοί. Εφάγαμεν λαγόν και έτσούξαμεν από μίαν.

Και ήθέλησε να με άσπασθῃ. Εγώ όμως άπεστρέθη και εξήληθον από τόν θάλαμον βροντήσασα την θύραν και αφήσασα αυτόν εκπληκτόν.

Ένίοτε μετά τινας ώρας και παιδράς ήμέρας του έσρος αναφαίνονται εις τόν κυανόν ουρανόν ελαφρά νέφη· τὰ νέφη μεταβάλλονται εις βροχήν, φυσά άνεμος, τὰ φύλλα κιτρινίζοντα πέπτουσιν, αι ώραία ήμέρας φεύγουσιν ως άστραπή, και ή καιρός των άσμεκτων και των άνθῶν μένει άπλή ενθιμότης. Τοιαύτα υπήρχαν και τὰ τής εύτυχίας ήμῶν· ή πρώτη αυτή έρις περιελάμβανεν όλας τὰς θεέλλας του μέλλοντος. Έμίσησα τό κυνήγιον, τούς κυνηγούς, τούς σκύλλους, τὰς παγίδας, τὰ τουφέκια, τὰ προγεύματα, όλας, λέγω, τὰς διασκεδάσεις αιτινες έτερπον τόν Έδουάρδον.

Αιώνιως ώμίλουν με καταφρόνησιν και σαρκαστικῶς δι' αυτά και δι' τούς φίλους οτινες τόν συνώδευον, και εν γενεί διά τόν βίον τόν όποιον ήγάπα. Και αυτός μεν έπιώπα πολλάκις, άλλοτε δε με άν-

τέλεγεν, άλλὰ με γλυκύτητα και με πραότητα έξηκολούθει όμως αγαπών τό κυνήγιον.

Έπειδή δε έπροχώρει ή ώρα του χρόνου, επεθύμουν πολυ να επιστρέψω εις την πόλιν και να παρευρεθῶ εις τὰς διασκεδάσεις του χειμῶνος· άλλ' ή Έδουάρδος ούτε καν με ώμίλει περι επιστροφῆς. Τέλος πάντων ήμέραν τινά, μετά πολλὰς περιστροφὰς, με είπεν·

— Αγαπητή μου Αναστασία, δεν αισθάνεσαι διαθέσιν να περάσωμεν τόν χειμῶνα εδώ και μάλιστα να μείνωμεν διά παντός; εις την πόλιν δεν έχω κάμμίαν έγρασία, ενώ εδώ έχω χιλιάς, αι όποιαι μάλιστα με υπερευχαριστοῦν. Η κατοικία μας είναι ώραιοςτάτη και θα προσκαλέσω την μητέρα και την αδελφήν σου να έρχονται κατ' έτος να περνοῦν ένα μήνα με ήμας. Δεν σε άρέσει τό σχεδιόν μου;

— Διόλου, απεκριθη αισθανθείσα τό αίμα άνανθάν εις τό πρόσωπόν μου. Έάν είχες σκοπούς άποχωρήσεως από τόν κόσμον έπρεπε να τούς βάλης εις τό προικισύμφωνον.

— Πά! ά εφώνησε με αγαθότητα, θα περιπατῶμεν με τόν κώδικα εις τό χέρι; ήλιπια να συγκατατεθῆς χάριν τής πρὸς με αγάπης σου.

— Μην τό έλπίζης, άνεκραξα, μόνον ότι με έκαμες την πρότασιν με φαίνεται άδιακρισία· διότι ήξεύρεις κάλλιστα ότι δεν σε υπανδρεύθη διά να περάσω την ζωήν μου εις την έξοχόν, μόνην διασκεδάσιν έχουσα την διήγησιν των κατορθωμάτων των σκύλλων και του αλόγου σου.

Και ήνοιξα τούς καταρράκτας τής πολυλογίας μου· ως όλοι οι όργιζόμενοι έμέθυσαν από τὰ ιδία μου λόγια, παρεφέρθη και εξέταζον και τὰς παραμικροτέρας περιστάσεις τής ζωῆς του Έδουάρδου, διά να δικαιολογήσω την αγανάκτησίν μου. Τό πάθος όσον μωρόν και άν ήναι ζητεί μόνον του να δικαιολογηθῇ.

Ο δε Έδουάρδος με αφήκε να όμιλώ και άφ' ου έτελείωσε μικρόν κατά μικρόν ή χειμαρρῶς, με είπεν άταράχως·

— Αναχωρούμεν εντός τριών ήμερών. Πρό όλίγου με άνεφερες τόν κώδικα, άλλὰ φαίνεται, αγαπητή μου, ότι άγνοεις ότι με τόν κώδικα εις τό χέρι ήμπορώ να σε βιάσω να κατοικήσης όπου θέλω· άλλὰ προτιμῶ να κάμω θυσίας τινὰς χάριν τής οικιακής ειρήνης.

Εδέχθη την θυσίαν ταύτην διότι ενόμιζα ότι είχα δικαίον, και άνεχωρήσαμεν εις την πόλιν. Άλλ' ή καλή συνήθεια να βιάζω τόν εκυτόν μου διά τόν Έδουάρδον δεν υπήρχε πλέον, και, αφείσασ εις την θυμώδη φύσιν μου, δεν περιποιούμην πλέον ούτε τὰς όρέξεις, ούτε τούς φίλους, ούτε αυτήν την οικογένειάν του. Είχομεν σηνά έριδας και διά τὰ παραμικρότερα, εις τὰς όποιὰς πάντοτε ενέδειδε, διότι όσον εγώ ήμην φιλόνομος τόσο αυτός ήτο φιλήσυχος· Όλα γίνονται άντικείμενα φιλονεικίας όταν οι χαρακτήρες δεν συμφωνώσιν· εν κόσμημα, μία πρόσκλησις, μία μικρά λήθη, μία ενδειξίς ψυχρότητας εκ μέρους συγγενούς τινος, ή εκλογή συνδαιτυμόνος, ή

άποπομη ύπηρετου, εν ενί λόγω και τὰ ευτελέστερα πράγματα εγίνοντο αιτία ακροβολισμών.

Ένίοτε, βαρυσμένη και τόν έαυτόν μου, μη έχουσα μήτε ήσυχίαν μήτε ευχαρίστησιν, καταπεπονημένη από τὰς φιλονεικίας τὰς όποιὰς εγώ αυτή επροκάλουν, επεθύμουν την ήσυχίαν τής έξοχῆς, όπου είχομεν περάσει ήμέρας τινας εύτυχίας· άλλὰ δεν κατεδέχομην να τό είπω εις τόν σύζυγόν μου, και να τόν επαναφέρω εις τὰ μέση τὰ όποια ήγάπα. Δεν ήγάπα τόν κόσμον, και μη έχων καμμίαν τακτικήν άσχολίαν, κατέτριβε τόν πλείστον καιρόν εις την λέσχην, εις άκνηράν αληθεστεράν εκείνης διά την όποιαν άλλοτε τόν επέπληκτον. Έμέραν τινά έμαθον ότι έπαιζε χαρτία και ότι έπαιζεν άντι πολλῶν χρημάτων· τόν ώμίλησα περι τούτου.

— Αύται είναι αι διασκεδάσεις τής πόλεως με άπεκρίθη ψυχρῶς.

Η γέννησις διδύμων τέκνων μάς έσυμφιλίωσεν επί τινά καιρόν· εθαυμάζομεν και οι δύο πρό τής κοιτίδος τόν αδελφόν και την αδελφήν, τόσον ώραίους και τόσον όμοίους, ως δύο κοίνοι εξεργόμενοι από την αυτήν ρίζαν. Άλλ' άφ' ου παρήλθεν, ή καιρός των πρώτων και ώραίων ευχαριστήσεων, άφ' ου συνειθίσαμεν την νέαν αξίαν του πατρός και τής μητρός, αι έριδες ήρχισαν πάλιν. Ο Έδουάρδος έλεγεν ότι έχάδευα παρά πολυ τὰ παιδια, και τὰς περι τούτου άθωότερας παρατηρήσεις του ήκουα με όργην, διό και εγίνοντο άφορμή μεγάλων δυσσερεσιών. Έπαυσε λοιπόν να με κάμη παρατηρήσεις και επανέλαθε τόν συνήθη του βίον, τόν όποιον είχαν διακόψει περίπου εν έτος ή παρουσία των τέκνων μας και ή ήδονή ήτις μάς εκράτει πλησίον αυτών. Και όμως τόν ήγάπων! Κατά την εποχήν εκείνην ήσθνήσε βαρέως, και τότε ήσθάνθη πόσον τόν ήγάπων· τόν περιποιήθη με ζήλον, με προσπάθειαν, και πολλάκις με έλεγε σφιγγων την χείρα μου.

— Α! Αναστασία, άν ήθελες, πόσον θα ήμεθα εύτυχεις.

Διατί δεν ήθέλησα!

Ο χαρακτήρ του Έδουάρδου, όστις ήτο τόσον γλυκός και τόσον συγκαταβατικός, είχε και σταθερότητα τινά περι τὰ ουσιώδη πράγματα. Πολύν καιρόν περιωρίζετο εις τό να με κάμη παρατηρήσεις διά την άνατροφήν των τέκνων μας· άλλὰ μίαν ήμέραν καθ' ήν ή υίός μας και ή κόρη έφιλονεικήσαν εμπροσθέν μας, με είπε·

— Θα βάλω αυτά τὰ παιδια εις τό σχολειόν· δεν επαρκαίς μόνη εις τό έργον σου, Αναστασία.

Ποτε όργή τόσον βιαία δεν συνετάραζε την ψυχήν μου. Να με άποσπάσῃ από τὰ τέκνα μου! Έπρόφερα πλήθος επιπλήξεων, βλασφημιών, υβρεων, τὰς όποιὰς ή Έδουάρδος ήκουσεν άπαθῶς· άλλὰ παρητήρησα και μεταξύ τής όργῆς μου ότι τό πρόσωπόν του δεν είχε πλέον την έγφρασιν εκείνην τῆς περιλύπου γλυκύτητας με την όποιαν με ήκουεν άλλοτε. Όμοιάζε δικαστήν μέλλοντα να άπαγγείλῃ άπόφασιν. Η θαλαμηπόλος μου άκούσασα τὰς φωνὰς μου έδραμε και με είπε με φωνήν περίφοβον·

— Κυρία! κυρία! θά πειραχθῆτε.

Τέλος πάντων κατώρθωσε νὰ μὲ φέρῃ εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ ὁ Ἐδουάρδος τότε κατὰ πρῶτον ἀνυψώσας τὴν φωνὴν μὲ εἶπε·

— Ἀναστασία! αὐρίον θά μάθης τί ἀπεράσισα.

Ἐξήλθε καὶ δὲν ἐπέστρεψεν οὔτε τὴν ἡμέραν οὔτε τὴν νύκτα. Ἐπερίμενα μὲ ἀγωνίζην, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἔλαβον τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν·

« Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ συζήσωμεν, Ἀναστασία, διὰ τοῦτο ἐζήτησα ἀπὸ τὸ δικαστήριον τὸ « διαζύγιόν μας. Αἱ ὑβριστικαὶ λέξεις τὰς ὁποίας « ἔχθες ἐπέφερες ἐναντίον μου μὲ ἔδωκαν τοῦτο τὸ « δικαίωμα. Τιμῶ τὰς ἀρετὰς σου, ἀλλὰ σὲ λείπει « ὅ,τι ἐνίοτε συντελεῖ εἰς τὴν συγχώρησιν τῶν ἀδυναμιῶν, ἡ γλυκύτης λέγω καὶ ἡ καλωσύνη. »

Αἱ λέξεις αὗται μὲ ἐκεραυνοβόλησαν· ἐπλήγησαν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν φιλαυτίαν μου· ἐφανταζόμην τὴν κατάκρισιν καὶ τοὺς σαρκασμοὺς τοὺς ὁποίους ἐκτοξεύουσιν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τῶν γυναικῶν αἱ ὁποῖαι χωρίζονται ἀπὸ τοὺς συζύγους των, καὶ ἔχονα πικρὰ δάκρυα. Ἄ! ἐὰν ἐτόλμων νὰ τὰ δεῖξω εἰς τὸν Ἐδουάρδον ἦτο καιρὸς ἀκόμη. Μία μόνη λέξις ἴσως θά τὸν κατεπράυνε. Τὴν λέξιν ὁμῶς αὐτὴν δὲν ἀπεράσισα νὰ προσφέρῃ ἢ ὑπερήφανος καρδία μου.

Ἀφῆκα τὴν διαδικασίαν νὰ προχωρήτῃ, καὶ τρέμουσα ἀπὸ ἀγανάκτησιν καὶ αἰσθανομένη προσβαλλομένη τὴν φιλαυτίαν μου ὑπεβλήθη εἰς ἀνακρίσεις, εἰς ἐξετάσεις δικηγορικὰς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ ἀπόφρασις ἐξεδόθη τέλος πάντων, ἀπόφρασις καταταράξασά με ἅπληθον, διότι τὸ δικαστήριον μὰς ἐχώριζεν, εἰς ἐμὲ μὲν ἄφρονον τὴν κόρην μου, εἰς τὸν πατέρα δὲ ἀποδίδον τὸν υἱὸν ἅμα ὡς ἐγένετο ἐπταετής. Ἡ καρδία μου κατεσπαράχθη βαθύτατα, καὶ ἔνεκα τῆς ἀποχωρήσεως ταύτης τοῦ υἱοῦ ἀπὸ τὴν μητέρα, δὲν ἐνθυμούμην πλέον οὔτε τὸ μῖσος τοῦ Ἐδουάρδου, οὔτε τὴν κατάκρισιν τῶν ἀνθρώπων. Ὅποια τιμωρία!

Ὁ Ἀλβέρτος ἦτο ἐξ ἐτῶν καὶ ἡμίσεως, ὥστε μετὰ ἐξ μῆνας θά τὸν ἐχωρίζομην· πόσον ἐπροσπάθησα διὰ τῶν περιποιήσεών μου νὰ χαράξω τὴν εἰκόνα μου εἰς τὴν καρδίαν του! Μ' ἐφαίνετο ὅτι θά ὑπηρετοῦν γονατιστὴ τὸν Ἐδουάρδον ἂν συγκατετίθετο νὰ μὲ τὸν ἀφήσῃ. . . Ἐμέτρων ἐναγωνίως τὰς ἐβδομάδας, τὰς ἡμέρας καὶ τὰς ὥρας· ἐφθασε τέλος πάντων ἡ τελευταία καὶ ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ συζύγου μου ὠπλισμένος μὲ τὴν ἀπόφρασιν τοῦ δικαστηρίου. Εἶχον τότε εἰς τὰ γόνατά μου τὸν Ἀλέξανδρον· μόλις δὲ εἶδε τὸν θεῖόν του καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν περιχαρὴς καὶ εἶπε·

— Πόσος καιρὸς, θεῖέ μου, εἶναι ἀφ' οὗ δὲν σὲ εἶδα!

— Ἐρχομαι νὰ σ' ἐπάρω, παιδί μου, καὶ νὰ σὲ ὑπάγω εἰς τὸν πατέρα σου.

— Καὶ ἐμὲ ὁμοίως! ἀνέκραξεν ἡ κόρη μου. Τὴν ἔρπασα καὶ τὴν ἐσφιγξά εἰς τὰς ἀγκάλας μου.

— Ὅλα εἶναι ἐτοιμα, ἀδελφὴ μου; ἠρώτησεν ὁ ἀνδράδελφός μου. Ἡμπερὼ νὰ λάβω τὸν Ἀλβέρτον; Ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποκριθῶ, διότι ἐπιθυγ-

μην ἀπὸ τὰ δάκρυα, ἠσπαζόμην μόνον τὸν υἱὸν μου τοσοῦτον περιπαθῶς, ὥστε καὶ αὐτὸς ἐτρόμαξεν. Ὁ ἀνδράδελφός μου συνεκινήθη καὶ μὲ εἶπεν·

— Ἴδου εὐαισθησία ἥτις θά ἔκαμνεν ὄλους εὐτυχούς, Ἀναστασία, ἂν τὴν ἐδείκνυες ὀλίγον προητέρα.

Ἄλλοτε, αἱ σκληραὶ αὐταὶ λέξεις θά μὲ παρώργιζον· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤμην καταβεβλημένη ἀπὸ τὴν λύπην. Ὁ Ἀλβέρτος ἀνεχώρησε καὶ ἀπὸ τότε ἐχάθη δι' ἐμὲ.

Ἐπροσπάθησα νὰ συγκεντρώσω ὅλην μου τὴν ἀγάπην εἰς τὴν Κλοτίλδην, ἥτις μὲ ἀνῆκε διὰ παντός. Τὴν ἀνέθρεψα μὲ ἐπιμέλειαν, μὲ προσοχὴν, μὲ ζηλότυπον φιλοστοργίαν· χάριν αὐτῆς ἐπρόσεχα τὸν χαρακτήρα μου, διὰ νὰ μὴ πάθῃ καὶ ἡ κόρη μου ἀπὸ τὸ τρομερὸν σφάλμα τὸ ὁποῖον μὲ ἀφήρησε καὶ σύζυγον καὶ υἱόν. Νομίζω ὅτι ἦτο εὐτυχὴς μὲ ἐμὲ, καὶ ὁμῶς, ἐνόσω τὸ λογικὸν τῆς ἐμορφόνετο, παρατήρουν πρὸ πάντων μετὰ τὰς βραχείας ἐπισκέψεις τὰς ὁποίας ἔκαμνεν εἰς τὸν πατέρα τῆς, ὅτι μὲ ἠγάπα ὀλιγώτερον ἢ ὅσον τὸ ἐπεθύμουν. Ὁ δὲ Ἀλβέρτος ἦτο ὅλως ἀφωσιωμένος εἰς τὸν πατέρα του, τοῦ ὁποίου ἡ χάρις καὶ ἡ γλυκύτης τὸν εἶχον μαγεύσει. Ὅθεν ἡ καρδία τῶν προσφιλῶν τούτων τέκνων μου δὲν ἀντήμιβεν ἀποχρώντως τὴν ἀγάπην μου. Ἐγὼ εἶχον διαλύσει τὸν οἰκογενειακὸν δεσμόν, καὶ ἐτιμωρούμην κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἡλπίζον ὅτι ἡ κόρη μου θά μὲ ἐδίδοε νέα τέκνα τὰ ὅποια θά μὲ ἠγάπων· ὅθεν ἅμα ὡς ἐτελειώσεν ἡ ἀνατροφή τῆς τὴν ὑπάρδρουσα μὲ νέον, πλήρη προτερημάτων καὶ ἐλπίδων διὰ τὸ μέλλον.

Ἀπερασίστη νὰ κατοικήσωσιν οἱ νεόνυμφοι μὲ ἐμὲ, καὶ ἐνόμισα ὅτι εὖρον τέλος πάντων εἰρήνην, βλέπουσα τὴν κόρην μου εὐτυχῆ καὶ εὐγνώμονα διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ὁποίαν τὴν ἠτοίμασα.

Ἡγάπων τὸν γαμβρόν μου καὶ μὲ εὐχαρίστη τὸ πνεῦμα καὶ ὁ ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρ του· ἀλλὰ συνέβαιεν ἐνίοτε ὥστε ἡ σοβαρότης τοῦ νέου τούτου νὰ μὴ συμβιβάζεται μὲ τὴν παιδικὴν ζωηρότητα τῆς κόρης μου. Καὶ ὁμῶς αὐτὴ ἐνέδιδε πάντοτε εἰς τὰς μικρὰς ταύτας διαφωνίας, διότι τὸν ἠγάπα, καὶ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς πολύτιμον μέρος τῶν προτερημάτων του. Ἀλλὰ τινὰ ἡμέραν τοιαύτη τις ἔρις ὑπῆρξεν διεξοδικωτέρα καὶ ζωηροτέρα τοῦ συνήθους, καὶ δυστυχῶς ἀνεμίχθη καὶ ἐγώ. Ἡ παλαιὰ ζύμη ἐβράζει ἐντός ἐμοῦ ὅτε εἶδον ὅτι ὁ γαμβρός μου, ἂν καὶ ὑπερηγάπα τὴν κόρην μου, τὴν μετεχειρίζετο ὁμῶς ὡς πολυχαδεμένην. Τὸν ὠμίλησα λοιπὸν ἀποτόμως.

Μὲ ἀπεκρίθη μὲ συγκίνησιν· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εὐχαριστήθη· ἐπρόσθεσα πικρὰς τινὰς λέξεις καὶ ὑπέδειξα ὅτι ἦτο κατώτερος κατὰ τὸ γένος καὶ τὴν περιουσίαν, τὸ ὁποῖον ὁμῶς παρέβλεπα χάριν τῶν προτερημάτων του.

Καὶ αὐτὸς μὲν ὠχρίασεν, ἡ δὲ σύζυγός του λαβούσα τὴν χεῖρά του τὸν ἠτέμυσεν ἡ διαφωνία των ἐλησημονήθη, καὶ μόνη ἐγὼ δὲν συμπαρελήθη εἰς τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης.

Τὴν ἐπιούσαν ἡ Κλοτίλδην μὲ ἀνήγγειλε μὲ ἀμνηχανίαν καὶ μὲ πολλὰ δάκρυα ὅτι ὁ σύζυγός τῆς ἀ-

περάσισε νὰ ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, διότι ἐφοβείτο μήπως αἱ σχέσεις ἡμῶν καταστῶσι δυσάρεστοι. Ἡθέλησα νὰ παλαίσω ἀλλὰ ἀπέτυχα, διότι οἱ δύο σύζυγοι ἦσαν καλῶς ἠνωμένοι καὶ ἐμεινα μόνη. Ἐκτοτε αἱ σχέσεις μας εἶναι μὲν τακτικαὶ καὶ ἐντιμοὶ, ἀλλ' ἡ οἰκειότης ἐξέλιπε· διότι ἡ μὲν κόρη μου δὲν μὲ ἐμπιστεύεται πλέον, ἐγὼ δὲ δὲν εἶμαι φίλη τοῦ γαμβροῦ μου· τὰ ἐγγόνιά μου μὲ φοβοῦνται ὀλίγον, καὶ ἐρχονται εἰς τὰ γόνατά μου ἢ διὰ νὰ ὑπακούσωσιν, ἢ ἐλευθόμενα ἀπὸ παιγνίδιον ἢ γλυκύσμα. Ἡ Κλοτίλδην φαίνεται εὐτυχῆς, καὶ πρέπει νὰ εἶμαι εὐχαριστημένη.

Ὁ σύζυγός μου ἔζησε δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς του· ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν ἐξοχὴν χωρὶς νὰ τὸν ἰδῶ, καὶ ἂν καὶ μὲ διεβίβασε διὰ κοινὸν φίλου τὴν ἐκφρασίαν τῆς λύπης καὶ φιλίας του, δὲν παρηγορήθη ὁμῶς διὰ τὸ λυπηρὸν τέλος τῆς λυπηρῆς μας ἐνώσεως. Ὁ Ἀλβέρτος εἰσηλθεν εἰς τὸ ναυτικόν, καὶ ταξιδεύει τώρα εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου κατὰ τὸ δυτικὸν ἀρχιπέλαγος ἠθέλεν ἄρα ἐναγκασθῆ τὸ στάδιον τοῦτο, πλήρες ἀνησυχίῶν καὶ θυσῶν, ἐὰν εὗρισκεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ἡσυχίαν, ἀγάπην, τιμὴν καὶ εὐτυχίαν; Περιέρχεται εἰς τὴν θάλατταν, ὡς μὴ ἔχων εἰρηρικὸν ἄστυλον διὰ νὰ κατοικήσῃ.

Οὕτω παρήλθεν ἡ νεότης καὶ ἡ προσφυτικὴ μου ἡλικία. Ἐπάσχον, ἀλλὰ δὲν κατέκρινον ἐμαυτὴν, διότι ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὰς σπουδαίας περιστάσεις τοῦ βίου μου, εἶχον ὑπερασπισθῆ τὰ δικαιώματά μου ἀσπηρῶς μὲν ἴσως ἀλλὰ δικαίως. Ἄλλο ὁμῶς περιστατικὸν ἐφώτισε τὴν συνειδησίαν μου.

Ἡ ἀδελφὴ μου εἶχε πρὸ πολλῶν ἐτῶν νυμφευθῆ εὐτυχῶς, καὶ κατόκει εἰς πόλιν ἀπέχουσαν τριάκοντα λεύγας ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας. Ἡμέραν τινὰ ἔλαβον παρ' αὐτῆς αἰνιγματικὴν ἐπιστολήν, εἰς ἣν μὲ παρεκάλεε νὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἰδῶ. Ἐπε δὲ δὲ τίποτε δὲν μὲ ἐμποδίζει, οὔσαν δυστυχῶς τόσο ἐλευθερὰν, ἀνεχώρησα εὐθύς. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου τῶν δύο πόλεων αἴτινες συνεκοινωνῶν διὰ σιδηροδρόμου, οἱ ὁδοιπόροι καταβαίνουσι καὶ περιμένουσιν ἄλλην ἄμαξαν. Κατέβην λοιπὸν καὶ ἐγὼ καὶ ἐπερίμενον ὀρθία, ὑπὸ ὀμίχλην Νοεμβρίου.

Ἠρῆσεν ὁμῶς πολὺ, καὶ ἐσκεπτόμην πόσον ἀνήσυχος θά ἦτον ἡ ἀδελφὴ μου ἥτις μὲ ἐπερίμενε. Τέλος πάντων ὁ συριγμὸς τῆς ἀτμαμάξης ἠκούσθη, αἱ ἄμαξαι ἐφθασαν ἐμπροσθέν μου, καὶ τὸ πλήθος ἔδραμε πρὸς αὐτάς. Ὅταν ἐγὼ ἐφθασα ὄλαι αἱ ἄμαξαι ἦσαν πλήρεις· ἰδοῦσα δὲ πλησίον ὑπάλληλον ἐκ τῶν κατωτέρων τοῦ σταθμοῦ, τῷ ἐξέφρασα τὴν ἀμνηχανίαν μου. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε πρόσωπον ζοφερὸν καὶ στρυφνόν, καὶ μὲ φωνὴν ἥτις ἤρμοζεν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του ἀπεκρίθη·

— Ἰπάρχει μία ἐκεῖ, λάβετέ την!

Ἐδραμα λοιπὸν πρὸς αὐτὴν, ἀλλὰ τις νέος ἐλαφρότερος ἐμοῦ μὲ εἶχε προλάβει.

— Βλέπετε, εἶπον εἰς τὸ ὑπάλληλον, ὅτι ὄλαι αἱ θέσεις εἶναι πλήρεις· πρέπει νὰ προσθέσετε ἄλλην ἄμαξαν.

— Ἄ! μάλιστα! ἀνέκραξεν ἀποτόμως· ἄλλην ἐνοίον δὲν ἔχω.

— Ὅθ παραπονεθῶ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ σταθμοῦ.

— Παραπονέσου! παραπονέσου! πῆγαινε! ἰδοῦ ἀνέβη εἰς τὴν ἄμαξαν! τρέξε νὰ τὸν φθάσῃς! Ἐμεινα ἐκπληκτος. Αἱ ἀτμαμάξαι ἀνεχώρησαν δρομαίως· ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπάλληλος ἀνεχώρησε μουρμουρίζων· ἐγὼ δὲ ὠργισμένη ἐστράφη πρὸς ἐργάτην τινὰ καὶ ἠρώτησα·

— Πῶς ὀνομάζεται ὁ ἄνθρωπος οὗτος;

— Ποῖος; αὐτός; εἶναι ὁ Ἰωάννης Δουκὲν· δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάθετος.

Ἐγραψα τὸ ὄνομά του εἰς τὸ σημειωματάριόν μου, διότι ἤμην ἀποφασισμένη νὰ τὸν καταμνήσω, φρονούσα ὅτι καὶ δικαίωμα καὶ χρέος εἶχον νὰ τὸ κάμω. Ἄμα δὲ φθάσα εἰς τῆς ἀδελφῆς μου, ἔγραψα πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ . . . τὸν ὁποῖον ἐγνώριζον καλῶς, καὶ ἤμην βεβαία ὅτι θά ἐπιτύχῃ ἡ αἰτησίς μου.

Ἐπέρασα τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος μετὰ τῆς ἀδελφῆς μου, καὶ λυπημένη ἐπέστρεψα εἰς τὴν ἐρημον οἰκίαν μου, ὅπου οὐδεὶς μὲ ἐπερίμενε. Εἶδον πάλιν τὴν κόρην μου, ἔκαμά τινὰς ἐπισκέψεις, ἐδέχθη ἄλλας, καὶ μίαν Κυριακὴν τὸ ἐσπέρας μετὰ τὸ ἀπόδειπνον, ὁ ἐφημέριος μὲ ἐπέστρεψε τὴν ἐπίσκεψιν τὴν ὁποίαν τῷ εἶχον κάμει. Ἐπειδὴ δὲ συνειθίζον νὰ τῷ δίδω μικρὰν προσφοράν διὰ τοὺς πτωχούς, μὲ εὐχαρίστησε καὶ μὲ εἶπεν·

— Εἶδα πρὸ ὀλίγου μεγίστην δυστυχίαν! ἄνθρωπόν τινα ἀσθενοῦντα πρὸ ἐξ μηνῶν, ἐξαντληθέντα ἀπὸ δυστυχίαν καὶ λύπην. Ἡ δυστυχὴς σύζυγός του καὶ τρία μικρὰ τέκνα του, δὲν ἔχουν οὔτε ἄρτον οὔτε ἐνδύματα. διότι καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ ἐνδύματά των ἐπωλήθησαν, καὶ αὐρίον ἴσως θά τοὺς διώξουν ἀπὸ τὸ πενιχρὸν των δωμάτων. Εἶναι θεάμα συγκινητικώτατον, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ εἶναι τίμιοι, καὶ ἐπέρασαν εὐτυχεστέρας ἡμέρας.

— Πανοσιώτατε, ἀπεκρίθη, ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν διὰ νὰ τὴν βοηθήσω ἐν γνώσει. Λέγετε ὅτι ἔχουν παιδιὰ;

Ἡ ἰδέα αὕτη μὲ εἶχε συγκινήσει· τέκνα ὑποφέροντα ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς μητρὸς των, εἶναι ἀξία τῆς εὐσπλαγγχνίας πάσης μητρὸς.

— Ὅθ πράξετε ἀγαθὸν ἔργον, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· θά ἰδῆτε ἐκεῖ τρία μικρὰ πλάσματα γυμνά καὶ μέλλοντα νὰ στερηθοῦν τὸν πατέρα των. Ἡ δυστυχὴς αὕτη οἰκογένεια κατοικεῖ εἰς τὴν ὁδὸν . . . ἀριθ. . . εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα.

Τὴν ἐπαύριον ὑπῆγα ἐνωρὴς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν· διέβην στενὸν καὶ σκοτεινὸν διάδρομον, καὶ φθάσα εἰς τὴν κλιμακα ἀνέβην ἀργὰ δύο πατώματα, καὶ μεταξὺ σκότους τρομεροῦ ἐφθασα εἰς ἡμίλειστον θύραν. Τὴν ἦνοιξα μετὰ προσοχῆς καὶ εὐρέθη εἰς ὑπερῶνον μεγάλον μὲν ἀλλὰ γυμνόν, σκοτεινόν καὶ μὴ ἔχον μὴδὲ τὰ ἀναγκαϊότερα ἐπιπλα, ἐκτὸς ἀχυρίνου στρώματος, κειμένου ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου, καὶ παλαιᾶς κοιτίδος ὅπου ἐκλαυθμύριζε μικρὸν βρέφος. Γυνὴ τις

ήλθε πρὸς ἐμὲ, φοροῦσα ἢ μᾶλλον ἐσκεπασμένη με
ράκη ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἰσχνῆς καὶ ἀσθε-
νῆς παιδίον, τὸ ὅποιον με ἠτένιζε με μεγάλους καὶ
ἀδυνάτους ὀφθαλμούς, ἐνῶ ἄλλο μικρὸν τὴν ἐκράτει
ἀπὸ τὸ φορέμα τῆς. Εὐρισκόμην εἰς ἀμηχανίαν μὴ
οὔσα συνειθισμένη εἰς τοιαύτους φιλανθρώπους ἐπι-
σκέψεις.

— Ἐρχομαι νὰ σᾶς ἰδῶ, εἶπον πρὸς αὐτήν.

— Καθήσετε, κυρία, με ἀπεκρίθη χαμηλῆ τῆ
φωνῆ, καὶ προσφέρασα με παλαιὸν θρῆνιον, καὶ συγ-
χωρήσατέ με νὰ μὴν ὀμιλῶ δυνατὰ, διότι ὁ σύζυγός
μου κοιμᾶται.

Καὶ ἐδακτυλοδείκτησε τὴν κλίνην, ὅπου εἶδον ἀν-
θρώπινην μορφήν σκεπασμένην με ῥάκη καὶ ἔχουσαν
τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν τοῖχον.

— Εἶναι πολὺ ἀσθενής; ἠρώτησα με φωνὴν χα-
μηλήν.

— Πολὺ, κυρία, καὶ πρὸ πέντε μηνῶν. Ἀφ' οὗ
εθάψαμεν τὴν μικρὰν μας Ῥόξαν, τὴν πρωτότοκόν μας
κόρην, ὠραῖον παιδί, κυρία μου, ἢ ἣ ποῖα ἀπέθανεν
ἀπὸ τυφοειδῆ πυρετόν· ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἤσπασε γρήγο-
ρα. Τὴν ἐπιούσαν ὁ σύζυγός μου ἔχασε τὴν θέσιν του.
λέγουν ὅτι μία δυστυχία δὲν ἔρχεται ποτὲ μόνη...
Αὐτὸ τὸν ἐτάραξεν, ἔπτυσεν αἷμα, καὶ ἀπὸ τότε
μαραίνεται, καὶ φοβοῦμαι ὅτι εἶναι πολὺ κακὰ...
Δὲν ἔχομεν πλέον τίποτε... τὸσον μεγάλη ἀσθε-
νεια καὶ χωρὶς ἐργασίαν... .

Δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ τελειώσῃ· ἐπροσπάθησα νὰ τὴν
παρηγορήσω καὶ τὴν ἐπρόσφερα ὀλίγα χρήματα διὰ
τὰς πλέον κατεπειγουσὰς ἀνάγκας τῆς. Δυστυχῶς ἐν
νόμισμα ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ὁ ἀσθενὴς ἐξύπνησεν.

Καὶ ἀνασηκώθεις ἔστρεψε περὶ ἑαυτὸν ἑτεροπλανῆ
βλέμματα, καὶ ἔδειξε τὸ κάτισχνον στήθος καὶ τὸ
κάτωχρον πρόσωπόν του, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ὁ θάνατος
εἶχεν ἤδη ἐντυπωσῆς τὴν ὀλεθρίαν σφραγίδα του.
Τὸν ἐπλησίασα καὶ τῷ εἶπον·

— Φίλε μου... .

Ἀλλὰ διακόψας με, με ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτὶ καὶ
με τρομερὸν ἦθος·

— Σὺ εἶσαι! ἀνέκραξε με φωνὴν βραγχώδη, σὺ
εἶσαι! Ἄ! σὲ ἀναγνωρίζω! σὺ με ἔκαμες καὶ ἔχασα
τὴν ἐργασίαν μου, σὺ σκοτώνεις τὴν οἰκογένειάν μου,
σὺ με δολοφονεῖς! Ἐρχεσαι νὰ κάμῃς τόρα τὴν ἐλεή-
μονα ἀφ' οὗ ἐφόνευσες ἕνα τίμιον ἄνθρωπον, διότι σὲ
εἶπε μίαν λέξιν εἰς τὸν θυμόν του! Ἐκείνην τὴν ἡμέ-
ραν ἔθαπτα τὸ παιδί μου, καὶ ἴσως με ἦτον συγχω-
ρημένον νὰ μὴν ἔχω καλὴν διάθεσιν! Φύγε ἀπ' ἐδῶ!
δὲν θέλω νὰ σὲ βλέπω· φύγε, δολοφόνε!

Εἰς κάθε κατάραν τὴν ὅποιαν ἐπρόσφεραν τὰ χεῖλη
τοῦ ψυχρῶν ἰούντος, ἐγὼ ὠπισθοδρομῶν, καὶ ἐντρο-
μος ἐξῆλθον τοῦ δωματίου ὡς ἂν πνεῦμα καταχθό-
νιον με ἠκολούθει.

— Δόσε τὴν ὀπίσω τὰ χρήματά τῆς! δὲν θέλω
τίποτε ἀπ' αὐτήν! ἐφώναξεν ὁ ἄρρωστος.

Καὶ τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ νομίσματα ἀντήχησαν
εἰς τὰς βαθμίδας.

Ἐφυγα, χωρὶς ὄμως νὰ ὀργισθῶ· αἱ λέξεις τοῦ δυσ-

τυχοῦς ἐκείνου δὲν ἐξῆψαν τὸ αἷμά μου, ἀλλὰ τὸ
ἐπάγωσαν.

Φθάσασα εἰς τὴν οἰκίαν μου ἐκλείσθην εἰς τὸ δω-
μάτιόν μου, καὶ δάκρυα ἀνεκούφισαν τὴν κατατεθλιμ-
μένην καρδίαν μου. Ἐπὶ τέλους ἔβλεπον τὴν ἀλή-
θειαν, ἔβλεπον τί κακὰ ἔφερον ὁ θυμός! ἔβλεπον ἐνταύ-
τῳ τὸν ἀγαπητὸν σύζυγόν μου, τὸν ὅποιον εἶχον στε-
ρήσει καὶ ἀγάπης καὶ εὐτυχίας, τὸν υἱόν μου πλανώ-
μενον μακρὰν τῆς πατρικῆς οἰκίας, τὴν θυγατέρα μου
τῆς ὁποίας ἡ καρδιά ἦτο κλεισμένη δι' ἐμὲ, καὶ τέλος
τὸν ἐργάτην ἐκείνον ἀπὸ τὸν ὅποιον ὁ θυμός μου ἀφή-
ρεσε τὸν ἄρτον καὶ τὴν ζωὴν, καὶ ὅστις ἀπέθνησκεν
ἐγκαλῶν καὶ σύρων με ἔνοχον εἰς τοὺς πόδας
τοῦ Μεγάλου Κριτοῦ. Ὅτε περὶ τὸ ἑσπέρας ἐπανῆλ-
θον εἰς ἑμαυτὴν, ἔγραψα πρὸς τὸν ἐφημέριον, τῷ
διηγήθην ἐν ὀλίγοις τὴν συνάντησίν μου με τὸν Ἰω-
άννην Δουκὲν, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ ζητήσῃ τὴν
συγχώρησίν μου ἀπὸ τὸν δυστυχῆ αὐτόν, καὶ ὑπε-
σχόμην νὰ θεραπεύσω ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκο-
γενείας του. Ἀφ' οὗ ἐπερίμεινα πολὺν χρόνον, ὁ ἐφη-
μέριος με ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Δουκὲν καταπληγῶθεις
ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, οὔτε κἀν ν' ἀκούσῃ ἤθελε τὸ
ὄνομα ἐκείνης ἣτις τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν ἀβυσσον ταύ-
την, καὶ ὅτι δυστυχῶς ἀπέβαλλε πᾶσαν συνδρομήν.

— Προσεύχου δι' αὐτόν, κυρία, ἐπρόσθεσεν ὁ ἱε-
ρεὺς, διότι ἔχει ἀνάγκην τῆς θείας βοηθείας, αὐτὸς
ὅστις δὲν συγχωρεῖ τοὺς ἄλλους πρὶν ἀποθάνῃ.

Προσευχήθην καὶ δι' αὐτόν καὶ δι' ἐμὲ. Τὸ μῖσος
τοῦ δυστυχοῦς τούτου ἐβάρυνε τὴν καρδίαν μου, καὶ
με ἐφαίνετο ὅτι ἂν τὸ θυμά μου δὲν με ἐσυγχώρει,
δὲν θὰ ἠδυνάμην πλέον νὰ ἐλπίσω εἰς τὴν εὐσπλα-
χνίαν τοῦ Θεοῦ. Αἱ ἡμέραι ἐκείναι αἱ ὁποῖαι παρήλ-
θον ἐν προσδοκίᾳ, παρήλθον καὶ ἐν σκέψει καὶ λύπῃ·
βεβαίως ἡ θεία ἀγαθότης τὰς προσδιώρισε διὰ νὰ
φωτίσῃ κατ' αὐτάς τὴν συνειδησίαν μου, πρὸ τῆς
τρομερᾶς νυκτός, κατὰ τὴν ὅποιαν δὲν δυνάμεθα
πλέον οὔτε νὰ πράξωμέν τι, οὔτε νὰ μετανοήσωμεν.

Ἦξευρον ὅτι ὁ Δουκὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέρας
τῆς ἀσθενείας του, καὶ ἔτρεμον δι' αὐτόν, ἀνησυχῶσα
ἐν τ' αὐτῷ δι' ἐμὲ ἢ συγχώρησις δὲν ἤρχετο· τέλος
πάντων ἔλαβον ἐπιστόλιον παρὰ τοῦ ἐφημερίου λέ-
γων· «Σᾶς περιμένω, Κυρία, εἰς τοῦ Δουκὲν.»

Ἐτρεξα ἐκεῖ, καὶ ποτὲ, οὔτε ἐπ' αὐτῶν τῶν ἡ-
μερῶν ἡμερῶν τῆς νεότητός μου, ἡ καρδιά μου δὲν
ἐπαλλε τόσον σφοδρῶς, ὅσον ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸν
κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς. Ἀκτίς τοῦ δύνοντος ἡλίου ἐ-
φώτιζεν αὐτόν, καὶ ὠμοιάζεν ὡς πεφωτισμένη ὁδὸς
προτομασθεῖσα εἰς τὴν ψυχὴν ἣτις ἐμελλε νὰ ἀνα-
χωρήσῃ. Καὶ ἡ μὲν σύζυγος καὶ τὰ μικρὰ παιδιά ἐ-
γонуπέτου παρὰ τὴν κλίνην, ὁ δὲ ἱερεὺς κρατῶν
σταυρὸν παρεμύθει τὸν ψυχρῶν ἰούντα καὶ ὠμίλει
περὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐγὼ δὲ ἔμεινον ἀκίνητος βλέπουσα
τὸ μέγα μυστήριον τοῦ χριστιανικοῦ θανάτου. Ὁ
ἱερεὺς εἶπε τι εἰς τὸν ἀσθενῆ, καὶ αὐτὸς ἀνύψωσε τὴν
βαρεῖαν κεφαλὴν του, ἐζήτησε νὰ με ἴδῃ καὶ με φω-
νὴν ὁμοιάζουσαν πνοὴν εἶπε·

— Κυρία, σᾶς συγχωρῶ ἐξ ὅλης μου καρδίας·
συγχωρήσατέ με καὶ σεις, διότι ἔχω ἀνάγκην συγ-

χωρήσεως. Εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ μὴ λησμονῆτε
τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα καὶ τὰ ὄρφανά μου... .

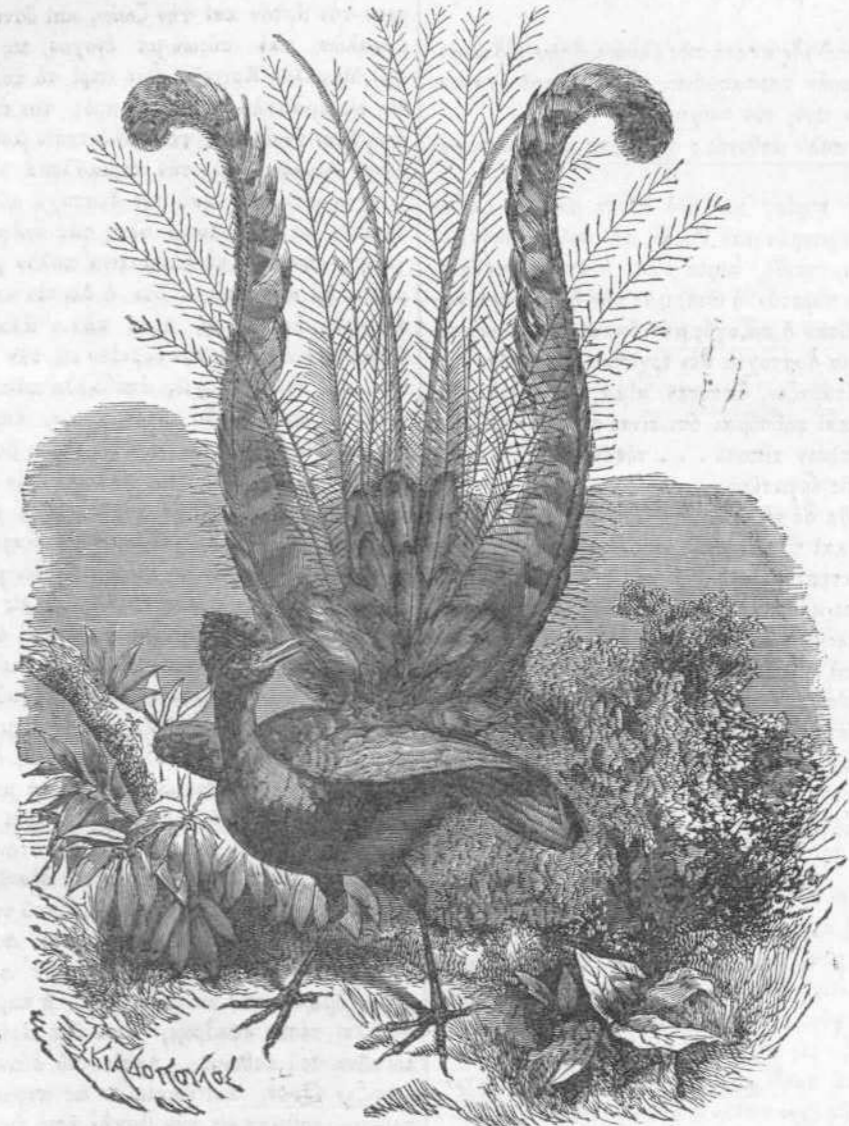
— Τὸ ὑπόσχομαι μεθ' ὄρκου! ἀπεκρίθην.

Καὶ ἀμείσως ἐγонуπέτησα ἢ ὑπερηφάνειά μου εἶχε
καταβληθῆ. Ἠσπασθην τὴν χεῖρα ἣτις ἐτείνετο πρὸς
ἐμὲ καὶ ἐψυχράνθη μετ' ὀλίγον.

Ὁ Δουκὲν ἀπέθανε, καὶ ἐγὼ, χριστιανῆ ἕως τότε
μόνον κατ' ὄνομα, ἐπέστρεψα διὰ παντός πρὸς τὸν

Θεόν, καὶ ἐλπίς ἐγεννήθη εἰς τὴν καρδίαν μου. Ναί
μὲν δὲν εἶμαι εὐτυχής, διότι τὸ γῆρας μου εἶναι με-
μονωμένον καὶ περιλυπον' τὰ δάκρυά μου ὄμως εἶ-
ναι ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια, ὡς λέγει ὁ ἱερεὺς Λύγου-
στίνος, χύνομεν μετ' εὐχαριστήσεως.

(Le Correspondant.)

Αυρῆς.

ΑΥΡΟΕΙΣ:

—ooo—

Τὸ πτηνόν, οὗ τινος παρατίθεται ἡ εἰκὼν, εὐρί-
σκεται εἰς Αὐστραλίαν, καὶ τὸ μὲν ἀνάστημα ἔχει ἴ-
σον πρὸς τὸ τῶν κατοικιδίων ὀρνίθων, τὰ δὲ πτερά
φαῖα τε καὶ ὑπέρυθρα· ἡ οὐρὰ τοῦ ἄρρενος εἶναι, ὡς
φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα, ἀξιοσημείωτος· σύγκριται ἐκ

δεκαῆς πτερῶν, ἐξ ὧν τὰ μὲν δώδεκα ἀπέχουσι πα-
ραλλήλως ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ δύο μεσαῖα μόνον
ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους εἶναι πυκνά, καὶ τὰ δύο ἐξω-
τερικά ἔχουσι σχῆμα S. Τοῦ δὲ θήλεος ἡ οὐρὰ σύγ-
κεται ἐκ δώδεκα μόνον πτερῶν.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο πτηνόν διατῆται εἰς τὰ
δάση φαίνεται δὲ ὅτι ὠνομάσθη *Αυρῆς* ὑπὸ τῶν
κατὰ πρῶτον ἀνακαλυφθέντων αὐτὸ φυσιολόγων, διότι

ή οὐρά αὐτοῦ ὁμοιάζει τῶντι τὴν λύραν τῶν ἀργαίων Ἑλλήνων. Καὶ ὅλην μὲν τὴν ἡμέραν κάθηται ἡσυχον ἐπὶ τῶν δένδρων, τὸ πρωὶ δὲ μόνον καὶ τὸ ἑσπέρας ὑπάγει εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς. Καθ' ἑκάστην γίνεται σπανιώτερον.

Εὐρέθη πρό τινος καιροῦ καὶ ἄλλο εἶδος λυρόεντος εἰς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν· διαφέρει ὅμως ἢ κατασκευῆ τῆς οὐράς, ἥττον οὐσης ὠραίας τῆς τοῦ πρώτου.

ΛΗΘΗΣΙΑΣΜΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ.

(178 φυλλάδ. 283.)

— 000 —

Ἐπαναληφθεῖσης ἐν Αἰγίνῃ τῆς ἐργασίας μετὰ τῆς αὐτῆς δραστηριότητος, ὁ Κυβερνήτης ἡρώτησε ποτε ἀπορῶν τὸν Γενικὸν Γραμματέα, πότε προφθάνων ὁ Κ. Ρίζος μετέφραζε τὰ γαλλικὰ ἔγγραφα; τοῦ δὲ Κ. Τρικούπη ἐρωτήσαντος ποῖον ἔννοεῖ Ρίζον;

— Τὸν Ἰακωβάκην, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Καὶ ποῖος εἶπεν εἰς τὴν ἐξοχότητά σας ὅτι μεταφράζονται ἀπὸ τὸν Κ. Ρίζον;

— Ἀπὸ ποῖον λοιπόν;

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Τρικούπης ὠνόμασε τοὺς ἐξ συντάκτας τῆς Γραμματείας,

— Καὶ πῶς! ἀνεφώνησεν ἐκστατικὸς ὁ Κυβερνήτης, ἤξεύρου γαλλικὰ!

Ὁ Κυβερνήτης, πρὶν ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς καὶ ὁ γράφων τὰς ἀναμνήσεις ταύτας ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ, εἶχε τὴν ιδέαν ὅτι εἰς ἄκρον ἦσαν εὐάριθμοι οἱ γινώσκοντες ἐξ ἡμῶν γράμματα, καὶ μάλιστα ξένας γλώσσας· διὰ τοῦτο καὶ συμπαραέλαβε τὸν μακαρίτην Ρίζον. Δικαίως ἄρα ἐξεπλάγη ὅτι ἤκουσεν ὅτι καὶ πρὸς τοὺς ἐξ συντάκτας δὲν ἦτο πάντῃ ξένη ἢ γαλλικὴ. Ἄλλ' εὐχαριστήθη διὰ τὴν ἀνακάλυψιν; Ἰπάρχουσι καὶ σήμερον οἱ φρονούντες ὅτι τοὺς ἐξέχοντας τῆς τάξεως ἐκείνης τὴν ὑπότιαν ὀνομάζομεν συνήθως λαὸν δὲν ἡγάπα ὁ Κυβερνήτης. Τὸ κατ' ἐμὲ, κρίσιν πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἐπιφέρω νομίζω μόνον ὅτι ἀρίστην ιδέαν περὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶχε· διότι ἐνθυμοῦμαι ὅτι δειπνῶν ποτε ἐν Ναυπλίῳ ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου τῆς Αὐστρίας, καὶ ὁμιλῶν περὶ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὔρε τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν Ἑλλάδα, ἐδακτυλοδείκτεσε πινάκιον παραθεθειμένον, καὶ μετὰ καταφρονήσεως εἶπε ταῦτα πρὸς τὸν πλοίαρχον·

— Οὐτε *salutar* νὰ κατασκευάσουν ἤξευραν οἱ Ἕλληνες πρὸ τοῦ ἐρχομοῦ μου.

Ὁμολογητέον ὅτι τὸ παράδειγμα δὲν ἦτο πάντῃ ἄστογον. Εἰς τὸ ἕτερον μόνον τῶν ῥημάτων, τὸ τρισύλλαβον, ἤθελον τολμήσει νὰ ὑποκαταστήσῃ ἄλλο βραχύτερον· τὸ ἤξευραν θὰ μετέβαλλον εἰς *εἶραν*· διότι κατασκευάζοντες ἐπὶ ἑπταεταίαν τὴν Ἑλλάδα, ἠνυχάζοντο νὰ τρώγωσιν, οὐχὶ ἐξ ἀμαθείας ἀλλ' ἐξ ἀνεχίας, καὶ ἄνευ ἐλαίου καὶ ἄνευ ὄζου, πολλὰκις δὲ οἴμοι! καὶ ἄνευ ἄρτου τὰ δωρεὰν ὑπὸ τῆς φύ-

σεως χορηγούμενα λάχανα. Ἐπὶ τῆς ἐν Τροιζίνῃ συνελούσεως οἱ διπλοὶ καὶ τριπλοὶ ἀντιπρόσωποι καὶ τὸ ἄλλο συβρέυσαν πλῆθος, ἐγράψαν μῆνας ὀλοκλήρους ἀπὸ τῶν χλοερῶν κυάμων τῆς πεδιάδος τοῦ Διμαλαῆ, ἢ ἀρτύοντες δι' ἀπλοῦ ἁλατος, ἢ καὶ τρώγοντες μόνον.

Ὀλίγας ἡμέρας ἔμεινεν ὁ Κυβερνήτης εἰς Αἴγινα· τὴν δὲ 3 Ἀπριλίου ἐπιβὰς εἰς βρίκιον ἀγγλικὸν μετέβη εἰς Καλαμάκιον, καὶ ἐκείθεν τὴν 4 ἀπὸ πρωίας ἀνέβη εἰς Κόρινθον. Τοῦ Ἀκροκορινθοῦ φρούραρχος ἦτο τότε ὁ Ν. Τζαβέλλας· ἀλλὰ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Κυβερνήτου παρέδωκεν ἀμέσως τὴν διοίκησιν εἰς ἀπόσπασμα στρατοῦ τακτικοῦ. Συγχρόνως τρεῖς ἱερεῖς ἐνησχολήθησαν εἰς καταγραφὴν τῶν ἐνδεῶν, πρὸς οὓς διανεμήθησαν βοηθήματα, καὶ ὠρίσθησαν ἐκ τοῦ προχείρου ἔργα βιοποριστικά. Ἡκροάθη δὲ μετὰ μεγίστης ὑπομονῆς τὰς αἰτήσεις τῶν πολιτῶν, ἐξ ὧν οἱ πλείους ἦσαν ποιμένες, βεβαιούντες ὅτι καὶ διὰ μόνῃς τῆς φήμης τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔπαυσεν ἡ ἀρπαγὴ τῶν ποιμνίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ἦτο παντέρημος καὶ κατεστραμμέναι αἱ οἰκίαι, καὶ ὁ Κυβερνήτης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κατέλυσαν εἰς καλύβας, διανυκτερεύσαντες τὴν 4 πρὸς τὴν 5· τὴν δ' ἐπιούσαν ἀπὸ πρωίας ἀνεχωρήσαμεν εἰς Ἄγιον Γεώργιον.

Κατὰ τὸ τετραετὲς διάστημα τῆς διοικήσεως αὐτοῦ ὁ Κυβερνήτης, συνείθιζε νὰ ἐγκαταλείπῃ συνεχῶς τὴν καθέδραν καὶ νὰ ἐπισκεπτεται τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος· καὶ τοῦτο ὅπως σπουδάσῃ ἐγγύθεν τὰς ἀνάγκας, καὶ ἀκούσῃ τὰς εὐχὰς τοῦ λαοῦ, καὶ ὀργάνωσῃ προσφορώτερον τὰ τῆς γενικῆς διοικήσεως· ἀπερχόμενος λοιπόν τότε εἰς Ναύπλιον, σκοπὸν εἶχε νὰ ἐνασχοληθῇ ἐκεῖ εἰς τὴν διοικητικὴν διαίρεσιν, εἰ καὶ προσωρινῇ, τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν περιοδείαν ταύτην (1) συνοδοῦς εἶχε τὸν Γενικὸν γραμματέα, τὸν γέροντα Κολοκοτρώνην, τὸν τουρκοφάγον Νικήταν, τὸν χαράξαντα τὸ σχέδιον τῆς πόλεως Πατρῶν μηχανικὸν Βούλγαρον, τοὺς δύο ἰδιαιτέρους αὐτοῦ γραμματεῖς, καὶ τοὺς δύο συντάκτας περὶ ὧν εἶπον ἀνωτέρω. Προηγείτο δὲ ὁδηγὸς ὁ κύριος τῶν ταχυδρομικῶν ἵππων, φορῶν ἐνδυμα ἑλληνικὸν χρυσοπόρφυρον, καὶ ἀναβαίνων ἵππον γαῦρον καὶ σφαδάζοντα. Ὅσοι λοιπόν ἔτρεχον εἰς προῦπάντησιν τοῦ Κυβερνήτου, ἐκλαμβάνοντες ἀντὶ τούτου τὸν κοκκινόσφρον καὶ κυδρούμενον ἐκείνον ταχυδρόμον, πίπτοντες προσεκύνουν αὐτόν. Συνειθίσαντες νὰ τιμῶσι τὰς πολυτελεῖς καὶ πομπικὰς παρατάξεις τῶν πασάδων, καὶ τὰς χρυσοῦφάντους στολὰς τῶν τετυφωμένων καὶ δορυφορουμένων καπεταναίων καὶ κοτζαμπασίδων, δὲν ἐνόησαν πῶς ἦτο δυνατόν ἀρχηγὸς ἔθνους νὰ ἀναβαίῃ ἵππον κυφαγωγόν, οὐχὶ ζωρότερον τοῦ πώλου τοῦ Ἰησοῦ, καὶ νὰ φορῇ πῖλον καὶ ἐνδυμα ὡς τῶν πολλῶν. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι δὲν ἐπεκράτει τότε παρ' ἡμῖν ἢ κατὰ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην συνή-

(1) Ἀπὸ τῆς παραγράφου ταύτης μέχρι τέλους ἐκνομοποιήθησαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὰ ἀνωτέρω δημοσιεύονται δὲ καὶ ἐκ νέου διὰ τὴν τάξιν τῆς σειρᾶς.

θεῖα τοῦ ν' ἐνεγείρωνται ἀψίδες καὶ τόξα θριαμβικά, καὶ νὰ παιανίζωσι μουσικαί, καὶ νὰ ἐξακοντίζονται πυροτεχνήματα, καὶ νὰ συνταράσσεται τὸ στερέωμα δι' ἀνευσχημιῶν. Πολλὰκις αἱ ἐπιδείξεις αὐταὶ γινόμεναι ἐπιμελεία καὶ ἀξιώσει τῶν Ἀρχῶν, διαθρόπτουσι μὲν τὴν ματαιότητα, βλάπτουσι δὲ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἔθνων, διότι κρύπτουσι ἀπ' αὐτῶν τὸ ἀληθές τοῦ λαοῦ φρόνημα. Ὁ Κυβερνήτης μετακίτων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον δὲν εἰδοποιεῖ οὐδ' αὐτὰς τὰς Ἀρχάς. Οἱ δὲ λαοὶ, ἀκούοντες ἀπροσδοκῆτως ὅτι ἤρξετο ὁ Κυβερνήτης, καταλείποντες τὰ ἔργα ἔτρεχον εἰς προῦπάντησιν αὐτοῦ, οὐχὶ κρίζοντες γεγωνυῖα τῇ φωνῇ Ζήτω! ἀλλὰ κλαίοντες, καὶ σφραγιζόμενοι διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, καὶ βιάλλοντες μετανοίας, καὶ καίοντες λιθάντων, καὶ εὐλογούντες τὸν Θεόν, τὸν σώσαντα αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς ὀλεθριωτέρας ἀναρχίας.

Ὁ Κολοκοτρώνης, ἰδὼν τὸν λαὸν προσκυνοῦντα τὸν ταχυδρόμον, πλησιάσας τὸν Κυβερνήτην, εἶπε·

— Τὸ πρᾶγμα δὲν ὑπάγει καλὰ, ὑπερεξοχώτατε· πρέπει ὁ κόσμος νὰ γνωρίσῃ τὸν Κυβερνήτην του.

— Τί θέλετε νὰ κάμω;

— Νὰ βάλῃ ἡ ὑπερεξοχώτης σου τὴν στολὴν τῆς.

Ὁ Κυβερνήτης ὑπήκουσε, καὶ πεζεύσας εἰς μικρὰν τινα καὶ σκιερὰν κοιλάδα ἐνεδύθη τὴν στολὴν αὐτοῦ, πενιχρότεραν, ὡς γνωστὸν, καὶ ἐκείνων δι' ὧν ἐστολίσθησαν τὸ 1833 καὶ αὐτοὶ οἱ δασονόμοι.

Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν εἰς Ἄγιον Γεώργιον·

— Ποῦ θὰ καταλύσωμεν ἀπόψε; ἡρώτησε τὸν παρ' αὐτὸν στρατάρχη τῆς Πελοποννήσου.

— Εἰς τοῦ Δεσπότηου.

— Πρέπει λοιπόν, εἶπε μετὰ βραχείαν σιωπῆν, νὰ φροντίσω νὰ πληρωθῶσιν ὅλα τὰ ἐξόδα.

— Ποῖα ἐξόδα; ἡρώτησεν ὁ γέρον στρατηγός.

— Τῆς τροφῆς μας, τῆς τροφῆς τῶν ἀλόγων καὶ τὰ λοιπὰ.

— Καὶ ποῖος, ὑπερεξοχώτατε, πληροῖνε τοιαῦτα ἐξόδα; ὁ Δεσπότης μάλιστα εἶναι ἄνθρωπος· ποῦ ἀγαπᾷ τὴν καλὴν βουκκν, καὶ θὰ ἔχη πολλὰ καλὰ νὰ μᾶς δώσῃ.

Καὶ τῶντι ὁ μακαρίτης ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου, πολύσαρκος καὶ προγᾶστωρ εἰς ἄκρον, ἦτο τρυφήλος ὡς ἄλλος καρδινάλιος τῆς Ρώμης, καὶ πολυφάγος ὡς ὁ Ραζῆς ἐκεῖνος, δι' ὃν ὁ αἰδιμὸς Ρίζος ἔγραψε τὸ χαριέστατον τοῦτο ἐπιτύμβιον·

« Ραζῆς ὁ πηγαδόστωμος τῶν τραπεζῶν ὁ γλάρος, » ἀπὸ τὸν κόσμον ἔφαγε τὸν ἔφαγεν ὁ Χάρος. »

— Δὲν τὰ πληρόντε σεις, ἐπανέλαβε μετ' ἀγνακτικῆσεως ὁ Κυβερνήτης, καὶ διὰ τοῦτο παραπονεῖται ἐξ αἰτίας σας ὁ λαός.

— Καὶ τί ἔχει νὰ κάμῃ, ὑπερεξοχώτατε, ὁ λαός μὲ τὴ φαγητὸν τοῦ Δεσπότηου;

— Τί ἔχει νὰ κάμῃ! ἀνεφώνησεν ὁ Κυβερνήτης προσβλέψας βλοσυρῶς τὸν ἐρωτήσαντα· μόλις ἄβριον

θ' ἀναχωρήσωμεν, καὶ θὰ βρῶν ἔρανον εἰς τοὺς χωρικούς διὰ τὰ ἐξόδα τὰ ὅποια ἔκαμαν διὰ τὸν Κυβερνήτην· καὶ τὸ χειρότερον θὰ τὰ συνάξουν διπλάσια. Οὕτω πῶς εἰσθε συνειθισμένοι σεις.

— Ἠξεύρεις πῶς τὸ πάγει ἡ ὑπερεξοχώτης σου; εἶπε γελῶν ὁ Κολοκοτρώνης, τὸ σύνθημα ἔχων ἄκακον ἦθος. Μίαν φορὰν ἔπεσ' ἕνας ποντικός τὸν εὔρηκε μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐνῶ τὸν ἔσυρεν ἔξω, ἡ οἰκοκυρά του ἐφώναξε· « Πρόσεξε μὴ στάξῃ ἡ οὐρά του καὶ βρωμίσῃ τὸ λάδι. »

— Δὲν ἐννοῶ ποῖαν σχέσιν ἔχει ὁ μῦθος σου μετὰ τὰ ἐξόδα τοῦ Δεσπότη, εἶπεν ἀπορῶν ὁ Κυβερνήτης.

— Μεγάλην, ὑπερεξοχώτατε· διότι εἴτε πληρώσωμεν εἴτε δὲν πληρώσωμεν ὁ Δεσπότης θὰ συνάξῃ τὰ γρόσια· τὰ ἐδικὰ μας τὰ ἐξόδα εἶναι τὸ λάδι τῆς οὐράς τοῦ ποντικοῦ.

Καὶ τότε μὲν δὲν ἀπεκρίθη ὁ Κυβερνήτης, ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ἀπέτισε μέχρι λεπτοῦ τὰ δαπανηθέντα δι' αὐτὸν καὶ δι' ὅλην τὴν συνοδίαν.

Ἀπελθόντες τὴν ἐπαύριον εἰς Ἄργος, ἐξενίσθημεν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Τσόκρη. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα εἰσελθόντες τῶν περὶ τὸν Κυβερνήτην εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, προστάχθη νὰ ζητήσῃ χρήματα παρὰ τοῦ ταμίου, καὶ νὰ πληρώσῃ μέχρις ὀβολοῦ τὰ δαπανηθέντα διὰ τε ἡμᾶς καὶ διὰ τὰ ὑποζύγια.

Ἐγέλασεν ὁ Τσόκρης ὅτε ἐζητήθη ὁ λογαριασμός· ἀλλ' ὅτε ἐβεβαιώθη ὅτι τοιαῦτα ἦτο ἡ θέλησις τοῦ Κυβερνήτου, ὠργίσθη καὶ εἶπεν ὅτι θὰ σημειώσῃ καὶ τὸ ἄλας.

— Ἐπληρώθησαν τὰ ἐξόδα; ἡρώτησεν ὁ Κυβερνήτης ἀπὸ ἱππεύσαμεν.

— Μάλιστα, ἐξοχώτατε.

— Κεὶ ὅμως ὁ Θεὸς ἤξεύρει, ἐπανέλαβε βαρυθύμως, ἐὰν μετὰ μίαν ὥραν δὲν θὰ τὰ ζητήσουν μετὸν τόκον ἀπὸ τοὺς χωρικούς!

Τὴν ἐπιούσαν ἐφθάσαμεν εἰς Ναύπλιον.

N. Δ.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

— 000 —

Memoir on the language of the Gypsies, as now used in the Turkish empire. By A. G. Paspati, A. M., M. D. Translated from the Greek by Rev. C. Hamlin, D. D.—Presented to the American Oriental society, 1861. *Hτοι

*Υπόμνημα περὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων, τῆς καθ' ἡμᾶς ἠμιλουμένης ἐν Τουρκίᾳ, ὑπὸ τοῦ Κ. Α. Γ. Πασπάτη. Μεταφρασθὲν δὲ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰδέα Κ. Ἀμλίνου, καὶ ὑποβληθὲν τῇ ἐν Ἀμερικῇ Ἀνατολικῇ Ἑταιρίᾳ τὸ 1861 ἔτος.—Εἰς 8ον. ἐκ σελ. 120.

Τὸ ἀνωτέρω ὑπόμνημα εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρὸ πέντε περὶ πῦρον ἐτῶν ἐδημοσίευσεν ἡ Πα-

δώρα (α) ἐκδίδεται δὲ νῦν ἐκτενέστερον, διότι ὁ μεταφραστής, προστρέξας εἰς τὸ ἐτι ἀνεκδοτὸν μέγα πόνημα τοῦ συγγραφέως, ἀπήνησε καὶ ἄλλα.

Αἰκνύεται δὲ εἰς μέρη πέντε· καὶ τὸ μὲν πρῶτον πραγματεύεται περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ἀσιγγανικῆς φυλῆς· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ γίνεται λόγος περὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς γλώσσας, καὶ περὶ τῶν συγγραμμάτων ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐγράψαν περὶ αὐτῆς· τὸ τρίτον περιέχει γλωσσάριον μετὰ ἐτυμολογίας ἐκ τῆς σανσκριτικῆς, καὶ μετὰ συγκρίσεως πρὸς ἄλλας γλώσσας· τὸ τέταρτον παραβάλλει τὸ φωνητικὸν σύστημα τῶν Ἀσιγγάνων πρὸς τὸ τῆς ἰνδικῆς ἐκείνης γλώσσας, καὶ τὸ πέμπτον περιλαμβάνει γραμματικὴν τῆς γλώσσας αὐτῶν.

Τὴν ἀξίαν τῶν συγγραμμάτων ὅσα πραγματεύονται περὶ ζητημάτων ὅποια τὰ ὑπὸ τοῦ Κ. Πασπάτη διευκρινηθέντα, ἐκτιμῶσιν εἴπερ τις ἄλλος οἱ ἐγκύπτουσι εἰς ἐθνολογικὰς μελέτας· διότι κάλλιστα ἐννοοῦσιν ὅτι ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν ἔρευνα λύει πολλὰς εἰμὴ πάντῃ ἀδιάλυτα, τούλάχιστον δυσχερέστατα ἱστορικὰ προβλήματα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀποκρούει μετὰ θριάμβου προαιωνίους πλάνας, καὶ ἐσφαλμένας ἢ καὶ ἐμπαθεῖς κρίσεις περὶ τῆς καταγωγῆς ἔθνους τινός. Πολλὰς ὀρθῆς ἐτυμολογίας μιᾶς λέξεως σημαίνει ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν ἱστορίαν ἔθνους τινός, ὅ,τι καὶ ἡ ἀνακάλυψις ἀρχαίας ἐπιγραφῆς περιεχούσης μίαν φράσιν, μίαν χρονολογίαν, ἢ καὶ ὄνομα ἄγνωστον ἕως τότε· διότι ἡ γλῶσσα, καὶ μάλιστα ἡ τοῦ λαοῦ, εἶναι τὸ ἀψευδέστατον γνῶρισμα τῆς συνεχείας τῆς ἀλύσεως, ἣτις συνδέει διὰ τῶν αἰώνων μετὰ τῶν προγενεστέρων φυλῶν τὰς μεταγενεστέρας.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλην γενικωτέραν ἀξίαν ἔχει ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν ἔρευνα, τὴν ἀνακάλυψιν λέγομεν τῶν μᾶλλον ἢ ἥττον οἰκειοτέρων σχέσεων αἰτινας προὔπτηρον πάσαι μετὰ τῶν ἐθνῶν. Σήμερον παραδείγματός χάριν ἀπεδείχθη ὅτι μεγίστη ἡ συγγένεια ἢ μετὰ τῆς ἐλληνικῆς, τῆς λατινικῆς, τῆς γερμανικῆς, τῆς σλαβικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν, καὶ τῆς ἱερᾶς γλώσσας τῆς ἀρκτικής Ἰνδίας τῆς καλουμένης σανσκριτικῆς. Ἀλλὰ πόθεν καὶ πῶς ἡ συγγένεια αὕτη; ἐγένετό τις κατάκτησις, ἢ ἐπιμειξία, ἢ μετοικεσία, ἢ τῶντι ὁμίλου τὴν αὐτὴν γλῶσσαν πάντα τῆς γῆς τὰ ἔθνη μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ πύργου τῆς Βαβυλώνας; Ἰδοὺ ζητήματα ἱστορικὰ περισπούδαστα, εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν ὁποίων νύξιν τούλάχιστον δίδουσι αἱ γλῶσσαι.

Μετὰ ταῦτα ἔρχεται τὸ γλωσσολογικὸν ἢ φιλολογικὸν ζήτημα· ἡ γλῶσσα ἀδύνατον νὰ κανονισθῇ ἐντελῶς ἀνευ ὀρθῆς ἐτυμολογίας· αὕτη δὲ δὲν γίνεται ὀρθῆ ἐὰν ὁ περὶ ταύτην ἀσχολούμενος ἀγνοῇ τὰς πρωτοτύπους γλώσσας· παράδειγμα δὲ ἔστω τὸ γλωσσάριον τοῦ Κ. Πασπάτη, ὅπου ἐξελέγχεται καὶ αὐτὸς ὁ Κοραῆς εἰς πολλὰ πταίσας, διότι ἠγνῶσι τὴν σανσκριτικὴν.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἐννοεῖ καὶ ὁ μὴ ἀναγνούς

(α) • Μελέτη περὶ τῶν Ἀσιγγάνων καὶ τῆς γλώσσας αὐτῶν τὸ Δ. Γ. Πασπάτη. • Τόμ. Η'. φυλλάδ. 178—182.

ἐν τῇ *Πανδώρα* τὴν μελέτην τοῦ Κ. Πασπάτη ὁποῖαν καὶ ὀπόσῃ ἀξίαν ἔχει τὸ σύγγραμμα. Οἱ δὲ ἀναγνόντες ἐὰν ἀναπολήσωσι τὴν ἐπιμονὴν μεθ' ἧς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠσχολήθη εἰς τὰ τῶν Ἀσιγγάνων, καὶ μετὰ πόσης λογικῆς κρίσεως καὶ εὐθύτητος ἐξήγαγε πορίσματα ἱστορικὰ ὅπως νέα περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν, πορίσματα τὰ ὅποια ἐσπευσαν νὰ πολιτογραφήσωσι καὶ οἱ ξένοι, θέλουσι βεβαίως αἰσθανθῆ διαβρυπτομένην τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν φιλαυτίαν.

Τοιαῦτα ἐν γένει τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἀναγγελλομένου συγγράμματος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἀδυνατοῦμεν δυστυχῶς νὰ εἰπωμέν τι εἰδικότερον, ὡς ξένοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἧς πραγματεύεται. Γινώσκωμεν ὅμως ὅτι ὅτε ἐδημοσιεύθη τὸ ἔργον τοῦ Κ. Πασπάτη διὰ τῆς *Πανδώρας*, ἐθεωρήθη καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου τὰ ἐθνολογικὰ ζητήματα διερευνῶνται σπουδαιότερον, καὶ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐν Γερμανίᾳ ὡς πλείστου λόγου ἀξίον.

Τὸ καθ' ἡμᾶς συγχαίρομεν, οὐχὶ τῷ συγγραφεῖ ἀλλὰ τῇ Ἑλλάδι αὐτῇ, ὡς ἐχούσῃ ἄνδρας, οἵτινες καὶ διὰ τὴν παιδείαν καὶ διὰ τὴν κρίσιν καὶ διὰ τὴν βαθύνοιαν τάσσονται μετὰ τῶν δοκιμωτέρων σοφῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

ΣΥΛΛΟΓΗ

λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν

ἐν χρήσει παρὰ τοῖς σημερινοῖς κατοικοῖς

τῆς γῆσου Κυθήρων.

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 276, = 281.)

—οοο—

Ζεστασία (ἢ) τὰ μέσα τῆς θερμάνσεως· α ἔχει ζεστασία στὸ σπῆτι ».

Ζεστοκοποῦμαι· ἀντὶ τοῦ ζεσταίνομαι. « ἔζεστοκοπήθηκε τουτ. ἐθερμάνθη.

Ζεύλα. Ἡ ζεύγη. Λέγεται τὸ μέρος τοῦ ζυγοῦ ὅπου προσαρμόζεται ὁ τράχηλος τῶν βοῶν, ὡς καὶ ἡ ἀρχ. σημασία.

Ζεύγω σημ. ζευγνύω τοὺς βόας πρὸς ἄρωςιν, καὶ ζευγάρη ἢ ζογάρη ἢ ἄρωςις. « Ζεύγει (τρ. προσ. ἢ ἐξεψε (ἀντὶ ἐξεψε) τὰ βοῦδα ». Ὁ μέλ. *ζέψω* ἀντὶ *ζεύξω*.

Ζευγολάτης. Ὁ ζευγηλάτης τῶν ἀρχαίων· *ζευγολατεῖο* ἀντὶ *ζευγηλατεῖο*ν καλεῖται ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς ζευγηλασία διαφόρων ζευγῶν βοῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν γεωργόν.

Ζηγαρεύω, ἀδικῶ τινα στερεῶν αὐτὸν τοῦ δικαίωμάτος του.

Ζυγόνω σημαίνει τὸ διώκω, ἀποβάλλω, ἐξορίζω « τὸν ἐζύγυξε ἀπὸ τὸ σπῆτι » τουτ. τὸν ἐδίωξε.

Ζημάρι καὶ **Ζημόβολος**. Τὸ σημῆνος τῶν μελισσῶν τὸ ἐξερχόμενον ἀθρόον ἐκ τῆς κυψέλης ἔκ μ-

τακομισθῆ ἀλλαχοῦ. Ἴσως παράγεται ἐκ τοῦ σημῆνος *μαρίον* καὶ *μαρί*.

Ζητούλης ὁ συνειθισμένος νὰ ζητῆ πάντοτε, ὁ παρ' ἄλλοις *ζητιάνος* ἢ *ζητουλάς*.

Ζόρκος ὁ ὀλόγυμος ἄνθρωπος (ἴδε τσιτσιδί, ψαράκι). Ἴσως ἐκ τοῦ ζορκᾶς ἢ δορκᾶς.

Ζορὸ λέγεται τὸ μεμπαρσμένον καὶ κιτρινωπὸν κολοκύνθιον ἢ ἄλλο ὀπωρικόν· τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ *μαραγγιασμένο*.

Ζοχὸς καὶ **τσοχὸς**. Εἶδος φυτοῦ μαγειρευσίμου (*laitron*).

Ζούλα ἢ *περ'* ἄλλοις *γίδα* ἢ *κατσίκια* (ἢ *αἰξ*.) Λέγεται καὶ *ὄζο* καὶ *ὄζά* (πληθ.) ἴσως ἐκ τοῦ ὄζειν, ὡς καὶ ὁ τράγος.

Ζουγλὸς καὶ **ζουγλοχέρης**. Ὁ ἔχων βεβλαμμένην τὴν χεῖρα. Λέγεται ἐτι *κουλὸς* καὶ *κουλοχέρης*.

Ζουδὸς (ὁ) τὸ κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ ἀνθρώπου εὐνοϊκὸν ζῴδιον. « ἔχει τὸ ζουδο » τουτ. ἔχει σημεῖόν τι ἐπὶ τοῦ σώματος ἐμφαίνον δύναμιν ἢ εὐτυχίαν τινά.

Ζουλάμπνο. Καλεῖται τὸ πῦον, κοινῶς ἔμπνο ἢ ὄμπνο. Ἴσως παράγεται ἐκ τοῦ ζουλῶ (θλίβω) καὶ ἔμπνο.

Ζουρίδα. Εἶδος ζώου νυφίτσα παρ' ἄλλοις. Ἀτσίδι (ἐν Κωνσταντινουπόλει) τουρκ. *σαμσάρ*.

Ζουριάω καὶ **ζουργιασμένος** καὶ **ζουρέας**. Ὁ ζαρωμένος καὶ μὴ ἀνεπτυγμένος· *καχεκτικός* ἀνθρ. ἢ βρέφος, ἢ ζῶον.

Ζουρίο καλεῖται μέρος τοῦ ὑδρομύλου ὅπου προσβάλλει πλείυτερον τὸ ὕδωρ διὰ νὰ δώσῃ τὴν κίνησιν εἰς τοὺς λίθους.

Ζυγὰ (τὰ) ὁ ἀστερισμὸς τοῦ ζυγοῦ. Τὰ δίδυμα. « Ἐφάνησαν τὰ ζυγὰ ».

Ζυγός (*joug*). Τὸ ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν βοῶν τιθέμενον ξύλον, καὶ συνάπτον αὐτοὺς εἰς τὸ ἄροτρον.

Ζωντάρη « κρέας ζωντάρη » καλεῖται τὸ οἶνον ζῶν μὴ καλῶς ἐψημένον.

Ζωρτιμερὸ, πληθ. *ρά'* ἐν γένει καλοῦνται τὰ οἰκιακὰ ζῶα. « εἶναι ἡ κοδερπότης μετὰ πολλὰ ζωντιμερὰ ».

Ζωρτόβολο, λέγονται κυρίως οἱ βόες (ἀλλαχοῦ οἱ ὄνοι) μεταφ. δὲ ζωντόβολο καλεῖται ὁ ζωώδης καὶ ἠλίθιος ἄνθρωπος.

Η.

Ἡμεροστράτι (τὸ) καὶ **μεροστράτι** ἡ ὁδοπορία μιᾶς ἡμέρας.

Ἡμεροκάματο καὶ **μεροκάματο**· τὸ ἔργον μιᾶς ἡμέρας, λέγεται καὶ *μερούσιο* (ἡμερούσιον) καὶ *μεροδούλι*. « *Μεροδούλι* *μεροφάγι* » λέγεται διὰ τὸν ὅστις πορίζεται μόνον τὰ πρὸς τὸ ζῆν τῆς ἡμέρας ἀναγκαῖα.

Ἡμεροεῖ καὶ **μεροεῖ**, πορίζεται τὰ πρὸς ζωάρεσιαν τῆς ἡμέρας.

Ἡντα, ἐπίρ. (προφερ. ὡς τὸ Ἴταλ. *ida*). Τοῦτο ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα ἐρωτηματικὰ *ἔνταγια-*

μὸ, τὸ παρὰ τοῖς Χίοις *ἦνταμὸ*, σημ. *τί πῶς λοιπὸν, ἦνταλῶς* καὶ *ἦνταλέως* ἢ *ἦνταλοῆς*, τί λογῆς; τί νὸς; *ἦντάκαμε*, τί ἔκαμε· *ἦντάπαθε* τί ἔπαθε· *ἦνταγίηκε*, τί ἔγεινε· *ἦντάταρε* αὐταδὰ, τί ἦσαν αὐτὰ κτλ.

Ἡρα ἡ αἶρα τῶν ἀρχ. Ζιζάνιον τι φυτόμενον μεταξὺ τοῦ σίτου (*ivraie*)· οὕτω καὶ ἐν Ρόδῳ, ἐβγάλε τὴν ἦρα ἀπὸ τὸ στάρι » τουτ. ἐχώρισε τὸ κακὸν ἀπὸ τοῦ καλοῦ.

Ἡχι καὶ **ἦχιτας**, ἐπίρ. ἐκφράζον ἐπιφωνηματικῶς ἐκδίκησιν κατὰ τινος, ὡς *ἦχιτας!* καλὰ νὰ πάθῃ!

Ἡμερομήνια (τὰ) καὶ **μερομήνια**. Καλοῦνται οὕτω αἱ πρῶται ἐξ ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου, κατὰ τὰς ὁποίας προλέγουσιν ὅποια μέλλουσι νὰ ἦναι οἱ μῆνες τοῦ ὅλου ἔτους. Παρὰ δὲ τοῖς Κυθηρίοις ἀρχονται ἀπὸ τῆς 20 ἰουλ. ἦτοι τῆς ἑορτῆς τοῦ Προφ. Ἡλιοῦ.

Θ.

Θαγγός ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ταγγός (*gance*) καὶ *θαγγιασμένος* καὶ *θαγγάδα* (*rancissure*).

Θαλασσομαχῶ. Λέγεται ἐπὶ τῶν θαλασσοπορούντων καὶ ἐκτεθειμένων εἰς τὰς κακουχίας τῆς θαλάσσης.

Θάλλη ὡς τὸ τῶν ἀρχ. *θάλλης* καὶ *θάλλος*. Λέγεται ὁ πνηγρὸς καύτων τοῦ θέρους, κυρίως ὅταν πνέῃ ὁ λιψ ἢ ὁ δυτικονότιος ἀνεμος.

Θαλατᾶς· σὺζεται εἰς τὴν φράσιν. α αὐτὸς εἶναι τοῦ θανατᾶ », ἦτοι βαρέως πάσχων κλίνει πρὸς τὸν θάνατον. Λέγεται ἐπίσης α *θαλατοβόακει* » τουτ. πλησιάζει εἰς τὸν θάνατον, εἶναι διὰ θάνατον.

Θαραπέουμαι (ἀντὶ θεραπεύομαι) καὶ *θαράπεψη*. Λέγεται ὅταν εὐχαριστῆται τις ἔχων τὴν προσήκουσαν θεραπείαν ἦτοι περιποίησιν· ὡς ἡ φρ. « *ἐθαραπάκηεν* ἀφ' οὗ ἐχώρτασεν, ἢ ἐπὶε δροσερὸν ὕδωρ » τουτ. ἔλαβεν ἐνδύμυχον εὐχαρίστησιν.

Θεάπλωρα καὶ **θεάροικτα** παρ' ἄλλοις καὶ *ὀρθάροικτα*. Ἐν Ζακύνθῳ· *διάπλωρα*· οὕτως ἡ φρ. « ἔχει τὰ παράθυρα (ἢ τὰς θύρας) θεάπλωρα », τουτ. ἀναπεπταμένα· οὕτω καὶ *θεοσκότεινα*, ἀντὶ ὀλοσκότεινα.

Θέλει· ἔχει ἐνίοτε τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως, ὡς εἰς τὰς φράσεις· α *δὲν ὑπῆγε θέλει* » ἀντὶ τοῦ δὲν ὑπῆγεν ἴσως. α *δὲν ἦτανε θέλει* », ἀντὶ τοῦ « ἴσως δὲν ἦτον. » α *δὲ θέλει σ' ἀρέσει* », ἀντὶ τοῦ « δὲν σ' ἀρέσει ἴσως, κτλ. Ἡ μελλοντικὴ αὐτοῦ σημασία εἶναι γνωστὴ.

Θεμελιακὸς ἄνθρωπος σημ. εὖρωστος, βωμαλέος· καὶ τὸ ῥῆμα *θεμελιόω* ἔχει μεταφ. σημ. α *ἔθεμελιωσε τὴ δουλειά του* » = ἐστερέωσε τὸ ἔργον του.

Θημονεῖα ἢ **θημονία** τῶν ἀρχαίων. Λέγεται ὁ σωρὸς τῶν σταχυοδέσμων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα *θημονιάζω* = θέτω εἰς τὸν σωρὸν, καὶ *θημονίστρα* λέγεται τὸ περιφραγμὰ ὅπου θέτουν τὰς θημονίας.

Θεόλωλος ἢ **θεότρελλος** παρ' ἄλλοις· ὁ ὀλοτελῶς παράφρων ἐκ τοῦ θεο τοῦ σημαίνοντος α *καθ' ὀλοκληρίαν*. α *Δαμδάνουσιν ἐπίτασιν* καὶ τὰ ἐπόμενα.

θεόκουφος, θεόστραβος, θεόγδυμος, θεογηστικός, θεόκουστος, θεομόναχος κτλ. Τὸ θεο σημαίνει ἔτι καὶ μέγεθος ὑπερβάλλον, ὡς θεόσπητος, θεοκάραβο, θεοπήγαδο, θεοχάνταχο, θεογέρακο.

Θεορίχτω. Ρίπτω ἢ παραδίδω τινὰ εἰς τὴν θείαν δίκην.

Θεορκίζω. Ὀρκίζω τινὰ εἰς τὸν Θεόν, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ κάμῃ τι. « Τὸν ἐθεόρκισε νὰ μὴ τὸ φανερώσῃ ».

Θεοτικὸ νερὸ λέγεται τὸ βρόχιμον ὕδωρ.

Θεόχτιστα καλοῦνται τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, οἱ βράχοι κτλ. Οἱ ἀρχ. ἔλεγον *θεοτείχης, εος-ους* = περιτειχισμένος μεθεῖα (θεοτίχιστα) *τείχη*, καὶ *θεοτευχῆς* = θεοκατασκευαστος.

Θεόψυχα. (ἐπίρ.) ἐπιφων. ἢ ὄρκος. Ἐπήγε θεόψυχα ἂντι τοῦ ἐπαληθείας. Μὰ τὸν Θεόν. Καὶ *θεόψυχάμου*.

Θεριδα = *θυρίδα* (ἐκ τοῦ θυρίς-ίδος.) Λέγεται ἡ ἐν τοῖς περιτειχίσμασι τῶν ἀγρῶν ἢ ἄλλων κτιρίων ἀφινομένη μικρὰ ὀπή πρὸς διάδοσιν τῶν βροχίμων ὑδάτων.

Θερμὸς (ὀ), τὸ ζέον ὕδωρ (ιδὲ ἀποθερμῶ ἢ προθερμῶ).

Θηβολή (ἴδ. ἀθηβολή καὶ ἀθηβολεύω).

Θλιμμένος ὁ πενηθοροῦν, ὁ ἔχων θλίψιν ἢ λύπην.

Θράσο καὶ **θρασίμι** καὶ **θρασείας** καλεῖται τὸ κρέας τὸ ὄλωσ ἀδύνατον τῶν θνησιμαίων ζώων, ἢ ψοφίμο.

Θράψαλο. Εἶδος ἰχθύος ῥομβοειδοῦς. Μεταφ. δὲ λέγεται τὸ ἰσχνὸν καὶ καχεκτικὸν ζῶον ἢ βρέφος.

Θρέει (τρ. πρ.) ἴσως ἐκ τοῦ θραύω ἢ θρύπτω. Λέγεται κυρίως ἐπὶ εὐθραύστον ζυμαρικῶν « θρέει στὰ δόντια ἢ στὸ στόμα. »

Θρήνο ἢ φρ. « ἔκαμε θρήνο » σημ. ἔκαμε καταστροφὴν πρόξενον ἢ ἀζίαν θρήνου.

Θριάλιγκας, (ὀ) καλεῖται τὸ ἐξ ὀρθίων πλακῶν ἢ κεραμίδων συγκείμενον περίφραγμα τῆς ἄλωνος. ἴσως ἐκ τοῦ ἀρχ. *θριγκός* ἢ θριγκωμα.

Θρομύλα, ἡ πολύσαρκος καὶ δυσειδῆς γυνὴ σκωπτικῶς.

Θρουβαλα τὰ θρύμματα ἢ θρύψαλα ἄρτου κτλ. ἐξ οὗ καὶ *θρουβαλιάζω* = συντρίβω εἰς μικρὰ τεμάχια.

Θροφάρα, ἡ σῆς. Κοινῶς ἢ *σκόρφα* ἢ *σκόρφα* ἢ *γουρούνα*.

Θρούμπη, θρούμπι παρ' ἄλλοις. Εἶδος θύμου, ἢ θυμάρι.

Θυμᾶται (τρ. προσ.) ἴσως ἐκ τοῦ ἐνθυμεῖται ταυτόσημον τῷ *λάσεται* (ἴδ. τὴν λέξ.) Λέγεται ἐπὶ τῶν ὀργάντων θηλέων ζώων.

Θωρέα (ἡ) ἀντὶ θέα, θεωρία ἢ ἐξωτερικὴ πρόσοψις (aspect, vue) καὶ ὁ χρωματισμὸς, ἐξ οὗ καὶ *θωριακός* καὶ *θωριακὸ*, τὸ ἔχον καλὴν ὄψιν, καὶ τὸ ῥῆμα *ζεθωριάζει* τουτ. μεταβάλλει χρῶμα ἢ μορφήν (décolorer).

Θωρῶ ἀντὶ τοῦ θεωρῶ (βλέπω ὀρῶ). « Θωρεῖς αὐτόν; » δηλ. τὸν βλέπεις; καὶ ἢ παροιμ. « Τάχει ὁ

κλέφτης εἰς τὸ νοῦ του, τὰ θωρεῖ κ' εἰς τ' ὄνειρό του. »

I.

Ἰδία (ἐπίρ.) ἀκριβῶς εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἢ μέρος, « ἴδια μὲς τὴν τρύπα, » τουτ. ἀκριβῶς· « ἴδια ἔς τὸ μέρος ἐκεῖνο »· ἴδιος, παρόμοιος, ἀπαράλλακτος· « εἶναι ἴδιος ὁ πατέρας του » καὶ ἴδιος Ἑβραῖος ὅμοιος μὲ Ἑβραῖον.

Ἰδρωτήρια (τὰ) καὶ Ἰδρωτήρια καὶ δρωτισίλας (échabaulures), εἶδος ἐξανθήματος κυρίως τῶν βρεφῶν προερχομένου ἐκ τοῦ ἰδρώτος.

Ἰερά (τὰ) τὰ ἱερά ἄμφια τῶν ἱερουργούντων αἱ στολαί. Λέγεται καὶ ἱερό, τὸ ἱερὸν βῆμα τῆς ἐκκλησίας.

Ἰλεως, ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ χρῆσιν ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχ.

Ἰσα καὶ Ἰσια (ἐπίρ.) ἀντὶ τοῦ ἕως, μέχρι· ὡς αἴσια μὲ αὔριο· αἴσια μὲ τὸ βράδυ· α ἴσα μὲ τοῦ χρόνου. »

Ἰσόπατο καὶ Ἰόπατο. Λέγεται τὸ ἐπίπεδον καὶ ὁμαλὸν μέρος τοῦ ἀγροῦ, ἢ τὸ ἰσόπεδον, καὶ Ἰσοπατάδια (τὰ) καλοῦνται τὰ ἐπίπεδα χωράφια, καὶ Ἰσοπατάκια.

Ἰσο λέγεται τὸ ἰσόφωνον ἢ ἡ ὁμοφωνία παρὰ τοῖς μουσικοῖς. « Βασταῖ τὸ ἴσο » (unisson).

Ἰστοροῦμαι καὶ ἀνιστοροῦμαι ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου παρελθόν τι· « κάθομαι καὶ ἀνιστοροῦμαι ».

Ἰσωμα. Μέρος γῆς ὁμαλὸν καὶ ἐπίπεδον.

Ἰσοῦμα (ἐκ τοῦ Ἰταλ. φαίνεται, (insoma), καὶ τοιοῦτως παρὰ τοῖς χωρικοῖς σημκνείουθεν, λοιπόν, ἐπὶ τέλους.

K.

Καβελικούρι. Καλεῖται παρὰ τῶν γυναικῶν εἶδος τι ῥαψίματος ἢ ῥαφῆς.

Καβούλα (ἡ) καὶ *καβούλαις* λέγονται εἶδος ζυμαρικῶν σφαιροειδῶν. Καὶ ἐπὶ ὑφασμάτων ἢ φράσις « τὰ ἔκαμε καβούλα » ἢ « τὰ ἔκαμῃ καβούλας » τὰ ἔκαμε σωρὸν περιτυλίξας αὐτά.

Καβαλίνα. Ἡ κόπρος τῶν ἵππων καὶ ὄνων. Καὶ ἢ παροιμ. ὅταν ἐκλαμβάνῃ τις τὸ ἐν διὰ τὸ ἄλλο α ἐπῆρε τὸ νεροῖ γιὰ καβαλίνα! » ὡς τὸ παρ' Ἰταλοῖς « lucciole per lanterne ».

Καβρός. Ὁ καρκίνος, κοινῶς κάβουρας· καὶ σιδηροῦν ἐργαλεῖον δι' οὗ εἰσάγεται ὁ περάτης τῶν θυρῶν. Λέγονται καὶ αἱ παροιμαίαι· « Γιάνταδά σου δὰ καθρε, πᾶν τὰ πόδια σου στραβά »· καὶ « ἔχω σου χάρι κάβουρα νὰ πηδᾷς στὰ κάρβουνα, μάνε πηδᾷς στὸν ποταμὸ, ἦντα χάρι σοῦχω γ' ἰώ. »

Καθράκι (τὸ) παρὰ τοῖς χωρικοῖς καλεῖται θέσις ὑψηλὴ καὶ καταφανὴς ἐνθα ὑπάρχει καθαρὸς ὀρίζων.

Καθάριος = καθαρὸς, προφανής· « καθάριος νοικοκύρης » λέγεται εἰρωνικῶς ἐπὶ πτωχεύσαντος.

(*Ἐπειτα συνέχεια.)